

CONSERVATO
CONSERVA RIUM
CONSER TORIUM
CON VATORIUM
SERVATORIUM

Zelfevaluatie rapport
Academisch gerichte
Bachelor- en
Masteropleiding
in het Drama
Oktober 2014

Zelfevaluatie-rapport
Academisch gerichte
Bachelor- en
Masteropleiding
in het Drama

KASK en Conservatorium /
School of Arts van de HoGent

Oktober 2014

Voorwoord

Het academiejaar 2013–2014 was een bijzonder jaar voor de opleiding Drama van de Hogeschool Gent. De voorbereidingen voor het voorliggende zelfevaluatierapport vielen namelijk samen met de reorganisatie van de opleiding volgend op de pensionering van Sam Bogaerts op het einde van het academiejaar 2012–2013. Deze vervanging was vanzelfsprekend veel meer dan een HR-oefening. Het profiel van docenten in een kunstschool, de mate waarin ze een traditie mee hebben gemaakt en ingelijfd, maar ook hun artistieke praktijk en relevantie binnen het kunstenveld is immers even bepalend voor het DNA van een kunstopleiding als de organisatiestructuren of de programmaopbouw.

Elke uitdaging creëert ook kansen. Onder impuls van Lars Kwakkenbos, voorzitter van de vakgroep ‘Film, fotografie en drama’ en van Jan Steen, onderzoeker en lesgever in de opleiding drama, werden nieuwe theorie- en praktijkdocenten aangezocht om de opleiding te versterken. Hierbij werd expliciet gestreefd naar een grotere diversiteit in artistieke en/of academische achtergronden om zo nieuwe voedingsbodems en perspectieven in het docentenkorps binnen te halen.

Dit zelfevaluatierapport weerspiegelt uiteraard niet alleen de recente inspanningen op het vlak van personeelsvernieuwing. Ook en vooral brengt het de verbeteracties in kaart die volgden op de vorige visitatie in 2007. Deze vertrokken vanuit een heldere visie op drama-onderwijs en resulteerden in een samenhangende opbouw van het studieprogramma.

De opleiding drama heeft ingrijpende veranderingen ondergaan sinds de vorige visitatie. Zij heeft zich verlegd van het Conservatorium naar het KASK, een bewuste keuze, en is nadien onderdeel geworden van de School of Arts. De infrastructuur werd verder uitgebouwd, het studieprogramma grondig aangepast, het docentencorps vernieuwd.

Het binnenbrengen van nieuwe stemmen binnen de opleiding kon leiden tot een verwatering van de heldere visie waarmee de opleiding zichzelf in de voorbije jaren op de kaart heeft gezet. Het schrijven van dit zelfevaluatierapport speelde daarom een belangrijke rol in het bewaken van het evenwicht tussen continuïteit en vernieuwing, tussen homogeniteit en diversificatie. De bijeenkomsten van docenten en studenten ter voorbereiding van het rapport creëerden de nodige tijd en ruimte om de onderwijsvisie en de programmatorische invulling ervan kritisch tegen het licht te houden. Dit leidde tot een breed gedragen, want door alle betrokkenen actief bevroegde en geherformuleerde visie op de opleiding.

Zelfonderzoek is geen rimpelloos proces. Ook verbeterpunten kwamen bloot te liggen. We hopen dat dit rapport voor de opleiding nog een tijdlang een ijkpunt zal zijn om zichzelf verder te bevragen en te versterken, en kijken in die optiek uit naar de visitatie en naar de dialoog met de commissieleden.

Wim De Temmerman
Decaan

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inleiding	4
1.1. Een breed afstudeerprofiel voor een divers podiumlandschap.....	4
1.2 Totstandkoming ZER	4
1.3 Historiek van de opleiding	5
1.4 Huidige organisatiestructuur van de opleiding Drama binnen de School of Arts.....	6
Deel 2. Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau.....	7
2.1 Domeinspecifieke leerresultaten	7
2.2 Opleidingsspecifieke leerresultaten.....	7
2.3 Bekendheid leerresultaten	8
Deel 3. Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsproces	9
3.1 Onderwijsconcept van de opleiding	9
3.1.1 Breedte en diepte.....	9
3.1.2 Vertrouwen en engagement.....	10
3.1.3 Drie globale groeilijnen richting artistieke zelfstandigheid	10
3.2 Inhoud en vormgeving van het programma	12
3.2.1 Basiscomponenten van het studieprogramma: Praktijk, Theorie, Reflectie & Onderzoek..	12
3.2.2 Evolutie onderlinge verhouding Praktijk, Theorie, Reflectie & Onderzoek.....	13
3.2.3 Toelichting bij programmawijzigingen in functie van opbouw	14
3.3 Realisering van de domeinspecifieke leerresultaten	15
3.3.1 De realisering van de DLR in de bachelor	16
3.3.2 De realisering van de DLR in de master	22
3.4. Personeel	27
3.4.1. Kwaliteit van het personeel	27
3.4.2 Kwantiteit van het personeel	28
3.5 Studentenvertegenwoordiging op diverse niveaus.....	29
3.6. Internationalisering.....	29
3.6.1 Internationaal profiel van de opleiding	30
3.6.2 Studentenmobiliteit	30
3.6.3 Verbeteracties internationalisering.....	30
3.7 Opleidingsspecifieke voorzieningen	31
3.7.1 Studie- en studietrajectbegeleiding op drie niveaus.....	31
3.7.2 Huisvesting en opleidingsgerelateerde faciliteiten.....	33
3.8 Conclusie.....	35
Deel 4. Generieke kwaliteitswaarborg 3: gerealiseerd eindniveau	37
4.1. Systeem van beoordelen, toetsen en examineren	37
4.1.1 Evaluatie Ateliers in Ba1 en Ba2	37
4.1.2 Evaluatie Dramaprojecten in Ba3	38
4.1.3 Evaluatie van de masterproef	38
4.1.4 Kunst in het werkveld	40
4.1.5 Peer-assessment.....	40
4.1.6 Programmawijzigingen in functie van een betere evaluatie.....	40
4.1.7 Communicatie	40
4.1.8 Kwaliteitsbewaking.....	40
4.2 Inzetbaarheid van de afgestudeerden	41
4.3 Studentencijfers.....	41

4.3.1 Toelatingsproef.....	41
4.3.2 Instroomprofiel van de opleiding	42
4.3.3 Doorstroomgegevens.....	42
4.4 Studenten- en werkveldbevraging.....	42
Deel 5. Algemeen besluit	44

Inleiding

1.1. Een breed afstudeerprofiel voor een divers podiumlandschap

Al meer dan 30 jaar beweegt het theaterlandschap zich tussen het dramatische en het post-dramatische, tussen het traditionele, het moderne en het postmoderne theater, tussen de mainstream en de ‘avant-garde’. Interacties met andere kunstvormen (dans, beeldende kunsten, audiovisuele en multimediale kunst, muziek, circus, ...) worden in het hedendaagse werkveld intensief verkend en gepresenteerd. Binnen dit diverse landschap moet een ‘dramakunstenaar’ zijn persoonlijke positie kunnen bepalen en verwerven.¹ Hij voert niet meer alleen uit, maar werkt mee aan een artistiek proces waarin een permanent onderzoekende attitude centraal staat.

De opleiding Drama vormt studenten die zich zowel praktisch als discursief tot de actuele ontwikkelingen leren verhouden. Meer nog, studenten en docenten worden uitgedaagd om te experimenteren en op zoek te gaan naar nieuwe inhoud en (meng)vormen. Samenwerkingen en kruisbestuivingen met de andere kunstrichtingen binnen KASK worden dan ook sterk aangemoedigd. De opleiding Drama zet in op het vormen en begeleiden van ‘autonome dramakunstenaars’. Daarom hoeven studenten bij aanvang van de opleiding niet te bepalen welke vormen van drama ze willen bespelen of welke functies ze binnen een dramaproject zullen vervullen. Er wordt niet gefocust op een gespecialiseerde finaliteit. Er zijn geen afgelijnde afstudeerrichtingen. De opleiding combineert een intensieve training op de vloer, waarin studenten de basisvaardigheden tot het spelen verwerven, met een artistieke coaching die moet leiden tot de ontwikkeling van een autonome kunstpraktijk. De opleiding brengt dan ook alumni voort van wie het werkveld aangeeft dat ze zich kenmerken door een groot fysiek bewustzijn en spelsensitiviteit en door een grote zelfredzaamheid in uiteenlopende functies als speler, maker, performer, schrijver enz. (zie bijlage 15).

1.2 Totstandkoming ZER

Zoals reeds aangegeven in het voorwoord vormde het voorbereiden en schrijven van het ZER een noodzakelijk, zij het arbeidsintensief, platform voor een werkgroep. Deze werd opgericht door de opleidingscommissie en omvatte leden van de opleidingscommissie, uitgebreid met praktijk- en theorie docenten. Het schrijven van het ZER paste binnen een jarenlang proces van kwaliteitszorg en verfijning van de opleiding via overleg tussen docenten onderling, met studenten en met het werkveld.

Omdat de penvoerders van het vorige ZER (2007: Sam Bogaerts en Martine De Gos) inmiddels allebei gepensioneerd zijn, kon de opleiding niet terugvallen op beproefde formats. Ook dit heeft voordelen: de werklast diende – node – te worden verspreid over zoveel mogelijk lesgevers van de opleiding, eerst in een werkgroep (vanaf oktober 2013), vervolgens in de opleidingscommissie (vanaf april 2014). Bijeenkomsten vonden aanvankelijk maandelijks plaats, vanaf april tot juni 2014 wekelijks.

¹ De ‘scare quotes’ rond de term dramakunstenaar verraden ons voorbehoud bij deze term, en dat voor beide onderdelen van het woord. We opteren voor de term ‘kunstenaar’ in het besef dat kunstenaarschap een blijvend onderzoek vergt en nooit af is. We willen er echter mee benadrukken dat we geen vakopleiding zijn, maar autonome kunstenaars opleiden. Niet alleen door ze klaar te stomen voor ‘de markt’ maar ook in de hoop dat ze die markt zelf zullen (helpen) hertekenen. ‘Drama’ roept dan weer connotaties op met teksttheater en sluit ze bij vele andere vormen van podiumkunsten (performance, dance...) uit. Omdat onze opleiding er echter één in ‘drama’ heet te zijn houden we het, *manque de mieux*, op dramakunstenaar.

Aan de hand van de handleiding ter beschikking gesteld door de VLUHR en de meer fijnmazige vertaling daarvan in een handleiding van de HoGent, werden de verschillende onderdelen ter voorbereiding verdeeld. Hierbij werd de huidige situatie telkens afgetoetst aan het vorige ZER (2007), het visitatieverslag van de vorige visitatiecommissie, de daaruit voortkomende verbeterplannen en de studiefiches. Deze voorbereiding werd vervolgens aan de volledige groep medewerkers gepresenteerd en met hen besproken. Voor blijvende of nieuwe pijnpunten werden voorstellen geformuleerd om die in de toekomst weg te werken. Elke verantwoordelijke verwerkte vervolgens de feedback uit de groep. Vanaf april 2014 werd Wannes Gyselinck, docent ‘Onderzoek en Reflectie 1’, aangesteld om deze afzonderlijke werkdocumenten tot het voorliggende ZER om te smeden. Ook in april 2014 kwam Valérie Smet mee aan boord als nieuwe stafmedewerker Integrale kwaliteitszorg en Onderwijsontwikkeling. Zij hielp bij de coördinatie van het hele proces.

Deze manier van werken had als onvoorzien voordeel dat recent aangeworven docenten in ijltempo een duidelijk inzicht verwierven in de recente geschiedenis van de opleiding, de verbeteracties die werden doorgevoerd of nog in de steigers staan, en in de inhoudelijke en organisatorische opbouw van het bachelor- en masterprogramma.

Het ZER werd afgetoetst aan een kerngroep vanuit de HoGent, bestaande uit decaan Wim De Temmerman, Philip De Roeck (diensthoofd kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling van de School of Arts) en Marc D’Havé (diensthoofd Integrale Kwaliteitszorg, Onderwijsontwikkeling en e-Learning van de Hogeschool Gent).

1.3 Historiek van de opleiding

De geschiedenis van de opleiding Drama van de Hogeschool Gent gaat terug tot 1860, toen in het toenmalige Conservatorium van Gent met ‘Vlaamsche uitspraak en uitgalming’ werd gestart. In 1995 werd de opleiding als onderdeel van het Conservatorium ingebed binnen de Hogeschool Gent. Het Conservatorium nam in 1997 de beslissing om de afzonderlijke woordkunst- en toneelopleiding te fuseren tot één opleiding, de opleiding Drama. Ondanks de inspanningen van (gast)docenten bleef de Gentse opleiding kampen met een zwak imago. Vooral de uiteenlopende visies binnen het team van docenten zaaiden verwarring. Daarom werd gezocht naar een docent die zowel op artistiek als op pedagogisch vlak de opleiding een nieuw elan kon geven en een duidelijke visie voor de opleiding kon realiseren. In het academiejaar 2005–2006 werd Sam Bogaerts aangesteld als artistiek docent en als voorzitter van de vakgroep drama. In juni 2008 werd hij door de docenten voorgedragen als voorzitter van de Opleidingscommissie. Met het docentenkorps werkte hij aan een coherente visie en een vernieuwd opleidingsprogramma, dat in het academiejaar 2007–2008 voor het eerst gerealiseerd werd. En met succes: na twee academiejaren was het studentaantal verdubbeld en waren de aanmeldingen van kandidaat studenten bij de toelatingsproeven verviervoudigd.

De integratie van Drama binnen KASK in 2009–2010 vormde een belangrijke volgende stap voor de opleiding. Dit gebeurde op vraag van de opleidingscommissie. De voornaamste argumenten waren de artistieke gelijkgezindheid tussen de dramaopleiding en de opleidingen van het toenmalige departement KASK, de vergelijkbare aanpak van organisatie van de opleidingen en de nauw aansluitende en complementaire pedagogische en didactische principes. Tegelijk ontving de opleiding het visitatierapport met aanbevelingen, volgend op de visitatie in 2009. De opleiding vertaalde de aanbevelingen in diverse verbeteracties, waaronder programmawijzigingen en infrastructurele aanpassingen (zie bijlage 6 en 11). Door de pensionering van een centrale theoriëdocent werd vanaf 2010 ook een begin gemaakt met een grotere spreiding van de theoretische opleidingsonderdelen over diverse nieuwe docenten. Na de pensionering van Sam Bogaerts (voorzitter van de

opleidingscommissie) in september 2013 beslisten de decaan en de voorzitter van de vakgroep om de bestaande opleiding te consolideren, maar tegelijk ook nieuwe (gast)docenten aan te trekken, net als een nieuwe mastercoördinator, Frederik Le Roy, om het reeds aanwezige team, de visie en de inhoud verder uit te d(r)agen en te ontwikkelen.

1.4 Huidige organisatiestructuur van de opleiding Drama binnen de School of Arts

Opleidingscommissie en vakgroep

De organisatie van de opleiding Drama is in handen van de vakgroepvoorzitter en de voorzitter van de opleidingscommissie (zie bijlage 2). De opleidingscommissie drama omvat zowel docenten als studenten van de opleiding en is verantwoordelijk voor het pedagogisch profiel, het studieprogramma en de kwaliteitszorg over de studiepunten. Tijdens het schrijven van dit ZER liep een interne oproep voor invulling van het mandaat voorzitter opleidingscommissie Drama.

De vakgroep 'Film, fotografie en drama' omvat alle bij de opleiding betrokken OP-leden, is verantwoordelijk voor de realisatie van het studieprogramma (personeel, infrastructuur, investeringen en financiën) en wordt voorgezeten door Lars Kwakkenbos. Hij wordt bijgestaan door een vakgroepraad.

De School of Arts

De opleiding Drama wordt georganiseerd binnen de School of Arts van de Hogeschool Gent. De Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK) en het Koninklijk Conservatorium vormen samen de School of Arts. De School of Arts wordt geleid door de Raad van de School of Arts. De Raad coördineert de bestuurstaken op het niveau van de School of Arts, conform de richtlijnen van het inrichtingsorgaan en het Bestuurscollege van de Hogeschool. De dagelijkse leiding is in handen van een voorzitter, Wim De Temmerman, die tegelijk fungeert als decaan. De decaan wordt ondersteund door het decanaat, bestaande uit de diensten Personeel, Infrastructuur en Financiën; Studentenaangelegenheden; Artistieke projecten en communicatie en een beleidscel op het vlak van Kwaliteitszorg en Onderwijsontwikkeling, Onderzoeksangelegenheden en Internationalisering.

School of Arts binnen de Hogeschool Gent (HoGent)

De School of Arts is ingebed in de Hogeschool Gent, naast drie faculteiten met professionele bacheloropleidingen: Natuur en Techniek, Bedrijf en Organisatie, Mens en Welzijn.

Associatie UGent (AUGent)

De HoGent maakt deel uit van de Associatie Universiteit Gent, een samenwerkingsverband van de Universiteit Gent, Artevelde Hogeschool, Hogeschool West-Vlaanderen en de HoGent. Voor de opleiding Drama faciliteerde dit samenwerkingen met de Vakgroep Theaterwetenschappen van de Universiteit Gent. Studenten Theaterwetenschappen kunnen binnen hun opleidingsonderdeel 'Dramaturgie' sessies meevolgen binnen de dramaprojecten (Ba3). Dit leidde in sommige gevallen tot een langdurigere samenwerking tussen praktijk- en theoriestudenten.

Deel 2. Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

2.1 Domeinspecifieke leerresultaten

In het kader van het Vlaamse kwalificatiedecreet van 2009 werd beslist om domeinspecifieke leerresultaten (hierna DLR) te ontwikkelen voor de Vlaamse dramaopleidingen. Deze zijn in de loop van het academiejaar 2013–2014 tot stand gekomen binnen de werkgroep ‘Learning Outcomes’ van Vliir/Vlhora, in samenwerking met vertegenwoordigers van alle dramaopleidingen in Vlaanderen. Voor de opleiding Drama zetelden vakgroepvoorzitter Lars Kwakkenbos en studenten Bosse Provoost en Diede Roosens. De voorgestelde DLR werden in het najaar van 2013 binnen de Gentse opleiding besproken en bijgestuurd door de werkgroep ZER. De door alle opleidingen onderschreven formulering van de DLR (zie bijlage 4) werd in het voorjaar van 2014 ter validering voorgelegd aan de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO).

2.2 Opleidingsspecifieke leerresultaten

Opleidingsspecifieke leerresultaten?

De formulering van de DLR werd doelbewust algemeen gehouden. Ze moeten immers de leerresultaten omvatten van alle in Vlaanderen aangeboden dramaopleidingen. Die bestrijken opleidingen tot spelers/acteurs, regisseurs/makers, maar evengoed kleinkunst- en woordopleidingen. In Gent kiezen we voor een breed profiel, dat we nog het liefst omschrijven als ‘dramakunstenaars’. Ter voorbereiding van dit ZER besloot de opleidingscommissie in eerste instantie om de meer algemene DLR te vertalen naar, of aan te vullen met, opleidingsspecifieke leerresultaten (hierna OLR).

Bij het maken van deze oefening werden docenten en studenten betrokken en werd rekening gehouden met de feedback vanuit het werkveld die ons bereikte via formele en informele weg, bv. tijdens overlegmomenten met de resonantiecommissies. Ter voorbereiding van deze oefening werden de DLR binnen de Opleidingscommissie afgetoetst aan de globale opleidingsdoelstellingen (Ba en Ma) en naast de eindcompetenties gelegd, zoals ze in de studiefiches van de belangrijkste opleidingsonderdelen geformuleerd zijn. Op die manier konden we de beoogde leerresultaten, de ambities dus van onze opleiding, meteen verbinden met wat in wezen nog belangrijker is dan die ambities, namelijk de mate waarin en de wijze waarop deze ambities ook in werkelijkheid, via de concrete opleidingsonderdelen, worden gerealiseerd. Tijdens deze oefening is punt per punt nagegaan of deze competenties en/of beoogde leerresultaten nog steeds aansluiten bij de werkelijkheid en dus effectief gerealiseerd worden. Deze nuttige oefening heeft waar nodig geleid tot een aanpassing van de studiefiches.

Geen opleidingsspecifieke leerresultaten

Het opstellen van OLR leidde dus tot een kritische doorlichting van ons programma. De bedoeling van deze set OLR was om het profiel van de opleiding Drama duidelijker zichtbaar maken. Het resultaat – een lijst met bijkomende (aanvullende/specificerende) leerresultaten – vervulde ons echter met onbehagen. De lijst met OLR klonk steriel en rigide; ons programma leek herleid tot een even finaal als fiscaal klinkende codex. Kortom: de formulering van OLR leek haaks te staan op hoe we ons onderwijs vormgeven, hoe we denken over kunstonderwijs en hoe we omgaan met onze studenten.

Daarom hebben we ervoor gekozen om te beschrijven op welke manier we de DLR concreet vormgeven (zie bijlage 5), het eigenlijke onderwijsproces dus. In deel 3 van dit ZER (GKW 2: onderwijsproces) zetten we uiteen welke accenten we leggen en waar in het huidige programma de zwaartepunten liggen en waarom we denken dat die welbepaalde zwaartepunten en accenten nodig zijn.

2.3 Bekendheid leerresultaten

De DLR zullen ter inzage aangeboden worden op de website www.dramagent.be, zodra ze gevalideerd zijn door de NVAO. Tijdens de onthaalweek, aan het begin van het academiejaar, worden nieuwe studenten mondeling en online ingelicht dat ze alle studiefiches met info omtrent inhoud en doelstellingen van de opleidingsonderdelen kunnen vinden op ects.hogent.be. Titularissen en docenten worden gevraagd om de studenten er blijvend aan te herinneren dat deze studiefiches beschikbaar zijn op bovenstaand adres.

Deel 3. Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsproces

Leeshandleiding voor 3.1–3.3

In onderstaande hoofdstukken presenteren we het onderwijsproces van de opleiding. Dat doen we aan de hand van een inzoomende beweging: eerst lichten we meer algemene principes toe die aan onze onderwijsvormen en leerinhouden ten grondslag liggen (**3.1. Onderwijsconcept**). Vervolgens presenteren we de opbouw van de opleiding (**3.2. Inhoud en vormgeving opleiding**). Dit doen we zowel verticaal (de groeilijnen) als horizontaal (de componenten die elk jaar in veranderende verhoudingen terugkeren). Hierbij hebben we aandacht voor de programmawijzigingen rekening houdend met de aanbevelingen van de vorige commissie en met de reacties uit onze resonantiecommissies. Ten slotte gaan we meer in detail in op de concrete inhoud van de belangrijkste opleidingsonderdelen en hoe zij de DLR realiseren (**3.3. Realisering van de DLR**). Er wordt in de tekst geregeld verwezen naar concrete opleidingsonderdelen. Ter oriëntatie binnen het opleidingstraject, en voor specifieke namen van lesgevers per onderdeel, kan de lezer terecht in bijlage 16.

3.1 Onderwijsconcept van de opleiding

Alvorens de opbouw van de opleiding en het studieprogramma inhoudelijk toe te lichten, willen we enkele leidende principes benoemen. Ten eerste willen we ingaan op het **brede afstudeerprofiel** waar de opleiding voor staat ('dramakunstenaar'), vervolgens op ons **globale onderwijsconcept**, dat we omschrijven als constructief en vertrouwengevend. Ten slotte vertalen we dit in een drietal **groeilijnen**.

3.1.1 Breedte en diepte

De opleiding Drama wil een talentrijk individu begeleiden en vormen in zijn ontwikkeling tot dramakunstenaar. Dit profiel is doelbewust breed gehouden. Enerzijds weerspiegelt dit het brede spectrum aan podiumkunsten dat het (lokale en internationale) artistieke landschap kenmerkt. Als we daarenboven kijken naar welke (jonge en minder jonge) gezelschappen in het werkveld hoge ogen gooien of artistiek innovatief werk afleveren, dan zien we dat die vaak bevolkt worden door makersspelers (spelende makers, makende spelers) die diverse functies (regie, spel, dramaturgie, scenografie) door elkaar laten lopen.

Het verslag van de vorige visitatiecommissie prees dit brede profiel, maar vroeg terecht aandacht voor de verhouding tussen 'breedte en diepgang' (verdieping/specialisatie). De opleiding gelooft intussen aan deze aanbeveling tegemoet te komen. Eerst en vooral beoogt de huidige opleiding geenszins 'allround' te zijn: in zo'n geval zouden studenten 'van alles een beetje' leren, zonder zich grondig te kunnen vormen. De breedte van het profiel waar de opleiding Drama op inzet, vormt de horizon waartegen een student zélf een welbepaald, verdiepend traject kan uittekenen. De opleiding gelooft dat het hoger beschreven breder profiel (maker-speler) en het type artistieke praktijk dat daarmee samengaat, via onderzoek kan worden verdiept zonder dat dit hoeft te leiden tot verenging (tot speler *of* maker). We merken op dat zowel beginnende bachelorstudenten als studenten die vanuit andere scholen onze masteropleiding instromen precies dit brede spelers-makersprofiel aangeven als belangrijkste reden om voor de Gentse dramaopleiding te kiezen.

Diverse op elkaar inwerkende leerlijnen zijn erop gericht om de student voluit te begeleiden naar toenemende autonomie in het bepalen van dit eigen artistieke traject. In de bacheloropleiding leert een

student gaandeweg zijn² eigen positie tegenover de breedte van het artistieke landschap bepalen en kan hij binnen de opleiding in toenemende mate een verdiepend artistiek onderzoek voeren met een hierop afgestemd opleidingstraject. Deze leerlijnen worden aan het einde van de bacheloropleiding afgesloten. De overgang van bachelor- naar masteropleiding vormt dus een pedagogische en inhoudelijke cesuur.

3.1.2 Vertrouwen en engagement

Artistieke zelfontplooiing vergt vertrouwen: om de grenzen van je kunnen en kennen op te zoeken en je ‘ongecensureerd’ te durven tonen op scène of tijdens een maakproces, moet je kwetsbaar durven en kunnen zijn. De aanpak van de opleiding Drama is om die reden **constructief, ondersteunend en vertrouwen gevend**. Dat wil dus zeggen: niet confronterend en destabiliserend (de afbreken-en-ervolgens-heropbouwen-aanpak). Dit is merkbaar op alle niveaus: de trainingen zelf, de manier waarop feedback wordt gegeven, de begeleiding van studenten en, algemeen, de open sfeer die onze opleiding kenmerkt. De student weet zich immers verzekerd van een zeer groot basisvertrouwen en engagement vanuit de opleiding. Die attitude kan alleen vruchten afwerpen dankzij zeer gerichte en strenge **toelatingsproeven** (zie 4.3.1). De verhouding tussen het aantal deelnemers aan de toelatingsproeven en het aantal studenten dat uiteindelijk aan de start komt, is erg scherp. Van de tweehonderd kandidaten die zich jaarlijks aanbieden slagen er slechts vijftien tot twintig, waarvan er twee tot drie kandidaten uiteindelijk beslissen om niet te beginnen. Dat de opleiding zich voluit engageert voor die studenten die het wel halen, valt af te lezen uit het **doorstroomrendement** (zie bijlage 8 en 4.3.3).

3.1.3 Drie globale groeilijnen richting artistieke zelfstandigheid

De opleiding Drama begeleidt studenten in hun ontwikkeling richting artistieke zelfredzaamheid en zelfstandigheid. Ietwat paradoxaal helpt de opleiding haar studenten om zich – begeleid en goed gefaseerd – in toenemende mate binnen de opleiding te emanciperen. Deze visie vertaalde de opleiding in drie op elkaar inhakende leerlijnen.

1. **Van trainingsmodel naar projectmatig onderwijs**
2. **Van procesgericht naar resultaatgericht onderwijs**
3. **Van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd onderwijs**

1. Van training naar project

Artistieke autonomie mag dan het einddoel zijn, een vruchtbare ontvoogding kan zich pas voltrekken als reactie op een duidelijk en grondig begrepen, doorleefd en breed gedragen kader. Dat kader reiken we aan in de eerste twee bachelorjaren via de **dagelijkse training** in de ateliers, de flankerende praktijkonderdelen waarin deelaspecten van het spelen worden getraind, maar ook in de vorm van een stevige theoretische component, met het opleidingsonderdeel ‘Onderzoek en reflectie’ als brug tussen praktijk en theorie. Via deze trainingen verwerven studenten de nodige basiscompetenties. Maar belangrijker nog: het biedt studenten een omgeving waarbinnen ze zonder reserves, individueel en in groep, een persoonlijk onderzoek kunnen voeren. Gaandeweg verwerven ze het nodige vertrouwen om op scène of in een creatieve samenwerking kracht te putten uit kwetsbaarheid.

² We gaan binnen het ZER uit van het woordgeslacht van ‘student’ – mannelijk dus – en dat enkel en alleen in functie van de leesbaarheid, en vanzelfsprekend niet als gendervooroordeel.

2. Van proces naar resultaat

Binnen dit trainingsmodel kunnen studenten telkens op het einde van de twee eerste bachelorjaren proeven van wat het betekent om zelf te maken, in de vorm van een kort **eigen project** (10–15 min), als onderdeel van ‘Atelier II’ (Ba1) en ‘Atelier III’ (Ba2). Dit kunnen ze hetzij solo, hetzij samen met medestudenten volledig zelfstandig invullen. Het resultaat wordt gepresenteerd voor een intern publiek van medestudenten en docenten. Om ongecensureerd experiment aan te moedigen, weegt de evaluatie ervan niet door in de totale evaluatie van het opleidingsonderdeel ‘Atelier’. Pas vanaf het **derde bachelorjaar** wordt van de student verwacht dat hij zelfstandig een artistiek onderzoeksproject tot een goed einde kan brengen: het **Dramaproject III** (de voormalige bachelorproef) op het einde van de bachelorcyclus. Voor het eerst presenteren studenten hun werk aan een extern publiek. Ook wordt het afzonderlijk geëvalueerd en gequoteerd, zij het (nog) niet door een externe jury (zie ook 4.1.1. Evaluatievormen). Die toets is voorbehouden voor de Master. In het derde bachelorjaar toetsen studenten hun ontwikkelende artistieke identiteit eerst *in de praktijk* aan het werkveld, met name in de door externe kunstenaars begeleide **Dramaprojecten I en II**. Pas hierna, in de Master, kunnen we van studenten verwachten dat ze van die verworven artistieke eigenheid ook een ‘proeve’ geven, in de vorm van een autonoom ontwikkelde en door een externe jury beoordeelde masterproef. Samenhangend met deze leerlijnen verschuift ook de rol van de lesgever of begeleider: van **docent** in de eerste twee bachelorjaren, over die van **coach** (i.e. begeleider van dramaprojecten) in het derde bachelorjaar, tot die van (op gezette tijdstippen te raadplegen) **mentor** in het masterjaar.

3. Van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd

Studenten worden vanaf hun eerste bachelorjaar intensief begeleid in dat – moeilijke – proces van artistieke oriëntatie, onder meer in de ateliers zelf, maar ook in een opleidingsonderdeel als ‘Onderzoek en Reflectie 1 en 2’ en in Ba3 ‘Dossier’ en ‘Productiedramaturgie’. Binnen deze opleidingsonderdelen leren studenten hun eigen artistieke identiteit en gedroomde artistieke parcours onder woorden brengen, door deze af te toetsen aan hun eigen ervaringen binnen de school en het ruimere artistieke werkveld. De student kan die ontwikkelende artistieke identiteit aanscherpen door gaandeweg keuzes te maken binnen het brede spectrum dat de opleiding aanbiedt, of beter: in overleg met de student *kan* aanbieden. Het **derde bachelorjaar** fungeert hierbij als scharnierjaar. Studenten nemen deel aan twee dramaprojecten (**Dramaproject I en II**) en kiezen hierbij uit een aanbod van een vijftal projecten, telkens begeleid door een gevestigde kunstenaar met een heel eigen artistieke signatuur. Studenten kunnen daarenboven in Ba3 een eigen ‘**Minor**’ invullen, te kiezen uit een breed aanbod binnen de volledige School of Arts. De student heeft de keuze hetzij verdiepend te kiezen (bv. ‘Scenografie’), hetzij te verbreden (opleidingsonderdelen buiten de opleiding Drama).

In de **masteropleiding** kan de student in het opleidingsonderdeel ‘Masterproef’ autonoom een artistiek onderzoekstraject uitstippelen. Daarnaast kan de masterstudent sinds 2011 het eigen verdiepende traject aanscherpen door te kiezen uit drie tot vier **masterclasses** van kunstenaars en pedagogen buiten de school die elk ingaan op specifieke vormen van dramatische kunst. Ook in de Master kan de student op het vlak van theorie en reflectie een zelfstandig parcours uittekenen door te kiezen uit een breed en interdisciplinair aanbod van **masterseminaries**.

3.2 Inhoud en vormgeving van het programma

3.2.1 Basiscomponenten van het studieprogramma: Praktijk, Theorie, Reflectie & Onderzoek

Zowel in de bachelor- als in de masteropleiding komen drie componenten altijd terug: praktijk, theorie en reflectie/onderzoek. De verhouding tussen deze componenten, de invulling ervan en de onderlinge afstemming ondergaan een evolutie in de richting van toenemende integratie, om uit te monden in een volwaardige artistieke onderzoekspraktijk in het masterjaar. Deze evolutie staat ten dienste van bovengeschetste groeilijnen richting artistieke autonomie en zelfredzaamheid.

Praktijk

De concrete spelpraktijk vormt de kern van de opleiding. In de **eerste twee trainingsjaren van de Bachelor** neemt die de vorm aan van **vier ateliers** ('**Atelier I–IV**', telkens één per semester, samen 24 studiepunten per bachelorjaar, 48 studiepunten in totaal). Deze bestaan uit op elkaar inhakende modules en worden begeleid door wisselende docenten. De meer technische competenties worden daarenboven nog eens gericht getraind in een cluster flankerende praktijkonderdelen ('Dans en lichaamstaal 1 & 2', 'Stemtraining 1 & 2', 'Spreektraining 1 & 2', 'Conditietraining en lichaamsbeheersing 1 & 2', 'Creatief schrijven 1 & 2', samen 15 studiepunten per bachelorjaar).³ In het **derde bachelorjaar** neemt een projectmatige werkvorm de plaats van de ateliers in ('Dramaproject I–III', samen 36 studiepunten). Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de waaier van artistieke disciplines die in de School of Arts worden aangeboden, en dat in de vorm van een 'Minor' binnen een andere kunsttak. Vanaf de **Master** wordt de praktische component gevormd door de masterproef, aangevuld met een reeks masterclasses, waarvan minstens één moet worden gevolgd, al kiezen studenten er in de praktijk voor om er meerdere, zo niet alle, te volgen.⁴

Theorie

De theoretische component valt in de eerste twee bachelorjaren uiteen in twee onderdelen: algemene theoretische opleidingsonderdelen en dramaspesifieke theoretische opleidingsonderdelen (zie 3.3.1: cluster 2). De **algemene theorievakken** reiken studenten een algemeen en breed referentiekader aan – een portie *Bildung* – die hen moet helpen om zichzelf te oriënteren. Zinnvolle reflectie over de dramapraktijk veronderstelt immers kennis van historische, culturele en filosofische feiten en denkkaders. De **dramaspesifieke theorie** focust zich op de geschiedenis van het theater om het huidige artistieke veld te kunnen begrijpen. Analyse van teksten vormt een belangrijke focus, zowel in de algemene als in de dramaspesifieke theorie. Vanaf het **derde bachelorjaar** wordt geen algemene theorie meer aangeboden. Vanaf Ba3 verstrengelt theorie zich met de component reflectie. Wel heeft de student de keuze om zich verder theoretisch te verdiepen via een **minor**. Binnen dit onderdeel kan een student ofwel een andere discipline verkennen, ofwel zich theoretisch laten uitdagen via een waaier aan te kiezen opleidingsonderdelen over de breedte van de School of Arts. In het **masterjaar** is het proces naar integratie van theorie, reflectie en praktijk voltooid. De theoretische component binnen de Master komt in het volgende hoofdstukje aan bod.

³ De concrete invulling van de ateliers (Ba1 en Ba2) en de dramaprojecten in Ba3 worden met naam en toenaam uiteengezet in 3.3.1 (cluster 1).

⁴ De concrete invulling van de masterproef wordt uiteenzet in 3.3.2 (onder DLR1).

Onderzoek & Reflectie

Dramaturge Marianne Van Kerkhoven gaf de volgende invulling aan theorie: ‘Theorie is (...) in de eerste plaats niets meer of niets minder dan een bewustwording van wat men doet in de praktijk; bewustwording/theoretisering die dan daarna opnieuw in de praktijk geïnvesteerd kan worden.’⁵ Precies dit streven we na in de derde component, ‘Onderzoek & Reflectie’.

In de **eerste twee bachelorjaren** maakt reflectie deel uit van de ateliers zelf. Studenten worden getraind om na afloop van een les over zichzelf en de anderen op een bedachtzame manier te spreken. Om expliciet de brug te slaan tussen praktijk en theorie werd sinds 2013–2014 geopteerd voor een zelfstandig opleidingsonderdeel: ‘Onderzoek en Reflectie 1 en 2’. Studenten worden er getraind om over de eigen praktijk na te denken, eigen ervaringen te verwoorden, en inzichten en praktijk in te bedden in een bredere historische, maatschappelijke en culturele context. Deze reflectieve lijn wordt vanaf het **derde bachelorjaar** deels geënt op het persoonlijke ‘Dramaproject III’ in opleidingsonderdelen ‘Dossier’ en ‘Productiedramaturgie’, en deels geïnjecteerd in het theoretische luik via ‘Theater en maatschappij’, in totaal 9 studiepunten.

De integratie van theorie en praktijk kent haar sluitstuk in de Master: de student voert een artistiek onderzoek en brengt hiervan verslag uit – zowel discursief als artistiek – in de vorm van een **masterproef**. De theoretisch-reflectieve component wordt begeleid door een mentor theorie, het maakproces door een mentor praktijk, al volgen beide mentoren beide componenten in onderling overleg op. Ook binnen de masterseminaries, drie te kiezen uit dertig over de hele School of Arts, wordt theorie opgevat als een praktijk, in de vorm van discussies, zelfonderzoek, schrijfopdrachten, en voordrachten.

3.2.2 Evolutie onderlinge verhouding Praktijk, Theorie, Reflectie & Onderzoek

Naast de reeds geschetste groeilijnen zijn er nog drie domeinen te onderscheiden die binnen het studieprogramma een opbouw vertonen.

De verhouding theorie en praktijk

De bovengeschetste globale groeilijnen, m.n. die richting autonomie, vertalen zich op hun beurt in concrete tendensen in de programmaopbouw. Zo streeft de opleiding naar een toenemende integratie van theorie en praktijk, waarbij de component reflectie/onderzoek de brug vormt tussen beide. De verhouding theorie en praktijk in de **eerste twee bachelorjaren** blijft ongeveer dezelfde, maar de verhouding tussen algemene theorie en dramaspécifieke theorie draait om vanaf Ba2, om zo de integratie tussen praktijk en theorie verder uit te puren.

Een eigen discours ontwikkelen

De tendens in de richting van de integratie van theorie en praktijk, via reflectie, zet zich verder in het **derde bachelorjaar** door een uitbreiding van de praktijkkern van 24 studiepunten naar 36 studiepunten, een inkrimping van de (dramaspécifieke) theorie naar 6 studiepunten, en de verdubbeling van het aantal reflectie-onderdelen, die bovendien inhaken op ‘Dramaproject III’. Dit vormt het sluitstuk van een ‘theoretisch-reflectieve’ training, waarbij de student leert om autonoom het ‘discursieve’ en het artistieke met elkaar te verbinden. D.w.z.: de student leert zijn artistieke

⁵ Marianne Van Kerkhoven, ‘Van de kleine en de grote dramaturgie. Pleidooi voor een ‘interlocuteur’’, Etcetera 1999, jaargang 17, nummer 68, p. 67–69.

praktijk voeden met vigerende discoursen, en leert ook zelf een discours ontwikkelen over zijn eigen praktijk, in relatie tot de bredere culturele, maatschappelijke context. Dit spoort met de manier waarop de School of Arts, en de opleiding Drama in het bijzonder, het academiseringsproces vertaalt naar een verdiepende vorm van onderzoek in de kunsten.

De praktijk in het werkveld

Hoewel studenten reeds tijdens hun eerste twee bachelorjaren in contact komen met het **werkveld** via de (gast)docenten in de ateliers en projectweken, wordt dit aspect vanaf Ba3 steeds belangrijker: studenten nemen deel aan twee dramaprojecten naar keuze (Dramaproject I en II), geleid door een 'praktiserend kunstenaar'. In de **Master** functioneren studenten autonoom binnen projecten in het werkveld als onderdeel van 'Kunst in het werkveld' (kijk- of werkstage).

3.2.3 Toelichting bij programmawijzigingen in functie van opbouw

De vorige visitatiecommissie gaf aan dat ze de visie van de opleiding Drama en de vertaling ervan in het toenmalige programma kon onderschrijven. Weliswaar gaf ze twee belangrijke aanbevelingen mee:

1. De verhouding theorie en praktijk in evenwicht houden, en de theorie sterker afstemmen op de praktijk
2. De masteropleiding inhoudelijk nadrukkelijker onderscheiden van de bacheloropleiding.

Sinds de visitatie werden een aantal verbeter- en actieplannen geïmplementeerd die onder meer resulteerden in een reeks programmawijzigingen (zie bijlage 6 en 11). Hieronder een overzicht.

Verbetering evenwicht theorie en praktijk

1. Een reeks theoretische opleidingsonderdelen waarvan de eindcompetenties beter in de praktijk kunnen worden verworven, werd ook in de praktijkonderdelen ondergebracht. Enkele voorbeelden:
 - Het voormalige Ba2-onderdeel 'Dramaturgische vragen bij Shakespeare' maakt nu deel uit van 'Atelier III'
 - 'Groepsprocessen' maakt nu deel uit van de Dramaprojecten I-III in Ba3
 - 'Acteermodellen' is geïntegreerd in 'Ateliers I-IV' en 'Onderzoek en Reflectie 1 en 2'.
2. De spreiding van de theoretische opleidingsonderdelen over de bachelorjaren werd geoptimaliseerd: theorie uit Ba3 werd verschoven naar Ba1 of 2, om plaats te kunnen ruimen voor de Dramaprojecten en de studielast beter te verdelen ('Psychologie en Theater' verschoof van Ba3 naar Ba2, 'Tekstanalyse drama' van Ba3 naar Ba1, ook omdat het basiscompetenties aanbrengt).
3. 'Onderzoek en Reflectie' werd ingericht in Ba1 én Ba2. Reflectie maakte aanvankelijk deel uit van de Ateliers, maar dit stelde problemen qua evaluatie. Bovendien is het wenselijk dat deze reflectie verder gaat dan de eigen ervaringen op de vloer. Sinds 2013–2014 wijzigde de invulling van 'Onderzoek & Reflectie 1 en 2' meer in de richting van een reflectieseminarie.
4. In Ba3 werd 'Dramaproject III' (het eigen project waarmee studenten hun bacheloropleiding afronden) inhoudelijk geclusterd met 'Theater & Maatschappij', 'Productiedramaturgie' en 'Dossier' (vroeger 'Reflectie op de Bachelorproef'). Ze vormen de voortzetting van 'Onderzoek & Reflectie 1 en 2', zij het specifiek geënt op de eigen (zich ontwikkelende) artistieke praktijk.

5. In het verleden werd het merendeel van de theorievakken door dezelfde docent gedoceerd. Sinds 2010, en nadrukkelijker nog vanaf 2013 is er een veel grotere diversiteit qua theorie docenten (en dus expertises/invalshoeken/esthetica's). Doorgaans zijn zij ook in de theaterpraktijk actief (zie bijlage 10).

Duidelijkere afbakening tussen Bachelor en Master

Het vroegere programma maakte volgens de commissie onvoldoende onderscheid tussen de bachelor en de master. De opleiding bracht op het einde van het derde bachelorjaar belangrijke cesuren aan.

1. Waar Ba3 qua **onderwijsvorm** verder bouwt op Ba1 en Ba2, met groepslessen voor zowel praktijk als theorie, krijgt de student in het masterjaar de tijd en de ruimte om het eigen artistiek onderzoek zelfstandig te plannen, in te vullen en al dan niet samenwerkingsverbanden aan te gaan. Groepsmomenten beperken zich tot reflectiemomenten in het kader van de masterproef, en de te volgen masterclasses.
2. De **begeleiding** van de dramaprojecten en die van de masterproef is fundamenteel verschillend. De weg naar zelfstandigheid wordt in Ba 3 weliswaar voorbereid, maar de dramaprojecten worden nog steeds intensief en permanent begeleid. Het persoonlijke project in Ba3 ('Dramaproject III') wordt actief gevoed en inhoudelijk begeleid vanuit verplichte opleidingsonderdelen (zie bovenvermelde inhoudelijk cluster). Bovendien worden studenten op de vloer gecoacht door de titularis van het opleidingsonderdeel 'Dramaproject III'. Pas vanaf de Master wordt gewerkt met (interne en externe) mentoren (vanaf 2013–2014), en wordt de begeleiding losgemaakt van concrete lesmomenten.
3. In de Bachelor worden studenten nog niet beoordeeld door een **externe jury**. Pas in het masterjaar worden ze hiermee voor het eerst geconfronteerd. Het podiumresultaat van de masterproef wordt gequoteerd door een externe jury. Daarnaast draaien de masterstudenten via het opleidingsonderdeel 'Kunst in het werkveld' (stage) buiten de school mee in artistieke projecten.⁶

3.3 Realisering van de domeinspecifieke leerresultaten

Zoals reeds beschreven in deel 2, hebben we ervoor gekozen om het profiel van de opleiding zichtbaar te maken door per DLR aan te geven op welke manier en via welke opleidingsonderdelen deze worden gerealiseerd, en welke hierbij de opleidings specifieke accenten zijn. Hieronder gaan we concreet in op de inhoud en werkvorm van de belangrijkste opleidingsonderdelen, in functie van het te realiseren leerresultaat.

⁶ De externe jury in Ba3 werd afgeschaft en de voormalige bachelorproef herdoopt tot 'Dramaproject III'. De idee leefde onder de studenten dat het zwaartepunt van Ba3 vooral lag bij die 'finale proef', die zo de allures kreeg van een masterproef. Door dit onderdeel gelijk te schakelen aan de eraan voorafgaande twee dramaprojecten wordt hun onderling belang gelijkgetrokken. Bovendien zet dit de lijn verder die in Ba1 en Ba2 werd uitgezet, waarbij het eigen project telkens deel uit maakte van de ateliers, zonder er het zwaartepunt van te vormen. Dit strookt ook met de beleidslijn op HoGent-niveau om de bachelorproef bij academische (vierjarige) opleidingen niet als het eindpunt van een traject op te vatten.

3.3.1 De realisering van de DLR in de bachelor

We clusteren de negen DLR voor de bachelor in drie categorieën:

- Cluster 1: Maak- en spelcompetenties
- Cluster 2: Theorie, onderzoek en reflectie
- Cluster 3: Resultaat en artistieke eigenheid

CLUSTER 1: MAAK- EN SPELCOMPETENTIES

DLR 1: Onder begeleiding persoonlijke en artistieke projecten ontwikkelen en creëren binnen het brede spectrum van theatrale, muzikale en/of tekstuele praktijken.

DLR 2: Over de nodige technische vaardigheden beschikken inzake lichaam, stem, taal en ruimte.

DLR 4: Een onderzoekende houding ontwikkelen en aanscherpen in het uitwerken van projecten met anderen.

DLR 9: Verschillende samenwerkingsverbanden aan kunnen gaan.

Deze vier leerresultaten – grofweg samen te vatten als basis-maak-en-spelcompetenties – worden in de bachelorjaren intensief getraind in de ‘Ateliers I–IV’ (Ba1 en Ba2), met telkens een begeleid, kort eigen project op het einde van elk van beide trainingsjaren, gevolgd door de ‘Dramaprojecten I–III’ in Ba3, waarvan het laatste (‘Dramaproject III’) opnieuw bestaat uit een eigen project. Deelcompetenties zoals stembeheersing, spreken, lichaamsbeheersing en dans worden in Ba1 en Ba2 getraind in de flankerende opleidingsonderdelen (‘Dans en lichaamstaal 1 & 2’, ‘Stemtraining 1 & 2’, ‘Spreektraining 1 & 2’, ‘Conditietraining en lichaamsbeheersing 1 & 2’).⁷ Daarenboven worden de studenten uitgedaagd om teksten te analyseren en ook zelf teksten te schrijven, m.n. in het opleidingsonderdeel ‘Creatief schrijven 1 & 2’.⁸

Bachelor 1 en 2: opbouw en aanpak Ateliers I–IV

Omdat de ateliers de kern uitmaken van de eerste twee trainingsjaren zetten we kort de opbouw en inhoud van de verschillende modules uiteen.

Atelier I: omvat drie modules waarin wordt gewerkt met tekst (Jolente De Keersmaeker), rond improvisatie (Geert Belpaeme) en beweging (Alain Platel).

Atelier II: valt uiteen in de training door Jan Steen, een module begeleid door Herwig Deweerdt waarin geïmproviseerd wordt aan de hand van teksten van Gerardjan Rijnders, en het begeleid eigen project (zie daarvoor verder: DLR 7).

Atelier III: het tweede bachelorjaar vangt aan met een Shakespeare-project. Tania Van der Sanden onderzoekt hierbij het komische aspect, Jan Steen het tragische. Onder begeleiding

⁷ In de flankerende praktijkonderdelen worden technieken aangereikt, waaronder Body-Mind Centering, Yoga en Alexandertechniek die studenten kunnen helpen bij het zelf verder onderzoeken, verruimen en aanscherpen van hun uitdrukkingsmiddelen.

⁸ Voor de namen van docenten per opleidingsonderdeel verwijzen we naar bijlage 16.

van Herwig Deweerdt bewerken en spelen de studenten zelfstandig tekstfragmenten uit het volledige oeuvre van Shakespeare tot een monoloog.

Atelier IV: dit laatste atelier valt uiteen in twee modules waarin intensief wordt gewerkt met respectievelijk ‘klassiek repertoire’ en ‘complexe teksten’ (‘post-dramatische’ repertoire, filosofische, journalistieke of politieke teksten etc.). In 2013–2014 werden deze modules begeleid door Lukas Smolders (module 1: klassiek repertoire: Tsjechov) en Kuno Bakker (module 2: post-dramatische of complexe teksten). Die laatste module wordt vanaf 2014–2015 overgenomen door Willem de Wolf.

Projectweken

Om binnen het strakke ritme van het academiejaar enkele cesuren aan te brengen, worden per semester voor Ba1 en Ba2 twee gezamenlijke projectweken georganiseerd; Ba3 heeft een eigen projectweek. Alle lessen worden gedurende één week opgeschort, zodat studenten een volledige week onder begeleiding rond een bepaald thema kunnen werken. Sinds 2012 realiseerde de opleiding stapsgewijs haar intentie om deze projectweken ook in te zetten als platform voor interdisciplinaire en opleidingsoverschrijdende samenwerkingen met afstudeerrichtingen als ‘Film’, ‘Animatiefilm’, ‘Autonome Vormgeving’ en in de toekomst ook de master-na-master ‘Hedendaagse Muziek’. Zo wordt de eerste projectweek voor Ba3 ingevuld met de workshop ‘acteren voor de camera’ o.l.v. Peter Monsaert en Geert Belpaeme. Zowel studenten drama als studenten film nemen hieraan deel. Tegelijk streeft de opleiding ernaar om in het kader van de projectweken samenwerkingsverbanden aan te gaan met mensen uit het werkveld. In het verleden waren er samenwerkingen met spelers en makers van de Kopergieterij, NTGent, Les Ballets C de la B, en Mole Wetherell (Reckless Sleepers).

Twee sporen worden van bij aanvang uitgezet. Deze houden enerzijds verband met de paradox van het acteren, maar sluiten ook elk aan bij twee belangrijke tradities in het denken over theater en spelen (grofweg Stanislavski/Grotowski vs. Brecht). In theater bespeelt de acteur onvermijdelijk het spanningsveld tussen de theatrale fictie (de rol) en de realiteit van de speler op scène. Dat laatste aspect – de lichamelijke aanwezigheid van de speler op scène, en het zintuiglijke aspect van spelen – wordt diepgaand onderzocht in Atelier II en III (modules begeleid door Jan Steen). In deze sessies ligt het accent op het proces, op de mentale en lichamelijke organisatie van het eigen spelersbewustzijn om tot spelimpulsen en samenspel te komen. Door de voortdurende lichamelijke en mentale ‘ontmoeting’ met de tekst of rol tijdens een repetitieproces kan de acteur erin slagen om op scène een staat te vinden die hem toelaat te spelen, of te zijn, in het hier en nu van de scène. Het is het lijf, en de ingelijfde tekst, die de dans leidt en de speler (en met hem de toeschouwer) toestaat de tekst of rol als het ware voor de eerste maal, op een ‘oorspronkelijke’ manier te ontmoeten. Deze lichamelijke, performatieve traditie wordt gedoceed door Jan Steen, Geert Belpaeme (improvisatie) en Alain Platel.

Tezelfdertijd wordt hierop ook een tweede spoor uitgezet waarin studenten zich trainen in het spelen van teksten, dramaturgische bogen en waarin het spanningsveld tussen rol en speler wordt bespeeld. Deze tweede, grofweg ‘Brechtiaanse’ traditie wordt ingevuld door docenten als Jolente De Keersmaecker (Tg Stan) (Atelier I) en Willem de Wolf (Cie De Koe) (Atelier IV). Hoewel ‘Brechtiaans’ een moeilijke categorie is, dekt ze als vlag ook de lading: de doelbewuste verbinding van theater met een ruimere maatschappelijke en politieke context. Zo wordt binnen dit ‘tweede spoor’ niet alleen gewerkt met klassiek en postdramatisch repertoire.⁹ Ook politieke, filosofische en

⁹ Dit onderscheid tussen ‘klassiek’ en ‘post-dramatisch’ heeft het voordeel van de duidelijkheid. Wel willen we opmerken dat vele van deze post-dramatische teksten intussen ook ‘klassiek’ zijn. En belangrijker nog, dat het eerder gaat over een bepaalde omgang met teksten (‘klassieke’ én post-dramatische), eerder dan over een

journalistieke teksten kunnen aan bod komen als vertrekpunt voor het spelen of maken van theater. Dit tweede spoor werd in het verleden aangereikt door Sam Bogaerts en Sofie Declair. De nieuwe aanwervingen, sinds 2013, kaderen binnen een verbeteractie als antwoord op feedback van de studenten, de resonantiecommissies uit het werkveld en van alumni.

Bachelor 3: opbouw en inhoud van Dramaprojecten I–II

Zoals reeds vermeld, breekt het derde bachelorjaar met het trainingsmodel en worden studenten in **Dramaproject I en II** geconfronteerd met de artistieke praktijk van een gevestigde maker, speler of choreograaf, weliswaar binnen de veilige omgeving van de school. De bacheloropleiding tracht met haar aanbod van mogelijke projecten de breedte en diversiteit van het artistieke landschap te weerspiegelen. De opleiding poogt hierin steeds vier categorieën te voorzien: 1. Repertoire, 2. Experiment met tekst, 3. Dans/bewegingstheater en 4. Conceptueel theater en performance. Bovendien worden studenten aan het slot van Ba2 gevraagd welke artistieke domeinen ze wensen te verkennen. Op die manier kunnen studenten kennis maken met een ontwikkelde kunstpraktijk, leren ze zich daartoe verhouden en wordt van hen verwacht dat ze een bijdrage kunnen leveren. Voor een overzicht van alle begeleiders van dramaprojecten, zie bijlage 16. Onder cluster 3 van dit hoofdstukje en in deel 4 wordt respectievelijk ingegaan op de opzet en evaluatie van **Dramaproject III** (zie 4.1.2).

Opleidingsspecifieke accenten

- **Bewustzijn in functie van zelfredzaamheid**

De opleiding wil niet alleen technische vaardigheden aanreiken, maar de student vooral trainen in het ontwikkelen van een spelhouding of bewustzijn die aan elke vorm van spelen voorafgaat, ongeacht de stijl of het dramatische genre (zie boven). Studenten worden zich in deze dagelijkse trainingen bewust van de eigen en/of verworven expressiemiddelen. Enerzijds weerspiegelt dit de intentie van de opleiding om bij de ontwikkeling van dat uitdrukkingspalet binnen de ateliers in Ba1 en Ba2 te vertrekken van de eigenheid van de studenten, om zo tot een ongecensureerde vorm van spelen te komen, vrij van remmingen of blokkades. Anderzijds wil de opleiding, via het helpen ontwikkelen van dit bewustzijn, bijdragen tot de ontvoogding van de student als speler. Een bewustzijn van de eigen vaardigheden zal de student toestaan zijn palet ook autonoom en blijvend verder uit te breiden, en dat in functie van een eveneens autonoom, zij het begeleid, uit te stippelen artistiek traject. Afhankelijk van hoe de studenten zich ontwikkelen, kunnen zij via het verworven bewustzijn van de eigen uitdrukkingsmiddelen en de daaruit voortvloeiende zelfredzaamheid de voor hen meest wenselijke vaardigheden verder aanscherpen.

- **Lichamelijk bewustzijn**

Zowel in (sommige modules van) de Ateliers als in opleidingsonderdelen als ‘Dans en lichaamstaal’ wordt specifiek het accent gelegd op het lichamelijk bewustzijn van spelers en daarnaast op het belichaamd spreken en spelen. In de ‘onderzoekende praktijk’ die in de modules wordt getraind, zoeken we het snijpunt op waar reflectie en ‘belichaming’ elkaar kunnen bevruchten.

- **Wisselende functies in wisselende samenwerkingsverbanden** (cf. DLR 9)

In lijn met het brede, door de student in te vullen profiel van ‘dramakunstenaar’, kan de student binnen de eigen projecten diverse samenwerkingsverbanden aangaan, waarbinnen hij

bepaald genre teksten. Dat het perfect mogelijk is om klassiek repertoire ‘post-dramatisch’ te brengen bewijst o.m. Tg Stan al jaren.

uiteenlopende posities kan opnemen (bv. die van speler, regisseur, speler-maker, dramaturg, auteur, scenograaf, ...). Studenten kunnen zo zelf ontdekken welke 'rol(len)' binnen een maakproces het meest aansluit(en) bij hun artistieke profiel.

CLUSTER 2: THEORIE, ONDERZOEK EN REFLECTIE

DLR 3: Algemene kennis en inzicht hebben en blijven ontwikkelen in de maatschappelijke, culturele, artistieke, hedendaagse en historische context van de (podium)kunstenpraktijk.

DLR 4: Een onderzoekende houding ontwikkelen en aanscherpen in het uitwerken van projecten met anderen.

DLR 5: Kritisch reflecteren over eigen en andermans werk en praktijk en hier op heldere en doordachte wijze over communiceren.

Opleidings specifieke accenten

- **Algemene en dramaspesifieke theorie**

Zoals vermeld biedt de bacheloropleiding een substantiële component theorie aan, in lijn met de opzet van een academische opleiding (zie ook 3.2.1: component theorie)

Algemene theoretische opleidingsonderdelen:

Ba1: 'Overzicht van de wijsbegeerte' (Wim De Temmerman), 'Overzicht van de kunsten van avant-garde tot heden' (Thijs De Ceuckeleire), 'Inleiding tekstanalyse proza en poëzie' (Martine Clierieck, samen 12 studiepunten).

Ba2: Literatuur 1 en 2 (Martine Clierieck, samen 6 studiepunten).

Dramaspesifieke theoretische opleidingsonderdelen:

Ba1: 'Theatergeschiedenis 1' (Erwin Jans), 'Inleiding tekstanalyse drama' (Paul Demets) samen 6 studiepunten)

Ba2: 'Psychologie en theater' (Helena De Preester), 'Theatergeschiedenis 2' (Erwin Jans), 'Voorstellingsanalyse' (Hildegard De Vuyst, samen 12 studiepunten).

- **Actieve deelname aan het podiumaanbod**

Kennis van het artistieke veld kan in de les worden overgedragen, zoals in opleidingsonderdelen als 'Theatergeschiedenis 1 en 2'. Nog beter is het om de diversiteit van het landschap aan den lijve te ervaren door voorstellingen bij te wonen. Van bij het begin van de opleiding wordt veel aandacht besteed aan concrete voorstellingen en actuele debatten binnen de sector, en worden de studenten aangemoedigd om hierover standpunten in te nemen. In het opleidingsonderdeel 'Onderzoek & Reflectie 1 en 2' (Wannes Gyselinck en Bauke Lievens) houden studenten een **logboek** bij waarin ze een lijst aanleggen van onder meer alle voorstellingen die ze zien, wat als basis kan dienen voor klasdiscussies. In Bachelor 2 wordt in 'Voorstellingsanalyse' (gedoceerd door Hildegard De Vuyst) specifiek een kader en methodologie aangereikt om voorstellingen te analyseren. Los van verplichtingen vanuit opleidingsonderdelen is het opvallend dat onze studenten op vrijwillige basis zeer veel en zeer uiteenlopende voorstellingen zien.

- **De verbinding van theorie en praktijk via de component reflectie**

De opleiding heeft grote inspanningen geleverd om via de **component reflectie** van theorie zelf een praktijk te maken die de spelpraktijk kan verrijken, en vice versa. Reflectie op de

eigen spelervaringen krijgt een ruime plaats toegemeten binnen de Ateliers en Dramaprojecten, maar competenties op dat vlak worden er niet specifiek geëvalueerd. Binnen ‘Onderzoek en Reflectie 1 en 2’ wordt de reflectie op de spelpraktijk ingebed in een bredere reflectie over het medium theater, de kunst- en theatergeschiedenis en de actuele artistieke context. Er worden eerste stappen gezet in het opsporen van een persoonlijke fascinatie voor aspecten van het theater en artistieke intuïties, die gaandeweg de vorm krijgen van artistieke onderzoeksvragen van waaruit onderzoeksstrategieën kunnen worden ontwikkeld. Tegelijk hoedt de opleiding er zich voor om een al te mechanistisch beeld van artistiek onderzoek uit te dragen en op die manier in academisme te vervallen: artistiek onderzoek dat vertrekt vanuit een vraag heeft als belangrijkste voordeel dat het focus biedt en de student helpt om gericht en selectiever een ‘net’ uit te werpen over de onoverzienbare veelheid aan (inspiratie)bronnen. Deze training gebeurt aan de hand van gerichte schrijf- en spreekopdrachten en is er op gericht om preciezer te leren spreken en denken over de eigen praktijk en het theater in het algemeen. Deze lijn wordt verder doorgetrokken en toegespitst op de eigen praktijk in de reeds vermelde dramaturgische cluster rond Dramaproject III bestaande uit ‘Theater & Maatschappij’ (docent Sébastien Hendrickx), ‘Productiedramaturgie’ (Bauke Lievens) en ‘Dossier’ (Tom Engels).

- **Minor**

De minor (Ba3) omvat twee opleidingsonderdelen te kiezen uit een breed aanbod binnen de volledige School of Arts. Deze minor kan verbredend werken: door buiten de grenzen van het vertrouwde domein te kijken, kunnen de studenten de karakteristieken van het eigen artistiek onderzoek toetsen aan die van een andere discipline. Daarnaast kan de minor ook verdiepend (d.w.z. dramaspesificiek) worden ingevuld (bv. ‘Scenografie’ gedoceerd door Johan Daenen). Voor studenten die graag de theoretische component uitdiepen, is het mogelijk een meer theoretische minor te kiezen.¹⁰

- **Basiscompetenties onderzoek en ontwikkeling eigen discours**

In het opleidingsonderdeel ‘Onderzoek & Reflectie 1 en 2’ leert de student de eigen praktijk te verbinden met een bredere maatschappelijke, historische en artistieke context. Dat gebeurt op basis van teksten die worden aangereikt, in groep gelezen en geïnterpreteerd. Daarnaast leert de student autonoom teksten en discours verzamelen ter verrijking of bevraging van zijn artistieke ontwikkeling.

- **Leessalons**

Als overkoepelend onderdeel van ‘Onderzoek en Reflectie 1 en 2’ schuiven de studenten van zowel Ba1 als Ba2 tweemaal per semester aan in een Leessalon: in groep wordt een (korte) tekst gelezen of documentaire bekeken. Deze wordt ingeleid en begeleid door een docent, met aansluitend een (gemodereerd) groepsgesprek. In het kader van deze salons worden teksten gelezen die niet meteen vakliteratuur zijn voor dramastudenten, maar door de docenten waardevol geacht worden om deel uit te maken van een door alle studenten gedeeld referentiekader.¹¹

¹⁰ De gekozen minores tonen vooral een grote verscheidenheid: studenten kozen voor ‘Scenografie’, ‘Schrijfmethodiek’, ‘Fotografie (analoge / digitale)’, ‘Installatiekunst’, ‘Filmgeschiedenis’, ‘Kasklezingen’ en ‘Studiumgenerale’.

¹¹ In 2013–2014 lazen studenten onder andere het essay ‘Het nieuwe tijdperk: Metamodernisme – Een verlangen naar oprechtheid’ (Timotheus Vermeulen & Robin van den Akker, verschenen in De Groene Amsterdammer, september 2013) en de speech ‘This Is Water’ van David Foster Wallace (2005/2009).

CLUSTER 3: RESULTAAT EN ARTISTIEKE EIGENHEID

DLR 7: Vanuit persoonlijke en maatschappelijke betrokkenheid een eigen artistieke taal ontwikkelen.

DLR 8: Eigen werk presenteren aan een publiek, met aandacht voor keuze van medium en context.

Opleidingsspecifieke accenten

- **Experiment**
De praktijkdocenten vertrekken in hun praktijkonderwijs niet vanuit een ‘affe’ methode maar nodigen de studenten uit in hun eigen, permanente, onderzoek naar wat spelen is. Zo leverde docent Jan Steen in september 2014 een tijdelijke stand van zaken af m.b.t. dit onderzoek in de vorm van zijn doctoraat *Being in Playing*.¹² Vanuit de opleiding worden de studenten aangemoedigd om via experiment nieuwe theatrale vormen en inhouden te verkennen. Dat gebeurt in Ba1 en 2 telkens op het einde van het academiejaar als onderdeel van Atelier II en IV in de vorm van een **eigen project**. Het resultaat van dit project stellen de studenten intern voor. Begeleider Fabrice Delecluse vraagt de studenten om een korte voorstelling te maken zoals ze dat zelf willen. In Ba1 vertrekt dit vanuit de eigen persoon, in Ba2 vanuit een breder, maatschappelijk perspectief. De studenten bepalen volledig autonoom hoe ze dit invullen. De docent begeleidt de studenten zonder hen evenwel artistiek te sturen in deze eerste aanzet tot artistiek onderzoek, precies om hun artistieke verbeelding zoveel mogelijk de vrije teugel te geven. Ook voor Dramaproject III geldt dat studenten worden aangemoedigd om nieuwe vormen te zoeken en het medium theater voluit te verkennen, te experimenteren met locatieprojecten en multimedialiteit, eventueel in de vorm van een samenwerking met studenten uit de opleiding Autonome Vormgeving.
- **Falen kan en mag**
Precies om experiment alle ruimte te laten wordt ‘falen’ aangegrepen als een belangrijke ervaring in een leerproces.
- **Integratie van artistiek onderzoek, reflectie en praktijk** (cf. ook DLR 4)
Het **Dramaproject III** in Ba3 is het eerste meer ambitieuze eigen project, geclusterd met ‘Productiedramaturgie’ en ‘Dossier’. Het project wordt gecoacht door Mieja Hollevoet, de titularis van het opleidingsonderdeel Dramaproject III. In ‘Theater en Maatschappij’ worden studenten uitgedaagd deze beginnende artistieke praktijk te verbinden met bredere, actuele artistieke en maatschappelijke debatten (cf. DLR 7).
- **Productionele en promotionele zelfstandigheid** (vanaf Ba3)
In het kader van dit opleidingsonderdeel leren studenten omgaan met tijdsdruk, planning en (beperkte) budgetten. Ook staat de student zelf in voor de promotionele aspecten van theater: affichebeeld zoeken, wervende teksten schrijven, publiek vinden. In het opleidingsonderdeel ‘Initiatie werkveld drama’¹³ worden studenten voorbereid op praktische aspecten van het kunstenaarschap (kunstendecreet, subsidiedossiers, gesprekken met jonge makers...).

¹² Jan Steen, *Being in playing*, MER Paper Kunsthalle, 2014.

¹³ De student kan daarnaast in principe kiezen tussen ‘Initiatie werkveld vormgeving en design’, ‘Initiatie werkveld audiovisuele kunsten’, ‘Initiatie werkveld vormgeving en design’ en ‘Initiatie werkveld beeldende

3.3.2 De realisering van de DLR in de master

Voor de masteropleiding werden vijf DLR geformuleerd. Deze worden zoals bijlage 5 aangeeft, gerealiseerd in de diverse opleidingsonderdelen van de master. De manier waarop de DLR worden gerealiseerd in de belangrijkste opleidingsonderdelen wordt hieronder meer in detail uiteengezet.

DLR 1: Over de nodige artistieke autonomie en organisatorische zelfredzaamheid beschikken om de (eigen) kunstpraktijk blijvend te ontwikkelen.

DLR 2: Op een persoonlijke manier projecten (mee) ontwikkelen en creëren en de daarbij horende (eind)verantwoordelijkheid dragen.

DLR 3: Bewust zijn van de essentie van eigen werk, van daaruit een discours kunnen opzetten en hierover in dialoog kunnen treden met anderen.

DLR 4: In functie van de ontwikkeling van artistieke praktijken zelfstandig onderzoek voeren.

DLR 5: Verdiepende kennis van en inzicht hebben in de maatschappelijke, culturele, artistieke, hedendaagse en historische context van de podiumkunstenpraktijk en hierover kunnen reflecteren.

DE MASTERPROEF

Omdat het opleidingsonderdeel ‘Masterproef’ het zwaartepunt vormt van de masteropleiding, zullen de opzet, fasering, invulling en begeleiding ervan hier meer in detail worden uiteengezet. De evaluatie behandelen we in deel 4 (zie 4.1.3).

De masterproef omvat een cluster van opleidingsonderdelen die samen 33 studiepunten uitmaken. Daarbinnen worden nagenoeg alle DLR van de master gerealiseerd: studenten voeren zelfstandig een artistiek onderzoek, waarbij ze autonoom de componenten theorie, reflectie en praktijk integreren en de onderlinge overlapping exploreren: praktijk als onderzoek, spel als onderzoeksterrein. Bij dit onderzoek is de praktijk tegelijk onderwerp, onderzoeksmedium en een vorm van verslaggeving van een onderzoek. Dit onderzoek mondt uit in een voorstelling die de student (ten dele) productioneel en promotioneel zelf ondersteunt. De groeiende richting autonomie en zelfredzaamheid is aan het einde van de bacheloropleiding afgesloten. De masterstudent vult dan ook zijn volledige mastertraject zelf in. Niet alleen kiest de student zelf de invulling van ‘Kunst in het werkveld’ (stageplaats, zie verder), masterseminaries en masterclasses. Ook de begeleiding van de masterproef bepaalt de student zelf in overleg met de mastercoördinator.

Masterproef als cluster van opleidingsonderdelen

De **masterproef** omvat drie opleidingsonderdelen:

Masterproef deel 1 (6 studiepunten): het onderzoeks- en maakproces

Masterproef deel 2 (20 studiepunten): een voorstelling als resultaat van dit onderzoek

Kritische reflectie op de masterproef (7 studiepunten).

kunsten’, maar kiest in de praktijk altijd voor drama. Wel kiezen studenten uit bv. ‘Autonome Vormgeving’ voor ‘Initiatie werkveld drama.’

De studiefiches van beide opleidingsonderdelen (deel 1 en 2) zijn nagenoeg gelijk. De evaluatie focust evenwel respectievelijk op het onderzoeksproces en het -resultaat. De reden voor die opdeling is pragmatisch. Doordat de drie delen elk corresponderen met één van de fases van de proef, is het voor studenten makkelijk om via deeltijds studeren de master over twee jaar te spreiden. Vele masterstudenten combineren hun master immers met hun eerste stappen in het werkveld.

Fasering onderdelen masterproef

De masterstudent geeft autonoom invulling aan zijn masterproef. Wel voorziet de opleiding in een duidelijke fasering die uiteengezet wordt in de **mastergids** (zie bijlage 13). Deze gids bevat alle belangrijke deadlines, en zet per opleidingsonderdeel uiteen wat verwacht wordt, hoe de begeleiding en evaluatie zullen verlopen.

Mastervoorstel

Eind oktober dienen studenten een **mastervoorstel** in. Daarin trachten ze de contouren uit te tekenen van het artistiek onderzoek dat ze willen voeren. Dit kaderen ze binnen hun eigen artistieke ontwikkeling en historiek als student (door bv. aan te knopen bij de uitkomst van Dramaproject III en Dossier aan het slot van Ba3). De bedoeling hiervan is om meteen bij het begin van de Master de reflectie omtrent de invulling van de masterproef op gang te trekken, en te vermijden dat de ‘Kritische reflectie’ louter een gedachte achteraf wordt. Bovendien kan (de voorbereiding van) dit voorstel dienst doen als basis voor verkennende gesprekken met mogelijke mentoren. In dit document geeft de student ook aan hoe Masterproef deel 1 en Masterproef deel 2 zich tot elkaar zullen verhouden.

Bepalen van twee mentoren

De student kiest (in overleg met de mastercoördinator) twee mentoren: een **mentor praktijk** en een **mentor theorie**. (Zie verder: begeleiding)

Masterproef deel 1

Dit opleidingsonderdeel omvat het maak- en onderzoeksproces dat leidt tot de masterproef. De student ontwikkelt een artistiek onderzoek en houdt hiervan een **werkdossier** bij. Hierin documenteert hij zijn artistieke keuzes, bronnenmateriaal, thematische en stilistische referenties, inspiratiebronnen, nota's over input van mentoren of feedback-momenten, etc. Het fungeert dus als permanente rapportering omtrent het onderzoek (o.m. in dialoog met de mentoren) maar ook als opmaat voor de ‘Kritische reflectie’. Studenten die verdieping zoeken op het vlak van spel, kunnen hun onderzoek niet zozeer als een maakproces, dan wel als een onderzoek naar het spelen opvatten. Binnen het kader van ‘Masterproef deel 1’ kunnen ze bijvoorbeeld aansluiten bij één van de ‘Dramaprojecten I en II’, extra masterclasses volgen of deelnemen aan een project in het werkveld.

Collectieve sessies en feedbackmomenten: Na het sterk groepsgericht werken in de bachelorjaren is het masterjaar, op de masterclasses en -seminaries na, een individueel in te vullen traject. Studenten worden aangemoedigd om voor de masterproef samenwerkingsverbanden aan te gaan, wat dan ook geregeld gebeurt. Het uitgangspunt is echter dat de keuze moet passen in een persoonlijk onderzoekstraject. Om de masterstudenten, naast de wandelgangen, ook een meer formeel platform te geven om met elkaar ervaringen uit te wisselen over hun onderzoek en meer concreet feedback te geven op elkaars projecten, organiseert de mastercoördinator op gezette tijdstippen collectieve sessies waarop medestudenten, mentoren, docenten en (indien wenselijk) experts uit het veld aanwezig zijn. Daarnaast wordt per project minstens één feedbacksessie georganiseerd waarbij mede-masterstudenten en docenten feedback kunnen geven op het project. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het DasArts-systeem. Deze methode bestaat uit een aantal

geformaliseerde en gemedereerde feedbackoefeningen voor het formuleren van precieze en productieve feedback. De student brengt verslag uit van zijn onderzoek (via een gesprek of een toonmoment) en formuleert een concrete vraag die als vertrekpunt kan dienen voor de feedback. Idealiter is deze methode ook nuttig voor de feedback-gevers (de medestudenten). Studenten leren immers om zeer gericht feedback te geven, en steeds te expliciteren vanuit welk perspectief ze dat doen.

Masterproef deel 2: omvat het getoonde resultaat van het artistiek onderzoeksproces. Dat kan een solo zijn, een samenwerking met zelf aangezochte spelers of artistieke partners. De student kiest zelf een theatrale vorm, al dan niet interdisciplinair, en toont zijn resultaat binnen de school of op locatie. De opleiding stelt een (minimaal) productiebudgetje van 75 euro per student ter beschikking. Elke masterproef dient minstens vijf maal te spelen voor gemiddeld 50 toeschouwers. De masterproeven worden vervolgens nog eens hernomen tijdens het jaarlijkse tiendaagse DRAMA Festival tijdens GRADUATION waarop studenten hun afstudeerwerken presenteren op de Bijlokesite en in de Gentse binnenstad.

Kritische reflectie op de masterproef: In de ‘Kritische reflectie op de masterproef’ reflecteert de student over zijn praktijk als theatermaker binnen de maatschappelijke en artistieke context waarin hij werkt. De student schrijft een tekst waarin hij op een kritische, originele, eigenzinnige en overtuigende manier het werkproces (als speler, maker, schrijver, etc.) en het artistieke onderzoek belicht. De kritische reflectie kan verschillende vormen aannemen. Allereerst kan de kritische reflectie een grondige analyse zijn van het hele artistieke werk en het dramaturgisch onderzoek (tekstanalyse, voorstellingsanalyse, acteermodellen, theatergeschiedenis, kritische reflectie). Daarbij doet de student een beroep op de theoretische literatuur die hem bij dit proces inspireerde of die helpt om het werk kritisch te ontsluiten. Daarnaast is het ook mogelijk om, mits de mastercoördinator en de betrokken mentoren hun toestemming geven, een meer algemeen vraagstuk als onderwerp van de reflectie te presenteren. Voorwaarde is dat deze kwestie aan het eigen artistieke werk en onderzoek is gerelateerd (de eigen masterproef als casus; het onderwerp als voorstudie voor een volgende – buitenschoolse – stap in het artistiek onderzoek).

Persoonlijke begeleiding door twee mentoren

De opleiding voorziet een **mentor praktijk** en een **mentor theorie** die samen de masterproef en de kritische reflectie van de student begeleiden. De keuze voor een mentor gebeurt steeds in samenspraak met de mastercoördinator, op basis van een (paar) gesprek(ken) tussen de mentor en de student en moet goed beargumenteerd worden. Bovenal moet het mentorensysteem gespecialiseerde begeleiding van het artistieke parcours en discours van de student mogelijk maken. De **mentor praktijk** is daarom niet steeds afkomstig uit de dramaopleiding, maar kan ook (aan)geworven worden uit het werkveld. De mentoren worden immers gekozen omwille van een specifieke competentie en expertise die aansluit bij het artistieke onderzoek van de student. In 2013–2014 bijvoorbeeld werden Benjamin Vandewalle, Stefaan Van Brabandt, David Helbich en Carly Wijs in dienst genomen als mentor praktijk. In 2014–2015 zal een meerderheid van de masterproeven worden begeleid door praktijkmentoren uit het werkveld. Op die manier tracht de masteropleiding een ‘mentorennetwerk’ uit te bouwen.

Als studenten beslissen om samen te werken in een overkoepelende masterproef, kan worden geopteerd om uit het werkveld een collectieve mentor praktijk aan te trekken. Alle studenten hebben dan dezelfde mentor praktijk die gedurende een langere tijd (langer dan wanneer het een individuele mentor betreft) het creatieproces opvolgt. Dit kan zinvol zijn voor bijvoorbeeld studenten die als collectief werken. De collectieve mentor neemt echter niet de rol van regisseur op: hij blijft de begeleider van de individuele studenten en hun project. De **mentor theorie** is een theorieleraar uit de

School of Arts. Beide mentoren spelen ook een belangrijke rol bij de evaluatie van de masterproef: zie 4.1.3.

Toelichting bij recente verbeteracties m.b.t. de masterproef

De hierboven geschetste invulling van de masterproef is het resultaat van een recente verbeteractie (2013–2014), die gepaard gaat met de aanwerving van een nieuwe mastercoördinator. Met deze aanpassingen sluit de opleiding Drama aan bij de invulling en opbouw van de masterproef in de andere KASK-opleidingen, met enkele verschillen (zoals het externe mentorennetwerk) die inspelen op de eigenheid van de dramaopleiding.

Verbeteractie 1: Versterken van de samenhang van opleidingsonderdelen ‘Masterproef deel 1’, ‘Masterproef deel 2’ en ‘Kritische reflectie op de masterproef’

In het verleden bleek de afstemming van Masterproef deel 1 en deel 2 niet altijd duidelijk. De indruk bestond dat beide delen afzonderlijke eenheden waren die nu eens wel, dan weer niet aansloten. De opleiding heeft in 2013–2014 de procedures qua begeleiding en evaluatie en ook de invulling van de opleidingsonderdelen gestroomlijnd, zodat de drie componenten (deel 1, deel 2 en kritische reflectie) duidelijk één traject vormen. De studiefiches werden ook in die zin aangepast. De mastergids dient als in- en handleiding m.b.t. fasering, verwachtingen en evaluatie. Dit gestroomlijnde traject spoort in grote lijnen met de verschillende fases van een onderzoek: het onderzoeksproces (Masterproef deel 1), het onderzoeksresultaat (Masterproef deel 2) en een kritische reflectie. Tezelfdertijd heeft de opleiding erop gelet om duidelijkheid te scheppen zonder een al te rigide format te creëren. Er blijft dus voor studenten voldoende speelruimte om dit traject naar hun hand te zetten, afhankelijk van hun eigen artistieke profiel of persoonlijke noden. Zo is het voor een student mogelijk geworden om Masterproef deel 1 in te vullen als het voorbereidend dramaturgisch onderzoek dat leidt naar de voorstelling, maar evengoed om losstaande, voorbereidende praktijkprojecten te doen bijvoorbeeld als een onderzoek naar spel. Het is aan de student om initieel in zijn mastervoorstel, en eventueel in de kritische reflectie de samenhang tussen zijn voorbereidend onderzoek en het eigenlijke resultaat te verduidelijken.

Verbeteractie 2: verstevigen band theorie en praktijk

Nieuw sinds 2013–2014 is dat de mentoren praktijk en theorie veel nauwer betrokken worden bij zowel theorie als praktijk: beide mentoren begeleiden samen elk vanuit hun specialisme het theoretisch-praktische onderzoeks- en maakproces, quoteren beiden Masterproef deel 1 (het proces) en lezen/beoordelen de kritische reflectie.

Verbeteractie 3: het ‘mentorennetwerk’

De artistieke onderzoeksprojecten in de master vergen vaak zeer specifieke begeleidingsprofielen. De invoering van een ‘mentorennetwerk’ waarbij theatermakers uit het veld worden aangetrokken om als mentor praktijk op te treden, maakt het mogelijk om in te spelen op de specifieke artistieke noden van de masterstudent (bijvoorbeeld omtrent de gekozen vorm, het onderzoeksonderwerp, het spel of al deze aspecten samen). De externe mentoren zijn een bijzonder waardevolle aanvulling op het bestaande docentenkorps. Ze maken het mogelijk om het autonome karakter van de master nog te versterken, en/of de zelfredzaamheid en vrijheid aan keuzemogelijkheden van de student verder te consolideren. Bovendien kan zo’n samenwerking met externe mentoren een gunstige factor zijn bij de latere doorstroming van de studenten naar het werkveld.

Verbeteractie 4: Quotering Masterproef deel 2 door externe jury

Omdat deze verbeteractie de evaluatie betreft, behandelen we dit onder 4.1.3.2.

MASTERCLASSES

Het autonome traject van de masterproef wordt aangevuld met een reeks masterclasses waarbinnen de student zijn spel- en/of maakpraktijk verder kan verdiepen. Sinds 2011 neemt de student deel aan minstens één van de aangeboden masterclasses (in de praktijk nemen studenten deel aan meerdere masterclasses). Studenten werken telkens enkele weken intensief samen met kunstenaars en pedagogen die uiteenlopende vormen van podiumkunsten vertegenwoordigen. Jaarlijks gaat de opleiding op zoek naar nieuwe mensen met een specifiek artistiek profiel. In 2014–15 zijn dat Eleanor Bauer voor een meer performatieve ‘makende’ benadering en Elsie de Brauw, die jaarlijks terugkeert om te werken op spel en repertoire. Jonathan Burrows geeft tweejaarlijks een masterclass over (choreografische) creatiepraktijken. Eerder gaven Peter Monsaert, Guy Cools en Peter Gorissen masterclasses. Aan de start van het academiejaar 2014–2015 was KASK Drama voor het eerst co-organisator van een Summer School (i.s.m. RITS en Campo) die ook als masterclass aangeboden werd. Tijdens deze masterclass worden de studenten gedurende een week ondergedompeld in de uiteenlopende praktijken van tien (inter)nationaal gereputeerde makers (zie bijlage 16). De opleiding wil in de toekomst de verhouding tussen (veeleer theoretische) masterseminaries en (praktische) masterclasses in het voordeel van dat laatste onderdeel herzien door het aantal studiepunten voor masterclasses op te trekken. Zo wil ze tegemoetkomen aan feedback van studenten en alumni die een grotere verdieping en diversiteit op het vlak van spelen en maken wenselijk vonden.

MASTERSEMINARIES

In de Master wordt geen verplichte algemene theorie meer aangeboden. Wel kiezen studenten drie theoretische masterseminaries (totaal van 12 studiepunten) uit een aanbod van dertig seminars. Deze seminars geven de studenten een inkijk in het onderzoek in de kunsten zoals dat binnen de School of Arts wordt gevoerd. Ze zijn dus interdisciplinair, gespecialiseerd, en onderzoeksmatig van inslag. De onderwijsvorm is dialogisch: met een groep van een twintigtal studenten afkomstig uit verschillende artistieke disciplines, wordt ingegaan op en gediscussieerd over thematieken uit de onderzoekspraktijk van de docent. Zo wordt op een actieve en verdiepende manier kennis gemaakt met onderzoeksmethodieken die specifiek zijn voor een welbepaalde artistieke discipline.

KUNST IN HET WERKVELD

Masterstudenten draaien tijdens hun masterjaar voor 12 studiepunten mee in een productie in het werkveld in de vorm van een kijk- of werkstage.¹⁴ Ten tijde van de vorige visitatie voorzag de opleiding nog niet in een vorm van stage. Op aanbeveling van de commissie en omdat de opleiding ook zelf studenten beter wilde voorbereiden op het functioneren binnen het werkveld, werd in 2010 het opleidingsonderdeel ‘Kunst in het werkveld’ ingericht. Dit werd bespoedigd en versterkt door de overgang naar KASK, waar dit onderdeel al bestond. Tot dusver wordt van de studenten verwacht om zelfstandig een stageplaats te organiseren, appellerend aan de autonomie die van een masterstudent verwacht kan worden. De student kan hierbij kiezen om de 12 studiepunten hetzij te investeren in één omvangrijk project, ofwel deze te spreiden over verschillende kleinere projecten. Bij aanvang van het masterjaar is het organiseren van (een) stageplaats(en) één van de onderdelen van het ‘masterplan’ (zie verder) dat studenten moeten indienen om hun mastertraject vorm te geven. Voor een overzicht

¹⁴ Om er de nadruk op te leggen dat de student niet louter uitvoerend maar ook als autonome mede-schepper wordt ingezet, koos de School of Arts ervoor om dit opleidingsonderdeel niet ‘stage’ maar wel ‘Kunst in het werkveld’ te noemen.

van de reeds gekozen stageplekken zie bijlage 18. De opleiding streeft ernaar om de zoektocht naar een gepaste stageplaats te faciliteren door het netwerk van stageplaatsen verder uit te breiden.

3.4. Personeel

3.4.1. Kwaliteit van het personeel

Diversificatie

In september 2013 ging Sam Bogaerts met pensioen. Veeleer dan te opteren voor een onmogelijke zoektocht naar een nieuwe ‘vader van de opleiding’, nodigde zijn brede takenpakket uit tot het aantrekken van een groep nieuwe lesgevers van wie de eigen praktijken een breed spectrum van het theaterlandschap bestrijken. Een jaar later is deze oefening tot een goed einde gebracht.

Er werden extra mensen uit het werkveld en van verschillende generaties aangetrokken, wat ook in het verlengde lag van de aanbevelingen van de vorige visitatie. Samen met de lesgevers die er al waren, bieden zij een brede waaier van praktijken en kennis aan onze theatermakers en acteurs in spe, of laten ze deze resoneren in de manier waarop ze met de studenten aan het werk gaan.

Continuïteit

Voor de meeste opleidingsonderdelen wordt er qua personeelsinvulling gestreefd naar continuïteit. Lesgevers die ook in de praktijk staan, kunnen immers groeien in hun rol als lesgever. Daarom worden zij doorgaans gedurende vele jaren geëngageerd en denkt de opleiding mee met hen in het vinden van een juiste balans tussen artistiek werk en onderwijs, zowel in termen van tijd als van verloning. Onze opleiding is gekenmerkt door een efficiënte organisatie en opvolging van het personeel en door een correcte verloning van vaste en tijdelijke lesgevers.

Multidisciplinair

In de eerste twee jaren wordt er voornamelijk gewerkt met een vaste ploeg lesgevers die naast het lesgeven quasi allemaal een eigen artistieke praktijk beoefenen (hetzij als regisseur, acteur, performer, auteur of danser). Vanaf het derde jaar, wanneer de studenten over een solide praktische en theoretische basis beschikken, verschuift de focus naar een confrontatie met specifieke, persoonsgebonden artistieke praktijken. Jaarlijks worden er vier à vijf dramaprojecten begeleid door minimaal evenveel verschillende lesgevers. Sinds kort worden sommige dramaprojecten verdeeld over twee lesgevers, telkens voor een periode van vier weken. De horizon van wat theater is of zou kunnen zijn, is almaar breder geworden. Met name in dat derde jaar moeten er daarom voldoende stemmen en praktijken aan bod kunnen komen. Ook is het voor veel potentiële lesgevers vaak moeilijk om zich acht weken vrij te kunnen maken.

Grensoverschrijdend denken is in de huidige theatercontext een noodzaak in het aantrekken van lesgevers. Om onze studenten tot bijzondere theatermakers te kunnen laten ontwikkelen, nodigen wij ter begeleiding van dramaprojecten of een projectweek ook choreografen, performers en dansers uit. Zo komen we tegemoet aan de aanbevelingen van de vorige visitatie inzake samenwerking en interdisciplinariteit. Deze aanpak garandeert een breed aanbod van verschillende generaties theatermakers en choreografen in o.m. de dramaprojecten en masterclasses.

Theorie in de praktijk

In het kader van de aanbevolen diversificatie trokken we de afgelopen jaren naast praktijkdocenten en tijdelijke begeleiders van dramaprojecten ook een groot aantal nieuwe titularissen van theoretische opleidingsonderdelen aan. Theater en performance zijn dynamische praktijken die snel veranderen. Hetzelfde geldt voor hun theoretische context. Kenmerkend voor de opleiding Drama in Gent is dat niet alleen de praktijkdocenten maar ook de theoriëdocenten volop actief zijn in het werkveld. Zo zijn

de titularissen van opleidingsonderdelen als ‘Onderzoek en reflectie’, ‘Theater en maatschappij’ en ‘Dossier’ ook buiten de muren van de school volop aan het werk in het theater of in daaraan verwante disciplines. Ze helpen daarin de stem van nieuwe generaties podiumkunstenaars mee vertolken en artistiek vormgeven. Opdat de lesgevers afgestemd zouden zijn op de noden van studenten, alumni en het werkveld, voert de vakgroepvoorzitter geregeld gesprekken met mensen uit het werkveld, steevast in overleg met de eigen personeelsleden, studenten en alumni.

3.4.2 Kwantiteit van het personeel

De opleiding verwelkomde de afgelopen jaren om hierboven geschetste redenen veel nieuwe lesgevers (voor een overzicht van de lesgevers zie bijlagen 9 en 16). Daarmee ligt het totale aantal lesgevers dat in de opleiding lesgeeft in 2015 gevoelig hoger dan in het verleden: in 2012–2013 telde de opleiding 36 lesgevers en begeleiders binnen domeinspecifieke opleidingsonderdelen (theorie en praktijk); in 2014–2015 zijn dat er 46. Na het pensioen van Sam Bogaerts werden de vrijgekomen personeelspunten doelbewust geïnvesteerd in een gevoelige versterking van het docentenkorps, met name in die opleidingsonderdelen waar theorie en praktijk elkaar raken. Zo werden Tom Engels, Wannes Gyselinck, Sébastien Hendrickx en Bauke Lievens aangesteld, en coördineert Frederik Le Roy de Master. Tegelijk zijn er nu ook meer lesgevers praktijk aan het werk, onder wie Jolente De Keersmaeker, Alain Platel en Willem de Wolf, en doceert Pieter De Buysser ‘Creatief schrijven 1’. Ook beëindigde Jan Steen zijn onderzoeksmandaat en werd hij opnieuw voluit geïntegreerd in het onderwijzend kader. Dit zorgde eerst en vooral voor continuïteit, aangezien zijn onderzoek reeds actief betrokken was op zijn onderwijspraktijk.

Doordat de nieuwe lesgevers zijn aangeworven voor opdrachten die afgelijnd zijn qua omvang en/of duur, kon het aantal docenten stijgen zonder stijging van het totale aantal personeelspunten. In een voor de opleiding ideaal scenario zou dat wel zijn gebeurd. In een context van inkrimpende personeelsmiddelen bleek het weinig evident om dat aantal op een vergelijkbaar niveau te houden. De stijging van het aantal docenten spooft met het gestegen aantal beginnende studenten. Voor het aantal Masters dat afstudeert, geldt hetzelfde. Enerzijds zorgt deze gunstige evolutie ervoor dat de huidige personeelsformatie van Drama financieel gedragen kan worden. Hierdoor blijven alle opleidingsonderdelen vandaag goed omkaderd. Anderzijds is de werkdruk door een stijgend aantal studenten zonder uitbreiding van personeelsvolume hoog. De speelruimte die nodig is voor goed kunstonderwijs, is in de opdrachten van sommige lesgevers afwezig.

Bijzonder strakke personeelsformaties en bezuinigingsoperaties in 2014 en 2015 over heel de HoGent hebben verhinderd dat het totale personeelsvolume van Drama de afgelopen jaren kon groeien. Ondanks die (politieke) realiteit hebben we de ploeg van de opleiding Drama de afgelopen jaren wel kunnen consolideren én diversifiëren. Desalniettemin zijn er nog uitdagingen, in het bijzonder op het vlak van de consolidatie. Vandaag zijn slechts één domeinspecifieke lesgever en één coördinator/lesgever voor 80% van een voltijds equivalent, of meer in dienst. Veel nieuwe lesgevers hebben momenteel weinig of geen speelruimte binnen hun opdracht voor bijkomende opdrachten als mentorschap. In een ideaal scenario zouden daarom een aantal kleine opdrachten moeten worden uitgebreid.

Veel van onze lesgevers werken momenteel in een statuut van gastprofessor. Dat systeem is bijzonder goed afgestemd op de dynamiek van dramaprojecten, masterclasses, en kleine opdrachten, waarvan de inhoud ook moet worden afgestemd op veranderingen en nieuwe tendensen in het werkveld. Op termijn echter dienen sommige lesgevers door te stromen in een statutaire aanstelling.

3.5 Studentenvertegenwoordiging op diverse niveaus

De HoGent en de Opleiding Drama waarborgen studentenvertegenwoordiging op alle niveaus. De studenten die tijdens het schrijven van dit ZER zetelden in de Opleidingscommissie stonden in voor dit hoofdstukje.

1. Op het niveau van de HoGent en de School of Arts

Kijken we naar de studenten drama die optreden als studentenvertegenwoordigers, dan spreekt hieruit een sterk engagement op verschillende niveaus. Zo vertegenwoordigen studenten drama de studenten van de volledige School of Arts in o.m. de HoGent Studentenraad, de Raad van de School of Arts en de Adviserende studentenraad voor de Raad van de School of Arts.

2. Op het niveau van de opleiding

- **Opleidingscommissie:** hierin zetelden anno 2013–2014 vier studenten. De studenten worden als een gelijkwaardige overlegpartner beschouwd bij het evalueren van de opleiding en bij het plannen in de toekomst.
- Studenten kunnen aan het einde van hun tweede bachelorjaar zelf mee bepalen welk profiel van **begeleiders van dramaprojecten zullen worden aangetrokken**. De opleiding polst niet zozeer naar concrete namen, maar naar de noden/verlangens die bij studenten leven (dans, repertoire, spel, experiment...)
- **Studentenbevraging:** na elk semester wordt vanuit de dienst kwaliteitszorg een studentenbevraging uitgestuurd m.b.t. de gevolgde opleidingsonderdelen en hun docenten. Op het eind van de Master volgt een enquête over de hele opleiding.
- **Informeel feedback:** er wordt informeel regelmatig gepeild naar de mening van studenten over verschillende onderwerpen. Door de kleinschaligheid van de opleiding is er een goed en persoonlijk contact tussen studenten en docenten. De studenten ervaren dat docenten open staan voor kritische feedback en commentaar.
- De **waarderingsgesprekken** op het einde van elk semester (Ba1–2) en/of academiejaar (Ba3 en Ma) zijn ook echt *gesprekken*. Dat wil zeggen: een uitwisseling van feedback in twee richtingen. Er wordt vanwege de opleiding actief gehengeld naar de bevindingen van de studenten, mogelijke verbeteringen of kritische bedenkingen.
- De studenten organiseren ook zelf hun **studentenvereniging DRAG**. Via regelmatige ‘algemene vergaderingen’ wordt gebrainstormd over uiteenlopende aspecten van de opleiding. Zo formuleerden ze een reeks voorstellen om te bouwen aan een ‘groenere’ school. Verder organiseert DRAG feestjes of een voetbaltoernooi zodat de studenten elkaar beter leren kennen, en staat ze in voor het onthaal en het openhouden van de bar tijdens opendeurdagen en het DRAMA Festival, of bij voorstellingen op locatie.

3.6 Internationalisering

Het Vlaamse theater heeft een uitgesproken internationale dimensie, o.m. door de aanwezigheid van talloze internationale kunstenaars of gezelschappen en samenwerkingen tussen ‘lokale’ en internationale kunstenaars en gezelschappen. De opleiding tracht hierop in te spelen via twee strategieën. Allereerst door te kiezen voor een gediversifieerd, internationaal relevant docententeam (zie bijlage 10 en 16) en daarnaast via studentenmobiliteit (instroom en uitstroom).

3.6.1 Internationaal profiel van de opleiding

De artistieke, theoretische of pedagogische praktijk van zowat alle praktijk- en theorie docenten vertakt zich in het internationale theaterveld. Ook voor de invulling van de dramaprojecten en masterclasses gaan we internationaal op zoek naar lesgevers en begeleiders. Het gebruik van het Engels voor studenten vormt immers een grote meerwaarde (zie bijlage 16). Ook in de component theorie binnen de master wordt een reeks Engelstalige masterseminaries aangeboden. Het onderzoek binnen de opleiding is internationaal ingebed. Internationaal gewaardeerde wetenschappers/kunstenaars zetelen in de diverse doctoraatscommissies (bv. Richard Cave, Royal Holloway, University Londen en Prof. dr. Sruti Bala, Universiteit van Amsterdam).

3.6.2 Studentenmobiliteit

Studenten kunnen vanaf Ba2 ervoor kiezen om voor de duur van een semester of een jaar in het buitenland te studeren. Tot voor kort beschikte de opleiding over te weinig partnerships. Wel werden studenten aangemoedigd om naar het buitenland te trekken. Dit gebeurde geregeld, zij het om praktische redenen doorgaans buiten het creditsysteem. De opleiding ziet het als een verbeterpunt om studenten binnen het kader van Erasmus aan te moedigen stage te lopen in het buitenland. Onze partners op dit moment zijn: ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten (Arnhem); Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten; Hogeschool Zuyd, Maastricht; University of Tampere, School of communication, media and theatre – Finland en University of Music and Performing Arts Graz (KUG, Oostenrijk).

Er was de voorbije jaren ook instroom van studenten van andere scholen. Voor **inkomende studenten** voorziet de opleiding een verkennend intakegesprek (doorgaans live, soms via email of skype) om na te gaan wat de verwachtingen zijn van de student en of de student een goed zicht heeft op onze opleiding en of de geschiedenis en toekomstplannen van de kandidaat stroken met wat onze opleiding kan aanbieden.

Voor een overzicht van de uitgaande en inkomende studenten van de voorbije jaren zie bijlage 3.

3.6.3 Verbeteracties internationalisering

Zoals reeds aangegeven is studentenmobiliteit tot op heden onvoldoende uitgebouwd binnen de opleiding. Er zijn enkele elementen die dit moeilijk maken: taal, de specificiteit van de verschillende instituten of van een cultureel werkveld. Verbeteracties hieromtrent worden momenteel uitgezet of verder opgevolgd:

1. **Akkoorden met partnerorganisaties uitbreiden**
Docenten van de opleiding zullen mogelijke nieuwe partners prospecteren.
2. **Aansluiten bij internationale netwerken**
Geert Belpaeme richtte in 2014 mee het *International Platform for Performer Training* op, een netwerk van scholen om ervaringen en theorieën over performertraining uit te wisselen (via papers, workshops, discussies).

3. **Verdere uitbouw van samenwerkingen met internationaal programmerende kunstencentra**
Daar uitgenodigde internationale kunstenaars worden geëngageerd voor workshops in de opleiding.
4. **Samenwerking met andere Vlaamse (podiumkunst)opleidingen**
Een samenwerking met andere opleidingen moet de kosten voor internationale gastdocenten drukken. De organisatie van de Summer School 2014 met RITS en Campo is hiervan een voorbeeld. Ook met UGent wordt samengewerkt bij het aantrekken van internationale gastsprekers.

3.7 Opleidings specifieke voorzieningen

3.7.1 Studie- en studietrajectbegeleiding op drie niveaus

De opleiding vertrekt in haar aanpak van studie- en trajectbegeleiding vanuit de volgende visie:

- Er is een integrale aanpak van de begeleiding: de diverse ondersteuningsinitiatieven zijn optimaal afgestemd op elkaar en op de noden van de studenten en de opleiding.
- Het zelfsturend vermogen van de student staat centraal.

Doelstelling is de doorstroom van de studenten te ondersteunen en het welbevinden van de student vergroten, opdat hij zich optimaal binnen de opleiding kan ontplooiën. De concrete uitwerking van deze visie en doelstelling kan in de context van de opleiding Drama op drie niveaus gesitueerd worden: het onderwijzend personeel, de dienst studentenaangelegenheden van de School of Arts en dienstverlening op het niveau van de HoGent

1. Het onderwijzend personeel

Op het niveau van elk opleidingsonderdeel bestaat de mogelijkheid tot **individuele studiebegeleiding**. Deze vorm van studiebegeleiding richt zich voornamelijk op de specifieke inhoud van het betrokken opleidingsonderdeel. Op basis van het intense overleg tussen praktijkdocenten kan de student worden aangesproken, opgevolgd, ondersteund en/of doorverwezen. Uiteraard kan de individuele docent ook studenten doorverwijzen.

Vanuit de vakgroep theoretische omkadering is er een nauwe samenwerking tussen docenten van specifieke **theoretische opleidingsonderdelen** en de studie- en trajectbegeleiders. Docenten kunnen studenten wijzen op assessmentmogelijkheden op vlak van studievaardigheden (LASSI-test), startcompetenties en het belang van studie- en taalvaardigheden.

Vanuit de dienst studentenaangelegenheden worden ondersteuningsmogelijkheden gekoppeld aan onderwijsactiviteiten: een workshop 'paper schrijven' kan worden ingelast op het moment dat eerstejaarsstudenten voor het eerst een paper moeten schrijven; een workshop 'reflecteren' alvorens een eerste reflectieverslag te moeten schrijven enz. Taalvaardigheden worden ook getoetst tijdens de artistieke toelatingsproef, om al vroeg noden voor eventuele verdere taalbegeleiding op het spoor te komen.

2. Dienst studentenaangelegenheden School of Arts

Instream

De studie- en trajectbegeleider is voor kandidaat-studenten het aanspreekpunt voor alle vragen over de studiekeuze.¹⁵ Verder participeert de studie- en trajectbegeleider, vaak in samenwerking met docenten, aan instroomactiviteiten. De communicatie m.b.t. instroom (website, studiewijzer, onthaalbrochure, verdere publicaties,...) wordt verzorgd door de dienst studentenaangelegenheden in samenwerking met de dienst communicatie. Via de website maar ook via de publicatie 'GPS', infosessies op info-en opendeurdagen en een onthaalbrochure worden kandidaat-studenten goed geïnformeerd over de studie-en trajectbegeleiding waarop ze een beroep zullen kunnen doen. De studie- en trajectbegeleider licht in de onthaalweek alle mogelijke begeleidingsvormen uitgebreid toe. Er wordt ook stilgestaan bij het startassessment (LASSI en Taalvaardigheidstest). Het startassessment is niet verplicht, maar wordt sterk gestimuleerd. Deelnemende studenten ontvangen digitaal een gepersonaliseerd feedbackrapport. Op basis van deze assessments worden sommige studenten verder uitgenodigd voor een individueel gesprek of aangemoedigd om aan specifieke workshops deel te nemen. Studenten van wie het assessment kan wijzen op een lage studiemotivatie en/of moeilijkheden op vlak van studieplanning, zijn hierbij de belangrijkste doelgroep. Sinds het academiejaar 2013–2014 worden de resultaten van deelproeven van de artistieke toelatingsproef en het eindresultaat van die proef in de studentendatabase bijgehouden. Deze zullen vanaf academiejaar 2014–2015 gekoppeld worden aan de resultaten van het eerste bachelorjaar. Doelstelling is om op basis hiervan zicht te krijgen op mogelijke actiepunten wat betreft instroom en doorstroom en een versterkt proactief beleid te realiseren.

Doorstroom

Binnen de School of Arts is de studiebegeleider van de opleiding tegelijk de studietrajectbegeleider. Dit garandeert een laagdrempelige dienstverlening: deze persoon fungeert als vertrouwenspersoon en kan samen met de student niet alleen de studievoortgang maar ook mogelijke oorzaken op een professionele wijze bespreken. De stap van een studietrajectgesprek naar andere mogelijke begeleidingsvormen is daardoor veel makkelijker en sneller gezet. Communicatie van initiatieven gebeurt via de Chamilocursus van de dienst studentenaangelegenheden, de nieuwsbrief voor studenten en individueel contact. Bovenop de studie- en trajectbegeleiding die geënt is op de opleidingsonderdelen zelf, worden jaarlijks workshops rond volgende thema's voorzien: studieplanning, notitie nemen, papers schrijven, schema's maken, reflecteren en examens afleggen. Van elk van deze workshops worden ook publicaties ter beschikking gesteld. Uiteraard is er steeds ook de mogelijkheid tot individuele studiebegeleiding.

Het vastleggen van het studieprogramma gebeurt door de student via de elektronische softwareapplicatie Ibamaflex. Via deze applicatie kunnen studenten ook met de studietrajectbegeleider communiceren. Studenten met een minder sterke studievoortgang of bij wie er specifieke aandachtspunten zijn (bijvoorbeeld sterke uitval op theorieonderdelen), dienen het curriculum samen te stellen samen met de studietrajectbegeleider. Studenten die vallen onder studievoortgangsbewakingsmaatregelen zoals beschreven in het onderwijs- en examenreglement en studenten die opleidingsonderdelen uit de bachelor en de master wensen te combineren, worden in het bijzonder opgevolgd.

¹⁵ Om de interactie tussen de opleiding en de studietrajectbegeleiding te optimaliseren en het beleid rond instroom en doorstroom te versterken is de studietrajectbegeleider ook waarnemend aanwezig in de opleidingscommissie.

Studenten kunnen op basis van een functiebeperking, individuele of sociale omstandigheden, medische redenen of een bijzonder statuut (politiek mandaat, topsport, ondernemer, ...) individuele onderwijs- en examenmaatregelen aanvragen bij de studietrajectbegeleider.

Studenten die zich uitschrijven of heroriënteren worden steeds aangemoedigd een gesprek met de studietrajectbegeleider te hebben. Deze gesprekken vinden plaats aan de hand van een gestandaardiseerd interviewformulier waarvan de gegevens in een database worden bijgehouden. Er is één overkoepelende ombudspersoon voor de gehele School of Arts. De ombudspersoon stelt zich persoonlijk voor aan de eerstejaarsstudenten.

3. Dienstverlening op het niveau van de Hogeschool Gent

Ook vanuit de Directie Studentenvoorzieningen op het overkoepelende niveau van de HoGent is er studiebegeleiding voorzien. Doorverwijzingen van studenten door de dienst studentenaangelegenheden gebeuren voor welbepaalde problemen, waarvoor er op het hogeschoolniveau een bijzondere expertise werd uitgebouwd:

- Naast de gangbare groepsessies rond faalangstraining voorziet de directie studentenvoorzieningen in samenwerking met de Dienst Studentenaangelegenheden van de School of Arts bijkomende groepsessies die specifiek gericht zijn op problemen die eigen zijn aan het kunstonderwijs (creativiteit onder druk, plankenkoorts, etc.). Er vindt steeds een intakegesprek plaats en desgevallend een screening met de VASEV-vragenlijst. De directie studentenvoorzieningen voorziet een externe therapeut voor deze trainingssessies. De sessie ‘omgaan met creativiteit’ tracht vooral studenten te ondersteunen die vastlopen in hun creatief proces en geeft handvaten om mogelijke oorzaken te verkennen en aan te pakken. De workshop ‘omgaan met performances’ geeft ondersteuning in het omgaan met stress en angst voor onder meer podiumprestaties.
- Voor psychologische begeleiding kan een student doorverwezen worden naar PSYNET, ons netwerk van zelfstandige psychologen die werken rond verschillende problematieken zoals relationele problemen, eetstoornissen, depressies, rouwverwerking, verslaving, ...
- Sociale begeleiding en/of ondersteuning is voorzien voor studenten die bij het studeren een financiële drempel ervaren. Voor hen wordt een oplossing op maat gezocht. Verder gaat het over thema's als huisvesting, vragen van werkstudenten enz.

3.7.2 Huisvesting en opleidingsgerelateerde faciliteiten

Het facet ‘Materiële voorzieningen’ werd in het vorige visitatierapport (2009) – terecht – onvoldoende bevonden. Sindsdien, en mede onder impuls van de overgang van de dramaopleiding van het Conservatorium naar KASK (2009–2010) zijn er reeds een pak inspanningen geleverd om de infrastructuur van de opleiding te optimaliseren. Meteen volgend op het visitatieverslag werd een gedetailleerd verbeterplan opgesteld door de opleiding om aan de aanbevelingen tegemoet te komen. Nieuwe werkruimtes werden ingericht en uitgerust, akoestische isolatie werd aangebracht, nieuwe (zwevende, splintervrije) vloeren werden waar mogelijk geïnstalleerd, de bibliotheek is verhuisd en ontsloten via een gebruiksvriendelijke en toegankelijke overkoepelende KASK-bibliotheek met werkruimtes voor studenten. Een stand van zaken:

Vier dramastudio's

- DS1 is een middelgrote studio die een nieuwe zwevende vloer kreeg tijdens de zomer 2014. Ook werden er eind 2014 extra deuren aangebracht om ter hoogte van de bestaande deuren via een 'geluidssas' de geluidshinder vanuit de gang te beperken. Er zijn beperkte maar voldoende mogelijkheden voor lichtinstallatie. Deze studio wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de dans- en bewegingstrainingen en voor de ateliers drama.
- DS2 is momenteel onze grootste studio met vier verschuifbare hangbruggen voor licht. Deze studio wordt zowel voor dramatrainingen als voor voorstellingen gebruikt en kan volledig verduisterd worden
- DS3, onze kleinste studio, wordt hoofdzakelijk gebruikt voor repetities en dramatrainingen met beperkte bezetting of waarbij weinig ruimte nodig is. Ook voor flankerende praktijklessen zoals spreek- en/of stemtraining komt deze studio van pas. Sinds de laatste visitatie zijn er een nieuwe zwevende vloer en geluidsisolerende ramen geïnstalleerd. Eind 2014 werd ook hier een extra deur geplaatst zodat de geluidshinder van de gang beperkt is. Ook deze studio kan volledig verduisterd worden.
- DS4 is nu drie academiejaren in gebruik en is uitgerust met zwevende vloer, geluidsisolerende dubbele ramen en deur, lichtbruggen. Ze kan volledig verduisterd worden.

In elke dramastudio is er een geluidsinstallatie aanwezig waarop laptops of andere digitale geluidsdragers kunnen worden aangesloten. In de gang van DS3 naar DS4 staan lockers ter beschikking van de dramastudenten en docenten. Bij DS2 horen drie douches en sanitair. Naast DS1 bevindt zich een kleine kleedkamer waar studenten zich kunnen omkleden voor en na de lessen. De HoGent investeert momenteel in een sleutelsysteem (SALTO) waarbij de personeels- of studentenkaart toegang zal bieden tot de Bijloke Campus en de dramalokalen, ook buiten de openingsuren van de Campus, waardoor studenten ook 's weekends zullen kunnen repeteren.

Licht- en geluidsapparatuur

De opleiding beschikt over een basis aan licht en geluidsapparatuur. Ter uitbreiding kan bepaalde apparatuur worden ontleend bij de uitleendienst van andere opleidingen (bv. Film). Er is een beperkt budget voorzien om extra materiaal te huren bij bevriende theatergezelschappen of professionele bedrijven. De opleiding heeft de intentie om de technische apparatuur elk academiejaar uit te breiden, zolang de investeringsbudgetten dit toelaten.

Het 'dramasalon'

De opleiding beschikt ook over een 'dramasalon' dat in de voormiddagen als theorielokaal wordt gebruikt en op de middag en in de namiddag als ruimte waar dramastudenten gesprekken kunnen voeren, teksten kunnen studeren, lessen of repetities kunnen voorbereiden. Eveneens wordt dit lokaal als vergaderruimte voor docenten gebruikt. Een PC met internetaansluiting is beschikbaar, met aansluiting op een vaste projector en/of breedbeeld-flatscreen.

Kantoorruimte

De opleiding beschikt ook over een klein kantoor (het 'dramabureau') dat hoofdzakelijk gebruikt wordt voor coördinatiewerk van de opleiding en individuele gesprekken met studenten, docenten of externen.

Bibliotheek KASK

Alle drama-gerelateerde boeken zijn ondertussen ondergebracht in de KASK-bibliotheek op de Bijlokesite. Momenteel wordt het Huis van de Abdis op de Bijlokecampus gerestaureerd, zodat de bibliotheek er een nieuw, hedendaags onderkomen zal vinden vanaf 2016. De bibliotheek van het SMAK zal daarin worden geïntegreerd.

Kritische evaluatie

Voor het organiseren van alle opleidingsonderdelen en het repeteren en presenteren van alle voorstellingen van studenten zijn de vier beschikbare dramastudio's onvoldoende. Wel maakt de HoGent jaarlijks 12.000 euro vrij voor de huur van bijkomende repetitie- of voorstellingsruimtes bij bevriende partners in het Gentse (NTGent, les ballets C de la B, LOD, stad Gent, De Expeditie, ...). Ten tijde van de vorige visitatie waren er gesprekken aan de gang over een extra theaterzaal voor de dramaopleiding op de Bijlokesite (tussen de Bijlokekaai, de Bijloke Concertzaal en de conciërgewoning): een grote speelvloer, een multi-inzetbare tribune met capaciteit van 100 à 150 toeschouwers, goede technische uitrusting... Omwille van financiële redenen staat dit project voorlopig on hold.

3.8 Conclusie

De vorige visitatiecommissie prees de globale onderwijsvisie van de opleiding, maar gaf op verschillende punten aan waar de concrete invulling ervan in de vorm van programmaopbouw en vooral infrastructuur sterker kon. Gevoed door een permanente interne dialoog, feedback van studenten, alumni en het werkveld, tekende de opleiding sinds 2007 een reeks verbeterplannen uit die anno 2014 in grote mate zijn gerealiseerd (zie bijlage 11).

De bijsturing van het onderwijsproces gebeurde door **verbeteracties** op drie niveaus. De opbouw van het studieprogramma werd aangepast via programmawijzigingen (o.m. door het uitzetten van groeilijnen). Daarnaast werden van bestaande programmaonderdelen de leerinhouden vernieuwd. Doorgaans hangt dit samen met de aanwerving van nieuwe docenten. We vatten even samen:

1. **Op het vlak van programmaopbouw en invulling leerinhouden:**
 - Het evenwicht tussen theorie en praktijk werd verbeterd, zowel horizontaal als verticaal (groeilijn richting verstrengeling theorie en praktijk). De component reflectie kreeg een consistente groeilijn, en wordt nu ook afzonderlijk getraind en geëvalueerd.
 - De drie bachelorjaren werden duidelijker afgescheiden van de Master.
 - De masterproef werd herdacht, mede op impuls van de nieuwe mastercoördinator Frederik Le Roy.
 - Via een gewijzigde opbouw, invulling en bestaffing van de ateliers worden nu twee globale domeinen van de podiumkunsten evenwaardig getraind (grofweg het lichamelijk-performatieve en een meer tekstgeoriënteerde benadering, zowel 'klassiek' als postdramatisch repertoire)
2. **Op het vlak van personeelsinvulling:** De docenten- en begeleidersploeg (theorie en praktijk) werd significant uitgebreid (in termen van aantal, niet van personeelsmiddelen). Hierbij werd gezocht naar docenten en begeleiders die in het werkveld actief zijn en dat in uiteenlopende disciplines, met diverse invalshoeken en met een sterk internationale inslag.
3. **Op het vlak van infrastructuur:** we hebben op dit punt grote inspanningen geleverd. Een eigen theaterzaal zal een bijkomende stap voorwaarts betekenen.

De belangrijkste **verbeter- of werkpunten** die de opleiding in de toekomst wil aanpakken situeren zich op volgende vlakken:

- Internationalisering: de opleiding heeft nood aan een uitbreiding van het aantal partners om de studentenmobiliteit aan te zwengelen.
- Kunst in het werkveld: de opleiding wil verder zoeken naar partners in het werkveld, om de zoektocht naar stageplaatsen voor studenten makkelijker te maken.
- De opleiding wil het aantal masterclasses verder uitbreiden.
- Daarnaast wil de opleiding meer masterseminaries inrichten die dieper ingaan op de podiumkunsten.

Deel 4. Generieke kwaliteitswaarborg 3: gerealiseerd eindniveau

4.1. Systeem van beoordelen, toetsen en examineren

Ook de evaluatievormen die de opleiding Drama hanteert, vloeien voort uit de meer globale onderwijsvisie: enerzijds werd die omschreven als ‘vertrouwengevend’, anderzijds – en zeker vanaf de Master – spoort de evaluatie met de groeilijn van proces naar resultaat, van begeleiding binnen de schoolmuren naar autonomie, zelfredzaamheid, en inbedding in het werkveld.¹⁶

4.1.1 Evaluatie Ateliers in Ba1 en Ba2

In **Ba1 en Ba2**, de twee ‘trainingsjaren’, worden studenten geëvalueerd via een systeem van permanente evaluatie. Het proces dat studenten doormaken wordt permanent opgevolgd door de praktijkdocenten, die hierover regelmatig samenzitten. De bevindingen van deze tussentijdse evaluatiegesprekken vinden hun neerslag in de waarderingsverslagen.

Op het einde van elk semester van de twee eerste bachelorjaren krijgt de student via verschillende, op elkaar afgestemde kanalen feedback.

1. Het zwaartepunt van de evaluatie in de ateliers ligt binnen de opleiding in de **waarderingsgesprekken**. Deze worden door de docenten zeer grondig voorbereid. Tijdens deze gesprekken kunnen studenten bedenkingen uiten, voorstellen doen ter verbetering van het programma, de begeleiding, de evaluatie of de leerinhouden.
2. Inhoudelijk vertrekken deze gesprekken van de **waarderingsverslagen** die studenten ontvangen na elk semester (in Ba1 en Ba2) en op het einde van het academiejaar (in Ba3 en Master). Elke titularis van een opleidingsonderdeel schrijft voor zijn/haar studenten een gepersonaliseerd verslag. Waar de cijferquotering voor een opleidingsonderdeel met verschillende docenten ongedifferentieerd is, bieden deze verslagen de kans zeer gericht, gepersonaliseerd en vanuit diverse perspectieven feedback te geven. De opleiding geeft aandachts- en werkpunten mee, maar hanteert hierbij doelbewust een constructieve toon. In geval van probleemsituaties met studenten kan op deze verslagen worden teruggevallen.
3. Studenten ontvangen ook een **cijfer** dat praktijkdocenten in consensus bepalen. Hier wordt het proces beoordeeld, eerder dan het resultaat. Dat geldt zoals gezegd ook voor het eigen project, en dat doelbewust om de zin voor experiment zoveel mogelijk te stimuleren en studenten de ruimte te geven om te mislukken. De opleiding tracht diversificatie in het puntensysteem zoveel mogelijk te beperken: studenten die zonder problemen kunnen doorstromen naar het volgende jaar krijgen een cijfer tussen 14 en 16/20 (14 = goed, 16 = excellent), een cijfer tussen 10–12 betekent dat er ernstige zaken besproken moeten worden en in de toekomst bijgestuurd, studenten die gebaat zijn met een extra trainingsjaar of meer tijd nodig hebben een 9/20, wie een cijfer krijgt tussen 6 en 8/20, zal worden aangeraden te stoppen. Studenten worden van deze verschillende categorieën op de hoogte gebracht alvorens ze hun punten krijgen. De onderverdeling volgt de ECTS-ranking, een *grading scale* die op Europees niveau werd ontwikkeld om onder meer een gelijksoortige beoordeling over diverse Europese landen te garanderen. Wel dient gezegd dat deze inschaling voor studenten binnen een kunstopleiding anders moet worden geïnterpreteerd: kunststudenten willen excelleren. ‘Voldoende’ en zelfs ‘goed’ worden doorgaans geïnterpreteerd als ‘kan beter’. De gehanteerde **criteria** om tot dit cijfer te komen staan geëxpliciteerd in de studiefiche: zijn de eindcompetenties gehaald, is de globale evolutie er een van groei, het overwinnen van

¹⁶ Voor het onderwijs- en examenreglement zie bijlage 12.

obstakels, het verruimen van ‘expressiemiddelen’? Is de student in staat over zijn eigen evolutie te reflecteren enz. Ook niet-praktijkdocenten worden bij deze gesprekken betrokken, enerzijds door hun aanwezigheid tijdens ‘open lessen’, anderzijds via de eigen projecten van de studenten in Atelier II en IV.

4.1.2 Evaluatie Dramaprojecten in Ba3

Opnieuw sporend met de in deel 3 besproken groeilijnen worden ook in de evaluatie van de dramaprojecten in Ba3 nieuwe accenten gelegd, en verschuift de balans tussen procesevaluatie en resultaatsevaluatie in de richting van laatstgenoemde pool.

Dramaprojecten I en II, begeleid door een kunstenaar uit het werkveld, worden beoordeeld door deze begeleider en een interne jury van praktijkdocenten.

Dramaproject III, het persoonlijke project dus, wordt begeleid én geëvalueerd door de titularis van dit onderdeel, door de titularissen van de geclusterde reflectieonderdelen ‘Productiedramaturgie’ en ‘Dossier’ en door een interne jury bestaande uit praktijk- én theorie docenten. De ‘Dossiers’ worden gelezen door de titularis en een tweede lezer (in de praktijk de docenten van ‘Onderzoek en Reflectie 1 en 2). Ook hier streeft de opleiding naar een grote verscheidenheid qua feedback.

De opleiding kiest er expliciet voor om geen externe jury in te schakelen voor Dramaproject I, II en III, om redenen die al in 3.1.3 en 3.3.1 uiteengezet zijn. De introductie in het werkveld volgt een groeilijn (zie 3.2.2) die de Bachelor duidelijk van de Master afbakt.

4.1.3 Evaluatie van de masterproef

4.1.3.1. Evaluatievorm en -systeem per onderdeel

Bij de evaluatie van de cluster rond de masterproef streeft de opleiding naar een breed palet aan evaluatievormen en evaluerende instanties (zie bijlage 13). Bijlage 14 geeft een overzicht van afstudeerwerken van de laatste drie jaar.

Masterproef deel 1

Dit opleidingsonderdeel wordt beoordeeld door beide mentoren (= quoting in consensus of rekenkundig gemiddelde van twee quotingen op /20). Als de student kiest voor een verdiepend een verdiepend vooronderzoek op het vlak van spel, geven de begeleider(s) een bijkomende beoordeling. Dit alles steevast in overleg met de mastercoördinator, tevens titularis van dit opleidingsonderdeel.

De quoting binnen Masterproef deel 1 is enkel gebaseerd op een beoordeling van het proces (quoting van het resultaat maakt deel uit van de beoordeling van Masterproef deel 2).

Volgende elementen kunnen bij de beoordeling een rol spelen:

- Het initiatief dat de student binnen en ook buiten de begeleiding door de mentoren heeft genomen t.a.v. het werken aan zijn masterproject.
- Het werkdossier zoals dit doorheen het jaar vorm heeft gekregen alsmede de voortgang in zijn artistiek proces en in zijn artistiek werk dat weerspiegeling vindt in het werkdossier.
- Eventuele reflectieverslagen.
- De inbreng van de student in de feedback en voortgangsgesprekken. Indien de student als deel van Masterproef deel 1 een praktijkoefening doet, wordt ook de begeleider van dit project bij de beoordeling betrokken en kan ook het eindproduct mee in rekening worden gebracht bij de beoordeling.

Mentoren maken bij hun quoteringsgebruik van de ECTS-ranking. Feedback ontvangen studenten enerzijds via permanente evaluatie (de gesprekken met de mentoren), en via het waarderingsverslag.

Masterproef deel 2

De evaluatie van dit opleidingsonderdeel – in studiepunten het zwaartepunt van de cluster ‘masterproef’ – richt zich in hoofdzaak op het resultaat. De quoteringsgebeurtenis gebeurt door een driekoppige externe jury van mensen uit het veld, samengesteld door de mastercoördinator. Dit is de eerste maal dat de opleiding studenten confronteert met een externe jury. Het achterliggende idee is dat het afstudeerproject van de masteropleiding moet worden beoordeeld zoals je als kunstenaar ook beoordeeld wordt als je een voorstelling aflevert: niet op basis van een al dan niet boeiend proces, maar op basis van een voorstelling, met de vluchtigheid en de impact van omstandigheden eigen aan het medium.

De leden van de externe jury gaan in de mate van het mogelijke de voorstellingen op verschillende momenten bekijken. De student levert vooraf een korte tekst af ter duiding van zijn project en zijn rol daarbinnen. Voorafgaand aan de jurybespreking wordt de student uitgenodigd voor een **ontmoeting** met de jury om samen met de student het afstudeerproject te bespreken, en eventueel bijkomende toelichting te geven bij bepaalde artistieke keuzes. Dat contact is voor de student inhoudelijk interessant, omdat het een eerste manier is om direct feedback te ontvangen van het werkveld.

Tijdens de **jurybespreking** zijn ook de twee mentoren aanwezig die elk een advies kunnen uitbrengen bij de voorgestelde quoteringsgebeurtenis van de drie juryleden. In het beste geval komt de jury samen met de mentoren tot een consensus. Als dat niet lukt, wordt een verdeelsleutel van 80/20 gehanteerd voor respectievelijk de externe jury en de mentoren. De student ontvangt hierover feedback in de vorm van een **juryverslag**. Het juryverslag met de feedback van de externe juryleden en mentoren worden samen met de input van het docentenkorps over de historie van de student (zie 4.1.3.2.) verwerkt in een waarderingsverslag dat de basis vormt voor een waarderingsgesprek tussen de student en de mastercoördinator.

De kritische reflectie op de masterproef

Dit opleidingsonderdeel wordt door de mentor theorie en praktijk samen beoordeeld, in overleg met de mastercoördinator (titularis van dit onderdeel). De student ontvangt ook voor dit onderdeel een waarderingsverslag van de titularis, gestoffeerd met de bevindingen van beide mentoren.

4.1.3.2. Verbeteractie quoteringsgebeurtenis Masterproef deel 2 door externe jury

De grootste gerealiseerde verbeteractie geldt de quoteringsgebeurtenis van Masterproef deel 2 door een externe jury. In het verleden werkte de opleiding Drama met een interne jury van enkele praktijk- en tenminste één theorie docent en van twee externe juryleden. Door de quoteringsgebeurtenis nu in grote mate in de handen te leggen van een externe jury sluit de dramaopleiding aan bij de manier van werken in de andere opleidingen van de School of Arts.

4.1.3.3 Doorstroming van masterproeven naar het werkveld

De mate waarin studenten de noodzakelijke eindcompetenties hebben verworven, kan misschien nog het best worden afgelezen van hun verdere loopbaan in het werkveld. Een andere indicator is de mate waarin de afstudeerprojecten worden opgepikt door het werkveld. Van de acht masterproeven die gepresenteerd werden in 2013–2014 leidden er zes een verder leven na de proef. Voor een overzicht

van de recente masterproeven die hun weg vonden naar het reguliere circuit en de artistieke praktijken van studenten en alumni zie bijlage 15.

4.1.4 Kunst in het werkveld

Van de studenten wordt verwacht dat ze na afloop een verslag indienen bij de titularis van het opleidingsonderdeel 'Kunst in het werkveld'. Dit verslag behelst een contextualisering van de stageplaats (het gezelschap, de kunstenaar, de sociaal artistieke werkplaats...), een inhoudelijke schets van het project, de eigen rol of inbreng en een kritische reflectie. Evaluatie gebeurt eerst door de stagementor binnen de ontvangende werkplek, in de vorm van een geschreven verslagje. De titularis baseert zich vervolgens voor zijn quoterings op het verslag van de stagementor, het stageverslag van de student en het uiteindelijke artistieke resultaat.

4.1.5 Peer-assessment

Evaluatie gebeurt natuurlijk niet alleen door de docenten. Vanaf het begin worden studenten getraind in het reflecteren over de eigen praktijk én die van hun medestudenten en in het vinden van woorden om die reflectie te formuleren als bruikbare feedback. Dit gebeurt zeer intens tijdens de ateliers. De evaluatie van dit aspect is sinds 2013 verschoven naar 'Onderzoek & Reflectie 1 en 2'. In het masterjaar wordt 'peer assessment' toegespitst op de masterproef, via de DasArts-feedbackmethode, zoals uiteengezet in 3.3.2 (DLR 2).

4.1.6 Programmawijzigingen in functie van een betere evaluatie

In het kader van een verbeterplan m.b.t. het studieprogramma werden een reeks opleidingsonderdelen gesplitst met het oog op een betere of fijnmazigere evaluatie. In sommige gevallen bleken erg verschillende leerhoudens, vaak met verschillende docenten en evaluatiecriteria onder één paraplu bijeengebracht. Voorbeelden hiervan zijn 'Stem- en spreektraining' (nu 'Stemtraining' en 'Spreektraining') en 'Conditie en dansante expressie' (nu 'Conditietraining en lichaamsbeheersing' en 'Dans en lichaamstaal'. Zoals reeds meermaals vermeld wordt de component 'reflectie' nu niet meer binnen atelier geëvalueerd maar binnen 'Reflectie en Onderzoek 1 en 2'.

4.1.7 Communicatie

De studiefiches geven duidelijk aan wat de evaluatievormen zijn per opleidingsonderdeel, welke de te verwerven eindcompetenties zijn en welke criteria bij evaluatie worden gehanteerd. De communicatie hieromtrent gebeurt, zoals gezegd, op drie manieren: via een cijfer, een gedetailleerd en gediversifieerd waarderingsverslag en een waarderingsgesprek.

4.1.8 Kwaliteitsbewaking

De kwaliteit van de evaluatie wordt bewaakt op verschillende manieren.

1. **Intern overleg**
Wat de praktijk betreft, worden punten steeds in consensus gegeven. Aberrante evaluatie, mocht die er al zijn, kan zo steeds intern gecounterd worden.
2. **Meerdere lezers van reflectieverslagen**
Reflectieverslagen die in evaluatie en qua studiepunten doorwegen, zoals ‘Dossier’ (Ba3) en ‘Kritische reflectie op de masterproef’ worden respectievelijk gelezen door twee en drie lezers. In het geval van de ‘Kritische reflectie op de masterproef’ zijn dat de theorie- en de praktijkmentor, alsook de mastercoördinator.
3. **Feedback studenten**
Zowel tijdens de waarderingsgesprekken als via de studentenbevragingen kunnen studenten aangeven waar de evaluatievorm beter kan.
4. **Externe begeleiders, mentoren en externe jury in de master**
Door makers en pedagogen van buiten de school in te schakelen in de quotering van dramaproeven en de masterproef wordt de kwaliteit van de interne evaluatie continu bewaakt.

4.2 Inzetbaarheid van de afgestudeerden

De doorstroming naar het werkveld valt af te lezen uit de mate waarin masterproeven (en, zij het in mindere mate, bachelorproeven) door het reguliere theater- of festivalcircuit worden opgepikt. Vanuit de school zijn intussen ook enkele jonge gezelschappen gegroeid (L’hommm, Ballet Dommage, De Nietjesfabriek, Tibaldus en Andere Hoeren, Corpus Ca) die eigen voorstellingen maken en toeren. Daarnaast zijn tal van alumni individueel aan het werk binnen theater, televisie en film (zie bijlage 15). Uit de alumnibevraging blijkt dat afgestudeerde studenten in grote mate tevreden zijn over de afstemming van de opleiding op het werkveld.

4.3 Studentencijfers

4.3.1 Toelatingsproef

Uit de studentencijfers (zie bijlage 8) blijkt dat de **slaagpercentages voor de toelatingsproef** laag liggen. Wel is het aantal kandidaten dat slaagt en ook effectief aan de opleiding begint de voorbije jaren verdubbeld. Daarenboven is het aantal kandidaten dat zich jaarlijks inschrijft voor de toelatingsproef de laatste jaren bijna verviervoudigd. Dat is een duidelijke indicator dat de koers die de opleiding sinds de vernieuwingsoperatie van 2005 aan het varen is, wordt gewaardeerd. Dat de slaagpercentages laag liggen heeft te maken met het grote aantal kandidaten, maar ook met de **strengere voorwaarden** waaraan een kandidaat moet voldoen om te kunnen starten. De opleiding wil enkel studenten toelaten van wie een jury bestaande uit 5 docenten, 1 student en 1 externe expert (uitgebreid met nog eens 6 docenten bij fase 2 van de proef) ervan overtuigd is dat ze de opleiding zullen/kunnen afmaken binnen de 4 of 5 jaar. Dit kadert binnen onze globale onderwijsvisie waarbij we ervoor kiezen om niet deel te nemen aan de gangbare afvallingskoers waarbij een veelvoud van het aantal afstuderende studenten aan de start verschijnt.

Juist daarom nemen we de toelatingsproeven zo ernstig. De toelatingsproeven verlopen in twee fases, waarvoor elk afzonderlijk specifieke criteria geëxpliciteerd zijn (zie bijlage 17). Kandidaten worden hierover duidelijk geïnformeerd. Elke deelnemer ontvangt zowel voor de eerste als de tweede fase een motivatieverslag vanwege de jury waarin wordt duidelijk gemaakt waarom de kandidaat al dan niet mag doorgaan (zie bijlage 17 voor een voorbeeldverslag).

Wel moet gezegd dat ondanks alle inspanningen om zoveel mogelijk informatie over de opleiding beschikbaar te stellen via websites, opendeurdagen, infonamiddagen, SID.IN-beurzen enz. nog heel wat kandidaten voor de toelatingsproef niet beseffen voor welk soort opleiding zij kandideren. We vermoeden dat dit hoofdzakelijk komt onder invloed van de vele talentenjachten op TV en de nog vaak achterhaalde invullingen van drama in het Vlaamse DKO. Kandidaten die instromen vanuit het KSO daarentegen hebben de laatste jaren een veel duidelijker en juister beeld van de opleiding.

4.3.2 Instroomprofiel van de opleiding

Op basis van de studentencijfers (zie bijlage 8) zijn enkele conclusies te formuleren:

- **Leeftijd:** Het merendeel van de instromers van onze opleiding zijn generatiestudenten, de instroomleeftijd ligt voor de grootste groep op 18 jaar.
- **Geslacht:** de instroom in de Bachelor is ongeveer evenredig verdeeld qua geslacht, al zien we iets meer vrouwelijke studenten. In de master zien we verhoudingsgewijs een grotere instroom van vrouwelijke studenten.
- **Vooropleiding:** dramastudenten in de Bachelor blijken hoofdzakelijk afkomstig uit het ASO, gevolgd door het KSO.

4.3.3 Doorstroomgegevens

De **studie-efficiëntie** van de opleiding Drama ligt uitzonderlijk hoog.¹⁷ In 2012–2013 haalde 91,19 % van de bachelorstudenten al zijn credits. In de masteropleiding ligt dit percentage zelfs op 92,16%.¹⁸ De **studievoortgang** in de opleiding is bijgevolg zeer goed. Afwijkingen in het modeltraject manifesteren zich in de bachelorjaren vooral op het niveau van de theoretische opleidingsonderdelen. In de derde bachelor, en zeker in de Master zijn een pak studenten al actief in het werkveld, waardoor ze vaak opteren voor een deeltijdse studie. De opbouw van het masterprogramma houdt hier ook rekening mee.

Het **staken van de studie** is beperkt en gebeurt voornamelijk in de eerste bachelor. In de Master zien we geen studenten die hun opleiding vroegtijdig afbreken. Redenen voor de uitval zijn individueel en divers: niet zelden dienen zich studenten aan die reeds een diploma hoger onderwijs op zak hebben, maar de opleiding hebben onderschat, of de studieduur te lang vinden. In uitzonderlijke omstandigheden adviseren we zelf dat een student de studie staakt, omdat we geen doorgroeimogelijkheden meer zien. In dergelijke gevallen pogen we dat zo snel mogelijk te signaleren. Sommige studenten staken of onderbreken hun studie na hun Bachelor omdat ze na de intense eerste drie jaren van hun opleiding niet onmiddellijk willen doorstromen naar het masterjaar.

4.4 Studenten- en werkveldbevraging

Met het oog op de permanente kwaliteitsbewaking, niet alleen van de evaluatie, maar ook van de opleiding als geheel, worden studenten, alumni en leden van het werkveld op gezette tijdstippen

¹⁷ De studie-efficiëntie is de verhouding tussen het aantal opgenomen studiepunten en het aantal verworven studiepunten.

¹⁸ Ter vergelijking: de opleiding 'Vrije Kunsten' haalt een studie-efficiëntie van 68,99% (Ba) en 70,59% (Ma), in 'Fotografie' is dat respectievelijk 66,10% en 75,26%, bij 'Klassieke Muziek' 47,06% en 75,58%.

bevraagd. Dit maakt deel uit van een verbeterplan als antwoord op een aanbeveling in die richting door de vorige visitatiecommissie.

1. Bevraging van studenten

Naast de reeds vermelde informele bevraging van studenten door docenten en de aanwezigheid van studenten in diverse bestuursorganen, wordt studentenbevraging, conform het hogeschooldecreet, ook formeel georganiseerd. Een bevraging wordt uitgestuurd vanwege de dienst Kwaliteitszorg van de School of Arts, die de resultaten ervan verwerkt in een rapport dat verstuurd wordt naar de vakgroepvoorzitter en de voorzitter van de opleidingscommissie. Net ingestroomde studenten worden bevraagd (o.m. over de toelatingsproef), alsook studenten die op het punt staan af te studeren.

2. Alumnibevraging

Opnieuw vanuit de dienst Kwaliteitszorg werd in 2014 een bevraging uitgestuurd naar alle alumni van de laatste vijf jaar. Van de 35 alumni antwoordden er 28 (76%), wat veel is en een grote betrokkenheid verraadt van de alumni bij 'hun' voormalige opleiding. De alumni geven de opleiding 7,7/10. De bevraging polst onder meer naar de aspecten die in de opleiding (de voorbije vijf jaar) te veel of te weinig aandacht kregen. Hoewel de feedback erg divers en persoonlijk is, is de meest terugkerende feedback de (proportioneel) te grote aandacht voor beweging/dans, improvisatie en het 'zijn op scène', en te weinig aandacht voor tekst, personages, repertoire enz. De in de voorbije jaren doorgevoerde programmawijzigingen, de herdenking van de leerinhouden van verschillende opleidingsonderdelen en de recente personeelsdiversificatie komen intussen aan de meeste bemerkingen of verzuchtingen tegemoet.

3. Resonantiecommissie werkveld

Om gerichter te kunnen polsen naar de afstemming van de opleiding op het werkveld werden twee resonantiecommissies opgericht. De eerste, opgericht in 2012, omvat mensen uit het werkveld. Een tweede resonantiecommissie, opgericht in 2013, polst specifiek naar de ervaringen van alumni van de Gentse dramaopleiding (voor de samenstelling van beide commissies zie bijlage 16). De resonantiecommissie alumni kwam tot dusver eenmaal samen, de resonantiecommissie werkveld driemaal.

4. Aanwezigheid werkveld bij vertoning werk van studenten

Daarnaast stuurt de opleiding zeer breed uitnodigingen uit voor de dramaprojecten, de masterproeven en het jaarlijkse dramafestival. Een bevraging van leden uit het werkveld die projecten van de studenten Drama bijwoonden na afloop via een vragenlijst, kreeg weinig respons. Wel wordt getracht om via informele gesprekken te peilen naar hun inschatting van de kwaliteit van de Gentse afstudeerprojecten. De opleiding zal dit in de toekomst de vorm geven van gemodereerde voor- en/of nagesprekken die de masterproeven kaderen en de dialoog organiseren tussen studenten, publiek en opleiding.

Deel 5. Algemeen besluit

Een ZER is een raar ding. Een organisch en levend proces van zoeken, uitproberen en bijsturen, van vermoeden hoe het beter kan zonder dat zeker te weten, wordt samengeperst in vijftig bladzijden. De toon ervan is ambtelijker dan ons lief is en staat enigszins haaks op de geest van onze kunstopleiding. Omdat we de lezer meervoudige lectuur willen besparen, zullen we in dit besluit de sterke punten van de opleiding kernachtig samenvatten, en afwegen tegen wat we zelf nog als verbeterpunten zien. Conclusies en verbeterpunten die reeds in het besluit van deel 3 werden geformuleerd zullen we hier niet herhalen of hooguit aanstippen.

Sterke punten

• De overgang naar het KASK

Door uiteenlopende kunstopleidingen en -disciplines fysiek bijeen te brengen op één campus wordt interdisciplinariteit bijna een evidentie. De gevolgen hiervan zijn nu al merkbaar: meer en meer werken studenten drama samen met studenten Film, Autonome Vormgeving of Vrije kunsten. Het volle potentieel van die interdisciplinariteit zal in de toekomst verder ontgonnen worden, o.m. in het kader van de projectweken.

• Het brede afstudeerprofiel

De opleiding Drama wil studenten begeleiden in hun ontwikkeling tot ‘dramakunstenaars’. Geen vaktechnische opleiding dus, maar een die moet leiden tot artistieke zelfredzaamheid. Studenten moeten dus zelfstandig hun traject uitstippelen en hun plaats zoeken binnen een breed spectrum aan mogelijkheden.

Dit vergt een onderzoekende houding die wordt getraind vanaf het eerste bachelorjaar. In de masteropleiding legt de student hiervan volledig autonoom, zij het goed begeleid, een proeve af in de vorm van een masterproef. Experiment en interdisciplinariteit wordt hierbij ten zeerste aangemoedigd.

• Studentenbegeleiding

De opleiding wordt gekenmerkt door een sterke betrokkenheid en groot engagement van de lesgevers en begeleiders. De constructieve benadering van de studenten komt bijvoorbeeld tot uiting via de evaluatie (een- tot tweejaarlijkse waarderingsverslagen en -gesprekken). Dit begint al vanaf de toelatingsproeven (elke kandidaat krijgt na elke ronde een motivatieverslag).

• Masteropleiding

De masteropleiding is geëvolueerd van een werkpunt naar een sterk punt: mede onder invloed van de nieuw aangeworven mastercoördinator kreeg de opleiding een belangrijke impuls en eigenheid t.o.v. de bacheloropleiding. Autonomie en artistieke zelfredzaamheid heeft de student in de Bachelor verworven. In de Master kan de student zich voluit storten in het artistieke onderzoek. Het externe mentorennetwerk is daarbij een grote troef. Een uitgebreide mastergids helpt de studenten om hun autonome traject uit te tekenen. De evaluatie van de masterproeven door een externe jury garandeert aansluiting bij het werkveld.

• Materiële voorzieningen

Op dit vlak werden grote inspanningen geleverd. Een eigen theaterzaal op de campus blijft een noodzaak.

- **Diversiteit en aansluiting bij het werkveld**

De voorbije jaren en meer in het bijzonder vanaf 2013 is het aantal lesgevers, begeleiders en mentoren drastisch gestegen. Deze uitbreidingsoperatie was tegelijk een vernieuwingsoperatie die tegemoet kwam aan de vraag van studenten en het werkveld. De training in de eerste twee bachelorjaren focust nu evenredig op het fysiek-emotionele en het op tekst gebaseerd spelen. Via de uitbreiding van het aantal theorie docenten werden jonge mensen binnengehaald die zelf ook stevig in de praktijk (als dramaturg, criticus of auteur) verankerd zijn. Bij de keuze voor begeleiders van dramaprojecten, projectweken, masterclasses of (externe) mentoren praktijk zoekt de opleiding naar boeiende kunstenaars die ook internationaal weerklank vinden. We pogen daarmee bewust het brede spectrum te bestrijken gaande van repertoire, complexe teksten, over dans en fysiek theater tot conceptueel theater en performance.

Verbeter- en aandachtspunten

- **Evenwicht diversiteit en eigenheid**

Bovengeschetst sterk punt houdt tegelijk een aandachtspunt in: we zullen blijvend aandacht moeten hebben voor het evenwicht tussen de verworven diversiteit en de herkenbare eigenheid van de opleiding. Dat kunnen we doen door continuïteit te garanderen van een kern van praktijk- en theorie docenten. Daarnaast moeten we het permanente gesprek over de opleiding verderzetten. Een opleiding kan slechts tegelijk divers en herkenbaar zijn, als deze visie door zoveel mogelijk docenten gedragen wordt.

- **Werkdruk personeel**

Het personeel werd drastisch uitgebreid, maar het aantal personeelsmiddelen bleef door besparingsoperaties gelijk. De opleiding is momenteel in verhouding tot het (gestegen) aantal studenten zowel kwalitatief als kwantitatief goed bestaft. Doordat het vaak gaat over kleinere opdrachten (kleinere percentages van een voltijds equivalent) zorgt dit voor een grote werkdruk. Er is weinig ruimte voor bijkomende taken als mentorschap, optreden als tweede lezer, het voeren van waarderingsgesprekken of jureren.

- **Internationalisering**

De opleiding zal het aantal partners voor studentenmobiliteit uitbreiden.

- **Resonantiecommissies werkveld en alumni**

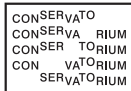
De oprichting van deze commissies is het resultaat van een verbeteractie. Het leverde feedback op die werd meegenomen tijdens het hertekenen van de opleiding. Wel wil de opleiding blijven zoeken naar vormen om de resonantiecommissies structureler te betrekken.

Tot slot. We hebben via dit ZER de staat opgemaakt van de opleiding zoals ze is na jaren van bijsturen en sleutelen. Op het vlak van programmaopbouw, invulling van leerinhouden en personeel hebben we sinds de vorige visitatie een belangrijke vernieuwingsoperatie doorgemaakt. De visie van de opleiding is vertaald naar een goeie opbouw en een stevige structuur. We zijn erg nieuwsgierig welke studenten en vooral welk soort werk hieruit zullen voortkomen. Dat we studenten willen voorbereiden op een steeds wisselende context, spreekt voor zich. Maar onze ambitie ligt hoger: we hopen dat onze studenten kunstenaars worden die niet alleen naadloos bij het veld aansluiting vinden, maar ook in staat zijn om dat landschap te hertekenen. Dat ze nieuwe voorstellen zullen doen van wat theater/drama/performance/dans (...) in al zijn hybriditeit kan zijn. Dit vraagt van de opleiding dat ze op haar beurt voorstellen blijft doen van wat vruchtbaar kunstonderwijs kan zijn. Bij deze.

Bijlagen

Zelfevaluatie-rapport

INHOUD

- Bijlage 1 Fiche administratieve gegevens
- Bijlage 2 Organogram van de opleiding en de bevoegde bestuurlijke instanties
- Bijlage 3 Internationalisering
- Bijlage 4 Aftoetsing domeinspecifieke leerresultatenkader aan Vlaamse regelgeving m.b.t. kwalificaties
- Bijlage 5 Vergelijkend overzicht van de programmaonderdelen in relatie tot de domeinspecifieke leerresultaten (DLR)
- Bijlage 6 Schematisch programmaoverzicht en aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Bijlage 7 ECTS-fiches
- Bijlage 8 Studentencijfers
- Bijlage 9 Omvang van het ingezette personeel volgens categorie van aanstelling
- Bijlage 10 Artistieke praktijk van de docenten betrokken bij de opleiding
- Bijlage 11 Lijst van recent genomen verbeteracties en –suggesties n.a.v. vorige visitatiecommissie
- Bijlage 12 Onderwijs- en examenreglement
- Bijlage 13 Mastergids
- Bijlage 14 Lijst van titels van afstudeerwerken van de laatste drie jaar
- Bijlage 15 Artistieke activiteiten van studenten en alumni in het werkveld
- Bijlage 16 Opleidingsplan, docenten, begeleiders en leden resonantiecommissies
- Bijlage 17 Beoordelingsverslag toelatingsproef
- Bijlage 18 Overzicht stageplaatsen

Bijlage 1

Fiche administratieve gegevens

Algemene informatie

Graad en kwalificatie	Master of Arts in het drama
Academiejaar	2014 - 2015
Soort opleiding	Master
Studieomvang	60 studiepunten
Onderwijsta(a)l(en)	Nederlands
Studiegebied(en)	<ul style="list-style-type: none">• Muziek en podiumkunsten
Instelling	Hogeschool Gent
Opleidingslocatie(s)	Gent
Opleidingsinformatie	http://www.hogent.be

Accreditatie

Graad en kwalificatie	Master of Arts in het drama
Instelling	Hogeschool Gent
Accreditatie(s)	Accreditatie van 01-09-2011 tot 30-09-2017
Besluit:	Positief besluit accreditatie
Bijlagen:	Besluit (NL): id_3858_besluit 524 Hogent ma Master in het drama (pdf)
	Rapport (NL): id_3858_rapport Hogent ma Master in het drama (pdf)
	Besluit (EN): (id_3858_)
	Rapport (EN): (id_3858_)

Overgangsaccreditatie van 01-09-2004 tot 30-09-2011

Historiek

2013 - 2014	Master of Arts in het drama Locatie(s) : Gent
2012 - 2013	Master of Arts in het drama Locatie(s) : Gent
2011 - 2012	Master of Arts in het drama Locatie(s) : Gent
2010 - 2011	Master of Arts in het drama Locatie(s) : Gent
2009 - 2010	Master in het drama Locatie(s) : Gent
2008 - 2009	Master in het drama Locatie(s) : Gent

Historiek

2007 - 2008	Master in het drama Locatie(s) : Gent
2006 - 2007	Master in het drama Locatie(s) : Gent

Bijlage 2

Organogram van de opleiding en de bevoegde bestuurlijke instanties

HOGENT

- **INRICHTINGSORGAAN**
STRATEGISCH BELEID

- **BESTUURSCOLLEGE**
OPERATIONEEL BELEID

FBO

FNT

FMW

SCHOOL OF ARTS
KASK – CONSERVATORIUM

RAAD VAN DE SCHOOL OF ARTS

VOorzitter
DAGELIJKSE LEIDING

VAKGROEPEN

VAKGROEPRADEN

VG VOorzITTERS

OPLEIDINGEN

OPLEIDINGSCOMMISSIES

OC VOorzITTERS

- Architectonisch Ontwerp
- Autonome Kunsten
- Design & Vormgeving
- Film, Fotografie, Drama
- Jazz & Popmuziek
- Klassieke Muziek
- Muziekcreatie
- Theoretische Omkadering van de Kunstpraktijk

- Beeldende Kunsten
- Audiovisuele Kunsten
- Muziek
- Drama
- Landschaps- en Tuinarchitectuur
- Interieurvormgeving
- Specifieke lerarenopleiding Kunsten

ONDERSTEUNENDE DIENSTEN

- Personeelszaken, infrastructuur en financiën
- Kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling
- Studentenaangelegenheden
- Onderzoeksangelegenheden
- Artistieke projecten en communicatie
- Internationalisering

- Ondersteunend
- Beslissend
- Adviserend

Bijlage 3

Internationalisering

Lijst studenten studentenmobiliteit

Uitgaande

- 2006-2007: Loes Carrette Spanje, Escola Massana
 2007-2008: Lien Wildemeersch, Nederland, ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten
 2008-2009: Elien Hanselaer, Nederland, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
 2009-2010: Britt Bakker, Nederland, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten)
 Lotte Vandersteene, Senegal, Centre Culturel Blaise Senghor (begeleid
 dramaproject BA3) (12 credits)
 2014-2015: Simon Van Schuylenbergh, Nederland, Amsterdamse Hogeschool voor de
 Kunsten, aanvaard.
 Seppe Decubber, Nederland, Amsterdamse Hogeschool voor de
 Kunsten, doet toelatingsproeven in november

Inkomende

- 2011-2012: Floor Rolf (ArtEZ, Arnhem)
 Elise van 't Laar (ArtEZ Arnhem)
 Chloé Sadoine (Conservatoire Mons)
 2013-2014: Céline Estenne (Conservatoire Mons)
 2014-2015: Jaakko Ohtonen (Tampere, Finland)
 Elsa Rauchs (Conservatoire Bruxelles)

		DRAMA		
		gemiddeld aantal afgestudeerden	aantal studenten met credit mobility ≥ 15 credits of < 15 met 3 opeenvolgende maanden buitenlandverblijf	% studenten dat credit mobility behaalde
Ba	2011-2014	8	0	0%
Ma	2011-2014	8,33	0	0%

Bijlage 4

Aftoetsing domeinspecifieke leerresultatenkader aan Vlaamse regelgeving m.b.t. kwalificaties

Formulier Domeinspecifiek Leerresultatenkader: BA-opleiding.

Opleiding: Bachelor of Arts in het Drama

Niveau:

o Vlaamse Kwalificatiestructuur	BA, niveau 6
o Structuurdecreet	BA
o Europese Hoger Onderwijs Ruimte (Dublin)	1e cyclus
o Europees Kwalificatiekader voor een Leven Lang leren	6

De opleiding wordt aangeboden aan volgende instellingen:

LUCA School of Arts
KASK-Hogent
RITS-Erasmushogeschool
Koninklijk Conservatorium-Artesis Plantijn Hogeschool

Vertegenwoordigers van de opleidingen in de taakgroep (12-11-2013):

Karel Vanhaesebrouck (Ehb)
Ivan D'Hondt (Ehb)
Nancy Vansielegem (LUCA)
Kris Cuppens (LUCA)
Liese Stuer (Artesis)
Lars Kwakkenbos (Hogent)

Vertegenwoordigers van de opleiding in de overleggroep:

Niet van toepassing

Aftoetsing bij de stakeholders: 17-02-2014

Procesbegeleider VLIR – VLHORA: Isabelle Melis

**Tewerkstellingsprofiel van de opleiding,
met opgave van regelgeving beroepsuitoefening indien van toepassing:**

Vervolgopleidingen:

Master of Arts in het Drama

Bronnen:

- Domeinspecifiek referentiekader Visitatie: zie rapport onderwijsvisitatie december 2009
- Associatiebreed profiel: niet van toepassing
- Opleidingsprofiel: LUCA School of Arts, KASK-Hogent, RITS-Erasmushogeschool, Koninklijk Conservatorium-Artis Plantijn Hogeschool

- Referentiekaders van opleidingen uit Franse Gemeenschap of buitenland:
- Andere internationale referentiekaders:
 - Dublin Descriptoren
 - Europees Kwalificatiekader voor Levenslang Leren
- Brondocumenten onderschreven door het werkveld:
- Regelgeving beroepsuitoefening: niet van toepassing

Domeinspecifieke leerresultaten van de opleiding:

1. Onder begeleiding persoonlijke en artistieke projecten ontwikkelen en creëren binnen het brede spectrum van theatrale, muzikale en/of tekstuele praktijken.
2. Over de nodige technische vaardigheden beschikken inzake lichaam, stem, taal en ruimte.
3. Algemene kennis en inzicht hebben en blijven ontwikkelen in de maatschappelijke, culturele, artistieke, hedendaagse en historische context van de (podium)kunstenpraktijk.
4. Een onderzoekende houding ontwikkelen en aanscherpen in het uitwerken van projecten met anderen.
5. Kritisch reflecteren over eigen en andermans werk en praktijk en hier op heldere en doordachte wijze over communiceren.
6. Inzicht hebben in de interactie met andere artistieke disciplines en praktijken.
7. Vanuit persoonlijke en maatschappelijke betrokkenheid een eigen artistieke taal ontwikkelen.
8. Eigen werk presenteren aan een publiek, met aandacht voor keuze van medium en context.
9. Verschillende samenwerkingsverbanden aan kunnen gaan.

Aftoetsing van het domeinspecifieke leerresultatenkader aan de Vlaamse regelgeving m.b.t. kwalificaties:

Legende:

+: Het leerresultaat is een domeinspecifieke concretisering van de in de Vlaamse Kwalificatiestructuur generiek omschreven descriptor.

Art. 6, §1 decreet 30.04.2009 betreffende de Vlaamse Kwalificatiestructuur: Bachelor

LO	Descriptoren VKS 6					
	kennis en inzichten uit een specifiek domein	complexe gespecialiseerde vaardigheden toepassen, gelieerd aan onderzoeksuitkomsten	relevante gegevens verzamelen en interpreteren en geselecteerde methodes en hulpmiddelen innovatief aanwenden om niet-vertrouwde complexe problemen op te lossen	handelen in complexe en gespecialiseerde contexten	functioneren met volledige autonomie en een ruime mate van initiatief	medeverantwoordelijkheid opnemen voor het bepalen van collectieve resultaten
1	+	+	+	+	+	
2		+		+		
3	+	+		+	+	
4	+		+	+		
5		+		+		
6		+		+		
7		+	+	+	+	
8				+	+	+
9				+		+

VLIR – VLHORA afspraken bij het invullen van bovenstaande matrix:

- kolom 1: kennis en inzicht;
- kolommen 2, 3 en 4: vaardigheden. Vaardigheden gelinkt aan onderzoek (2) of gekoppeld aan een concrete context of praktijk (4), met focus op methodieken (3);
- kolom 5: ruimte interpretatie van autonomie. De mate van autonomie blijkt niet alleen uit expliciete omschrijvingen als "autonomie", "zelfstandig" maar ook uit het gedragsniveau van de werkwoorden. Volledige autonomie kan samengaan met goed omlijnende verantwoordelijkheid;
- kolom 6: ruimte interpretatie van verantwoordelijkheid: leidinggeven, reflectie op maatschappelijke en levensbeschouwelijke vraagstukken, respect voor deontologie, attitudes.

Aftoetsing van het domeinspecifieke leerresultatenkader aan de regelgeving betreffende de uitoefening van het beroep: niet van toepassing

Bijlage bij het Formulier: Verslag toetsingsgroep

Formulier Domeinspecifiek Leerresultatenkader: MA-opleiding.

Opleiding: Master of Arts in het Drama

Niveau:

o Vlaamse Kwalificatiestructuur	MA, niveau 7
o Structuurdecreet	MA
o Europese Hoger Onderwijs Ruimte (Dublin)	2de cyclus
o Europees Kwalificatiekader voor een Leven Lang leren	7

De opleiding wordt aangeboden aan volgende instellingen:

LUCA School of Arts
KASK-Hogent
RITS-Erasmushogeschool
Koninklijk Conservatorium-Artesis Plantijn Hogeschool

Vertegenwoordigers van de opleidingen in de taakgroep (12-11-2013):

Karel Vanhaesebrouck (Ehb)
Ivan D'Hondt (Ehb)
Nancy Vansielegem (LUCA)
Kris Cuppens (LUCA)
Liese Stuer (Artesis)
Lars Kwakkenbos (Hogent)

Vertegenwoordigers van de opleiding in de overleggroep:

Niet van toepassing

Aftoetsing bij de stakeholders: 17 februari 2014

Procesbegeleider VLIR – VLHORA: Isabelle Melis

**Tewerkstellingsprofiel van de opleiding,
met opgave van regelgeving beroepsuitoefening indien van toepassing:**

Instroomopleidingen:

Bachelor of Arts in het Drama

Vervolgopleidingen (noteer de meest relevante vervolgoopleidingen):

Doctoraat in de kunsten

Bronnen:

- Domeinspecifiek referentiekader Visitatie: zie rapport onderwijsvisitatie december 2009
- Associatiebreed profiel: niet van toepassing
- Opleidingsprofiel: LUCA School of Arts, KASK-Hogent, RITS-Erasmushogeschool, Koninklijk Conservatorium-Artesis Plantijn Hogeschool

- Referentiekaders van opleidingen uit Franse Gemeenschap of buitenland:
- Andere internationale referentiekaders:
 - Dublin Descriptoren
 - Europees Kwalificatiekader voor Levenslang Leren
- Brondocumenten onderschreven door het werkveld:
- Regelgeving beroepsuitoefening: niet van toepassing

Domeinspecifieke leerresultaten van de opleiding:

1. Over de nodige artistieke autonomie en organisatorische zelfredzaamheid beschikken om de (eigen) kunstpraktijk blijvend te ontwikkelen.
2. Op een persoonlijke manier projecten (mee) ontwikkelen en creëren en de daarbij horende (eind)verantwoordelijkheid dragen.
3. Bewust zijn van de essentie van eigen werk, van daar uit een discours kunnen opzetten en hierover in dialoog kunnen treden met anderen.
4. In functie van de ontwikkeling van artistieke praktijken zelfstandig onderzoek voeren.
5. Verdiepende kennis van en inzicht hebben in de maatschappelijke, culturele, artistieke, hedendaagse en historische context van de podiumkunstenpraktijk en hierover kunnen reflecteren.

Aftoetsing van het domeinspecifieke leerresultatenkader aan de Vlaamse regelgeving m.b.t. kwalificaties:

Legende:

+: Het leerresultaat is een domeinspecifieke concretisering van de in de Vlaamse Kwalificatiestructuur generiek omschreven descriptor.

Art. 6, §1 decreet 30.04.2009 betreffende de Vlaamse Kwalificatiestructuur: Master

LO	Descriptor VKS 7					
	kennis en inzichten uit een specifiek domein of op het raakvlak tussen verschillende domeinen integreren en herformuleren	complexe nieuwe vaardigheden toepassen, gelieerd aan zelfstandig, gestandaardiseerd onderzoek	complexe, geavanceerde en/of innovatieve probleemoplossende technieken en methodes kritisch beoordelen en toepassen	handelen in onvoorspelbare, complexe en gespecialiseerde contexten	volledig autonoom functioneren met beslissingsrecht	eindverantwoordelijkheid opnemen voor het bepalen van collectieve resultaten
1	+	+	+	+	+	+
2	+	+	+	+	+	+
3	+	+	+	+	+	+
4		+		+		
5	+			+		+

VLIR – VLHORA afspraken bij het invullen van bovenstaande matrix:

- kolom 1: kennis en inzicht;
- kolommen 2, 3 en 4: vaardigheden. Vaardigheden gelinkt aan onderzoek (2) of gekoppeld aan een concrete context of praktijk (4), met focus op methodieken (3);
- kolom 5: ruimte interpretatie van autonomie. De mate van autonomie blijkt niet alleen uit expliciete omschrijvingen als "autonomie", "zelfstandig" maar ook uit het gedragsniveau van de werkwoorden. Volledige autonomie kan samengaan met goed omlijnde verantwoordelijkheid;
- kolom 6: ruimte interpretatie van verantwoordelijkheid: leidinggeven, reflectie op maatschappelijke en levensbeschouwelijke vraagstukken, respect voor deontologie, attitudes.

Aftoetsing van het domeinspecifieke leerresultatenkader aan de regelgeving betreffende de uitoefening van het beroep: niet van toepassing

Bijlage bij het Formulier: Verslag toetsingsgroep:

Bijlage 5

Vergelijkend overzicht
van de programma-
onderdelen in relatie
tot de domeinspecifieke
leerresultaten (DLR)

	<u>1 PERSOONLIJKE EN ARTISTIEKE PROJECTEN ONTWIKKELEN ONDER BEGELEIDING</u>													
	<u>2 TECHNISCHE VAARDIGHEDEN</u>		<u>3 ALGEMENE KENNIS</u>	<u>4 ONDERZOEKENDE HOUDING</u>	<u>5 KRITISCHE REFLECTIE</u>	<u>6 KENNIS INTERDISCIPLINARITEIT</u>	<u>7 EIGEN ARTISTIEKE TAAL ONTWIKKELEN</u>	<u>8 EIGEN WERK PRESENTEREN</u>	<u>9 SAMENWERKINGSVERBANDEN</u>	<u>10 AUTONOMIE EN ZELFREDZAAKHEID</u>	<u>11 PERSOONLIJKE ONTWIKKELING PROJECTEN EN EINDVERANTWOORDELIJKHEID</u>	<u>12 BEWUSTZIJN EN DISCOURS</u>	<u>13 ZELFSTANDIG ONDERZOEK</u>	<u>14 VERDIEPENDE KENNIS</u>
BA 3 DRAMA														
Dramaproject I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dramaproject II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dramaproject III	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dossier			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Productie dramaturgie			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Theater en maatschappij			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
* Te kiezen voor 3 studiepunten														
Initiatie werkveld vormgeving en design			X			X				X				
Initiatie werkveld audiovisuele kunsten			X			X				X				
Initiatie werkveld beeldende kunst			X			X				X				
Initiatie werkveld drama			X			X				X				
* Minor BA3 te kiezen voor 9 studiepunten			X			X				X				
* Minor BA3 te kiezen voor 3 studiepunten			X			X				X				

Bijlage 6

Schematisch programma- overzicht en aantal studiepunten per opleidingsonderdeel

Programma Bachelor in het drama (Drama modeltraject 1)	
Opleidingsonderdeel	Studiept.
Atelier Drama I	12
Atelier Drama II	12
Stemtraining 1	3
Spreektraining 1	3
Conditietraining en lichaamsbeheersing 1	3
Dans en lichaamsstaal 1	3
Creatief schrijven 1	3
Theatergeschiedenis 1	3
Inleiding tekstanalyse drama	3
Onderzoek en reflectie 1	3
Inleiding tekstanalyse proza en poëzie	6
Overzicht van de wijsbegeerte	3
Overzicht van de kunsten: avant-garde tot heden	3

Programma Bachelor in het drama (Drama modeltraject 2)	
Opleidingsonderdeel	Studiept.
Atelier Drama III	12
Atelier Drama IV	12
Stemtraining 2	3
Spreektraining 2	3
Conditietraining en lichaamsbeheersing 2	3
Dans en lichaamsstaal 2	3
Creatief schrijven 2	3
Theatergeschiedenis 2	3
Voorstellingsanalyse	3
Onderzoek en reflectie 2	3
Initiatie theatertechniek	3
Psychologie en theater	3
Literatuur 1	3
Literatuur 2	3

Programma Bachelor in het drama (Drama modeltraject 3)	
Opleidingsonderdeel	Studiept.
Dramaproject I	12
Dramaproject II	12
Dramaproject III	12
Dossier	3
Productie dramaturgie	3
Theater en maatschappij	3
* Te kiezen voor 3 studiepunten	3
Initiatie werkveld vormgeving en design	
Initiatie werkveld audiovisuele kunsten	
Initiatie werkveld beeldende kunst	
Initiatie werkveld drama	
* Minor BA3 te kiezen voor 9 studiepunten	9
* Minor BA3 te kiezen voor 3 studiepunten	3

Programma Master in het drama (Drama master modeltraject)	
Opleidingsonderdeel	Studiept.
Masterproef deel 1	6
Masterproef deel 2	20
Kritische reflectie op de masterproef	7
Masterclass	3
Seminaries te kiezen voor 12 studiepunten	12
Te kiezen voor 12 studiepunten (Er moeten 12 studiepunten opleidingsonderdelen gekozen worden.)	
→ Kunst in het werkveld I (drama)	9
→ Kunst in het werkveld II (drama)	6
→ Kunst in het werkveld III (drama)	3
→ Kunst in het werkveld IV (drama)	12
→ Opleidingsonderdelen binnen AUGent	12

programma bachelor 1 drama	
2008-2009	
	studieptn.
Drama 1	12
Drama 2	12
Creatief schrijven 1	3
Stem- en spreektraining 1	3
Stem- en spreektraining 2	3
Beweging: conditie en dansante expressie 1	3
Beweging: conditie en dansante expressie 2	3
Filosofie 1	3
Inleiding tekstanalyse epiek-lyriek en oefeningen 1	6
Theatergeschiedenis 1	3
Theatergeschiedenis 2	3
Onderzoek en theater 1	3
Inleiding tekstanalyse dramatiek + oefeningen 1	3

programma bachelor 2 drama	
2008-2009	
	studieptn.
Drama 3	10
Drama 4	12
Creatief schrijven 2	3
Stem- en spreektraining 3	4
Stem- en spreektraining 4	4
Beweging: Conditie en dansante expressie 3	3
Beweging: Conditie en dansante expressie 4	3
Podiumtechnieken 1	3
Literatuur 1	3
Literatuur 2	3
Voorstellingsanalyse 1	3
Psychologie en theater 1	3
Theatergeschiedenis 3	3
Theatergeschiedenis 4	3

programma bachelor 3 drama	
2008-2009	
	studieptn.
Dramaproject 1	10
Dramaproject 2	10
Bachelorproef	10
Kritische reflectie op de Bachelorproef	3
Management podiumkunsten en wervend schrijven 1	3
Groepsprocessen 1	3
Scenografie 1	3
Podiumtechnieken 2	3
Tekstanalyse dramatiek en oefeningen 1	3
Tekstanalyse epiek + oefeningen 1	3
Tekstanalyse lyriek + oefeningen 1	3
Theatergeschiedenis 5	3
Keuzevakken	3

programma drama master	
2008-2009	
	studieptn.
Masterproef 1	20
Onderzoeksvoorstel masterproef 1	9
Theoretische reflectie op de masterproef 1	10
Groepsprocessen 2	3
Keuzevakken	18

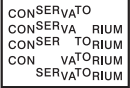

Bijlage 7

ECTS-fiches

Bachelor in het drama: <http://ects.hogent.be/index.cfm?event=oplinfo&p=3562&taal=1>

Master in het drama: <http://ects.hogent.be/index.cfm?event=oplinfo&p=3575&taal=1>

Bijlage 8

Studentencijfers

Instelling: Hogeschool Gent
Opleiding: drama ABA
Studieomvang: 180 studiepunten

Benchmark rapport Hoger Onderwijs

Academiejaar

Laatste update gegevens: 7.6.2014

Historiek benaming van de opleiding

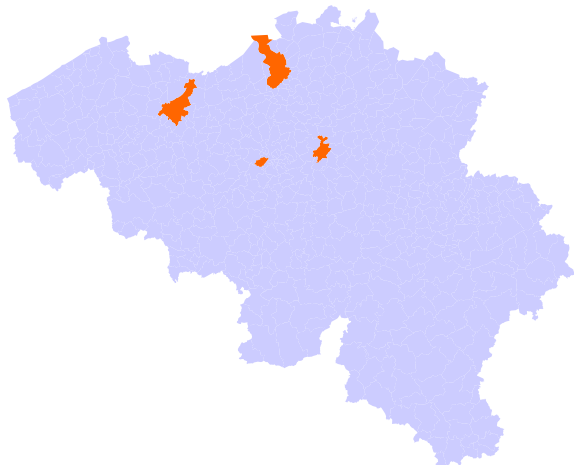
2005 - 2006:	Hogeschool Gent	ABA drama
2006 - 2007:	Hogeschool Gent	ABA drama
2007 - 2008:	Hogeschool Gent	ABA drama
2008 - 2009:	Hogeschool Gent	ABA drama
2009 - 2010:	Hogeschool Gent	ABA drama
2010 - 2011:	Hogeschool Gent	ABA drama
2011 - 2012:	Hogeschool Gent	ABA drama
2012 - 2013:	Hogeschool Gent	ABA drama
2013 - 2014:	Hogeschool Gent	ABA drama

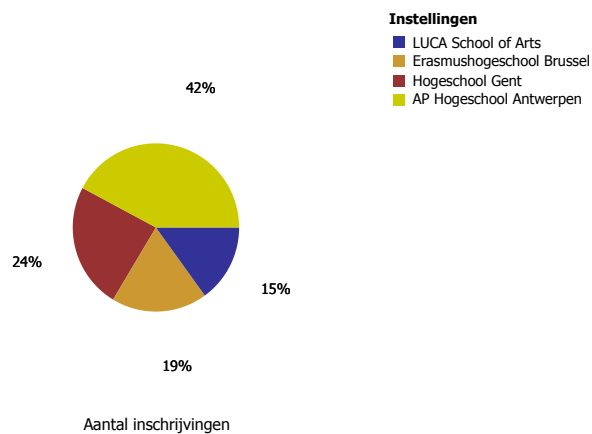
Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

Academiejaar 2013 - 2014

Geografische spreiding inrichtende instellingen per vestiging

Proportioneel marktaandeel van de inrichtende instellingen

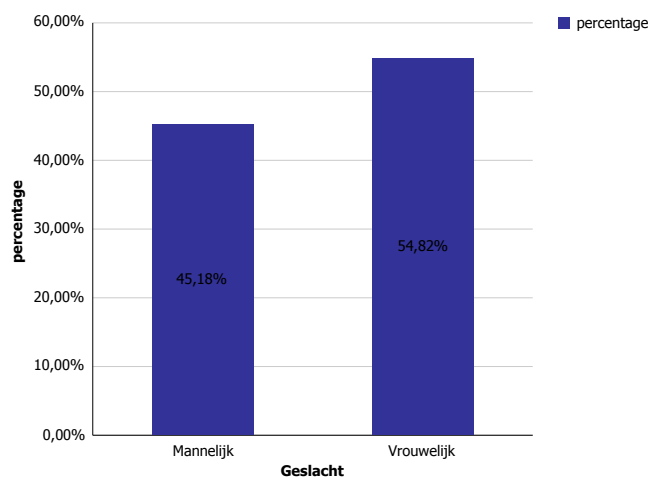

Aantal inschrijvingen instellingen

Instelling	GEMT_NM	Aantal inschrijvingen
AP Hogeschool Antwerpen	Antwerpen	70
Hogeschool Gent	Gent	40
Erasmushogeschool Brussel	Anderlecht	31
LUCA School of Arts	Leuven	25

Aantal inschrijvingen

Verdeling geslachten

Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

Kengetallen

Aantal inschrijvingen en diploma's

Cijfers voor niet afgesloten academiejaren betreffen de status op 7.6.2014

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie- studenten	Beurs- studenten	Werk- studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	33	13	22	24	10	19	0	5	20	0	0	13	13	46
Academiejaar 2009 - 2010	21	21	16	26	5	12	0	12	20	0	0	11	11	42
Academiejaar 2010 - 2011	26	19	16	29	12	13	0	14	21	0	0	15	9	45
Academiejaar 2011 - 2012	27	10	17	20	8	12	0	10	18	0	0	13	6	37
Academiejaar 2012 - 2013	30	8	18	20	10	11	0	9	20	0	0	16	2	38
Academiejaar 2013 - 2014*	27	13	21	19	8	nvt	0	0	0	0	0	0	40	40

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Alle instellingen

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie- studenten	Beurs- studenten	Werk- studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	116	39	62	93	41	40	0	22	64	4	0	51	36	155
Academiejaar 2009 - 2010	110	46	58	98	39	36	0	31	72	3	1	47	33	156
Academiejaar 2010 - 2011	127	55	63	119	56	40	0	33	87	6	1	53	35	182
Academiejaar 2011 - 2012	131	40	62	109	36	39	0	39	72	6	1	52	40	171
Academiejaar 2012 - 2013	144	36	73	107	52	44	0	54	71	12	3	55	39	180
Academiejaar 2013 - 2014*	130	36	75	91	44	nvt	0	0	0	0	0	0	166	166

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

Kengetallen: percentages

Aantal inschrijvingen en diploma's

Cijfers voor niet afgesloten academiejaren betreffen de status op 7.6.2014

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie-studenten	Beurs-studenten	Werk-studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	71,74%	28,26%	47,83%	52,17%	21,74%	41,30%	0,00%	10,87%	43,48%	0,00%	0,00%	28,26%	28,26%	46
Academiejaar 2009 - 2010	50,00%	50,00%	38,10%	61,90%	11,90%	28,57%	0,00%	28,57%	47,62%	0,00%	0,00%	26,19%	26,19%	42
Academiejaar 2010 - 2011	57,78%	42,22%	35,56%	64,44%	26,67%	28,89%	0,00%	31,11%	46,67%	0,00%	0,00%	33,33%	20,00%	45
Academiejaar 2011 - 2012	72,97%	27,03%	45,95%	54,05%	21,62%	32,43%	0,00%	27,03%	48,65%	0,00%	0,00%	35,14%	16,22%	37
Academiejaar 2012 - 2013	78,95%	21,05%	47,37%	52,63%	26,32%	28,95%	0,00%	23,68%	52,63%	0,00%	0,00%	42,11%	5,26%	38
Academiejaar 2013 - 2014**	67,50%	32,50%	52,50%	47,50%	20,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	40

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Alle instellingen

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie-studenten	Beurs-studenten	Werk-studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	74,84%	25,16%	40,00%	60,00%	26,45%	25,81%	0,00%	14,19%	41,29%	2,58%	0,00%	32,90%	23,23%	155
Academiejaar 2009 - 2010	70,51%	29,49%	37,18%	62,82%	25,00%	23,08%	0,00%	19,87%	46,15%	1,92%	0,64%	30,13%	21,15%	156
Academiejaar 2010 - 2011	69,78%	30,22%	34,62%	65,38%	30,77%	21,98%	0,00%	18,13%	47,80%	3,30%	0,55%	29,12%	19,23%	182
Academiejaar 2011 - 2012	76,61%	23,39%	36,26%	63,74%	21,05%	22,81%	0,00%	22,81%	42,11%	3,51%	0,58%	30,41%	23,39%	171
Academiejaar 2012 - 2013	80,00%	20,00%	40,56%	59,44%	28,89%	24,44%	0,00%	30,00%	39,44%	6,67%	1,67%	30,56%	21,67%	180
Academiejaar 2013 - 2014	78,31%	21,69%	45,18%	54,82%	26,51%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	166

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

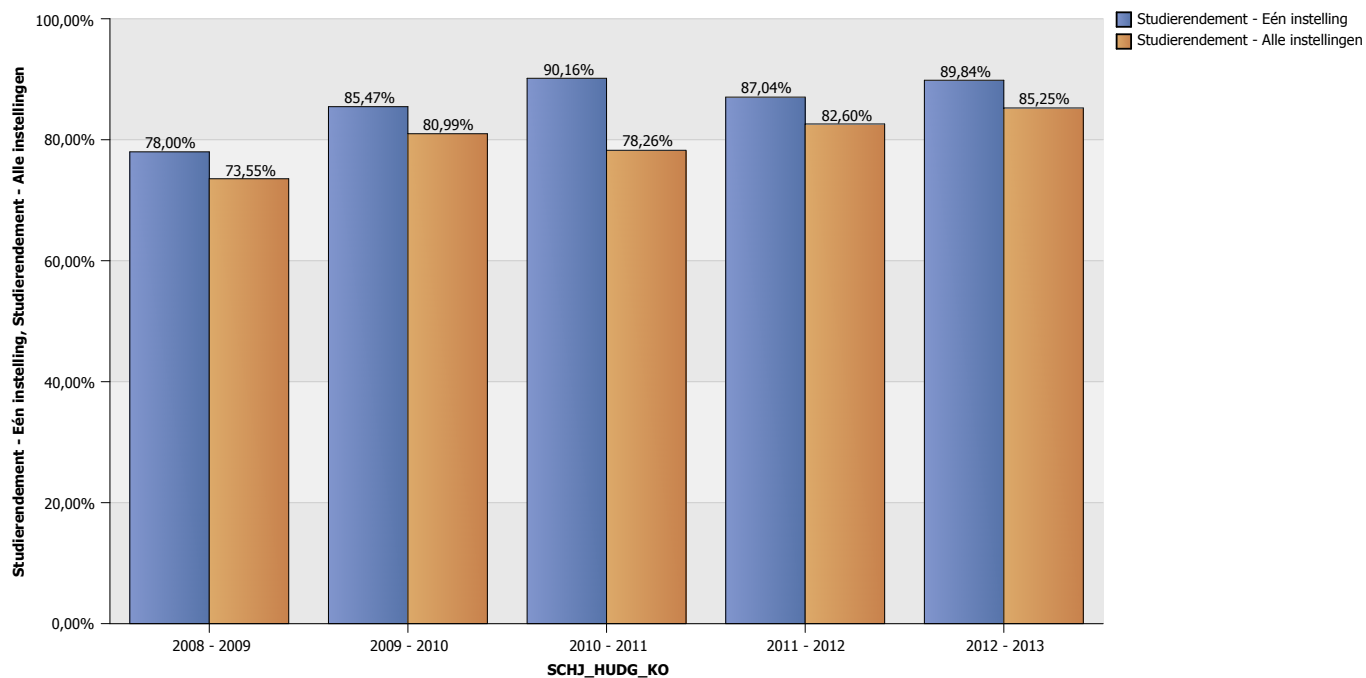
** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

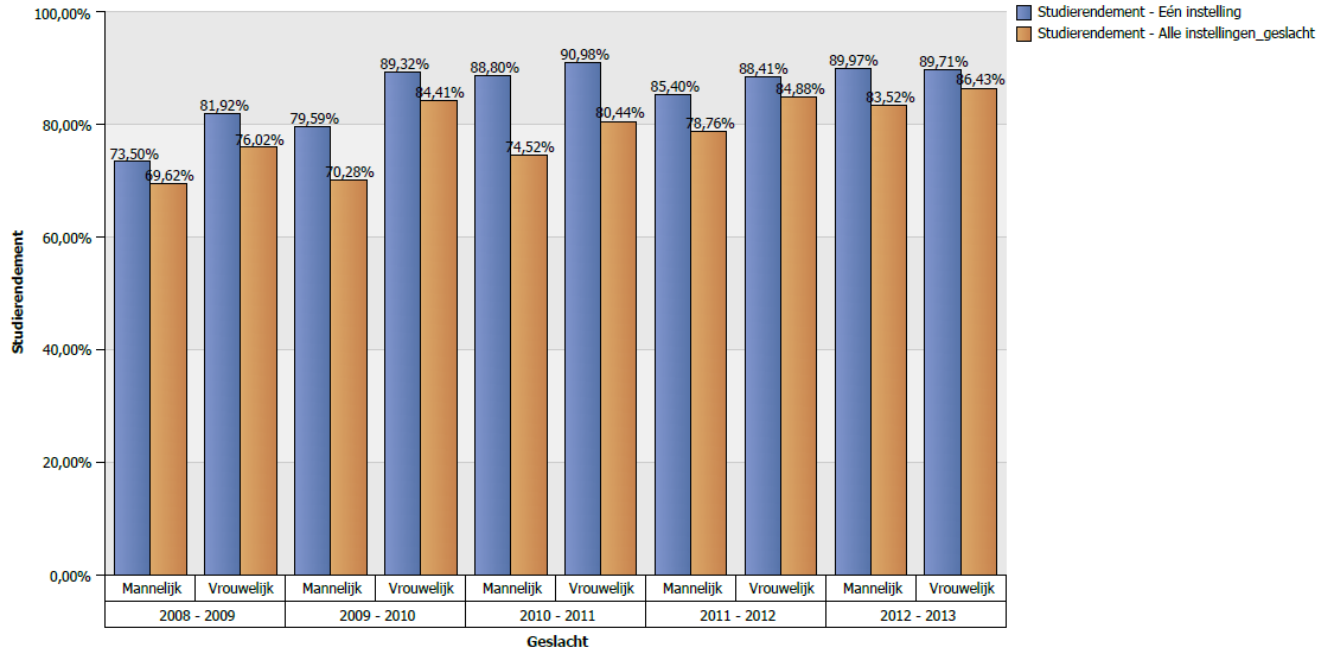
Studierendement

Totale evolutie alle beschikbare academiejaren

Verdeling per geslacht

Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

Studieduur (Time-to-graduation) Instroomcohortes

Percentage afgestudeerden per studieduur

Time-to-graduation ratio instroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2008		7,69%	30,77%	7,69%	7,69%	53,85%
	2009		11,11%	33,33%	22,22%		66,67%
	2010	6,25%	6,25%	37,50%			50,00%

Alle instellingen

Time-to-graduation ratio instroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2008	2,86%	1,43%	15,71%	14,29%	7,14%	41,43%
	2009	1,59%	1,59%	23,81%	19,05%		46,03%
	2010	5,95%	2,38%	39,29%			47,62%

Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

Laatst gekende inschrijving zonder diploma

Percentage niet-gediplomeerde studenten per academiejaar en jaren tot eventuele uitstroom

Ratio		Aantal academiejaren tot laatste inschrijving zonder diploma				
		1	2	3	4	5
Academiejaar van start traject	2012					
	2011					
	2010		6,25%			
	2009	22,22%				
	2008	15,38%	7,69%	7,69%	7,69%	

Alle instellingen

Ratio		Aantal academiejaren tot laatste inschrijving zonder diploma				
		1	2	3	4	5
Academiejaar van start traject	2012					
	2011	23,21%				
	2010	23,81%	13,10%			
	2009	33,33%	12,70%	1,59%		
	2008	25,71%	12,86%	11,43%	5,71%	

Profiel opleiding drama ABA - Instelling: Hogeschool Gent

Studieduur (Time-to-graduation): Uitstroomcohortes

Aantal afgestudeerden per studieduur

Aantal gediplomeerden per uitstroomcohort		Aantal academiejaren tot diploma						Totaal
		1	2	3	4	5	6	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009		1	2				3
	2009 - 2010		1	5	3			9
	2010 - 2011	1	1	3	4	5		14
	2011 - 2012		1	3	1	3	2	10
	2012 - 2013			6	2	1		9

Alle instellingen

Aantal gediplomeerden per uitstroomcohort		Aantal academiejaren tot diploma						Totaal
		1	2	3	4	5	6	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009	2	1	12				15
	2009 - 2010	1	1	14	9			25
	2010 - 2011	5	1	11	9	7		33
	2011 - 2012	6	2	15	10	3	2	38
	2012 - 2013	2	1	33	12	5		53

Percentage afgestudeerden per studieduur

Time-to-graduation ratio uitstroom		Aantal academiejaren tot diploma						Totaal
		1	2	3	4	5	6	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009		33,33%	66,67%				100,00%
	2009 - 2010		11,11%	55,56%	33,33%			100,00%
	2010 - 2011	7,14%	7,14%	21,43%	28,57%	35,71%		100,00%
	2011 - 2012		10,00%	30,00%	10,00%	30,00%	20,00%	100,00%
	2012 - 2013			66,67%	22,22%	11,11%		100,00%

Alle instellingen

Time-to-graduation ratio uitstroom		Aantal academiejaren tot diploma						Totaal
		1	2	3	4	5	6	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009	13,33%	6,67%	80,00%				100,00%
	2009 - 2010	4,00%	4,00%	56,00%	36,00%			100,00%
	2010 - 2011	15,15%	3,03%	33,33%	27,27%	21,21%		100,00%
	2011 - 2012	15,79%	5,26%	39,47%	26,32%	7,89%	5,26%	100,00%
	2012 - 2013	3,77%	1,89%	62,26%	22,64%	9,43%		100,00%

Opleiding drama ABA - 0180 - **Instelling** Hogeschool Gent
Vestiging Kortrijksesteenweg, Gent

Kengetallen

Aantal inschrijvingen en diploma's

Hogeschool Gent, Kortrijksesteenweg, Gent

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatiestudenten	Beursstudent	Diploma behaald	Herkomst ASO	Herkomst TSO	Herkomst BSO	Herkomst KSO	Herkomst andere	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	33	13	22	24	10	19	5	21	0	0	14	11	46
Academiejaar 2009 - 2010	21	21	16	26	5	12	12	20	0	0	11	11	42
Academiejaar 2010 - 2011	26	19	16	29	12	13	14	21	0	0	15	9	45
Academiejaar 2011 - 2012	27	10	17	20	8	12	10	18	0	0	14	5	37
Academiejaar 2012 - 2013	30	8	18	20	10	11	9	21	0	0	16	1	38
Academiejaar 2013 - 2014 **	27	13	21	19	8	0	0	0	0	0	0	40	40

* = Brondata afkomstig uit Databank Tertiair Onderwijs. Let op: definities voor data kunnen verschillend zijn met gegevensdefinities uit de huidige databank DHO (vanaf 2008-2009).

** = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

Instelling: Hogeschool Gent

Opleiding: drama MA

Studieomvang: 60 studiepunten

Benchmark rapport Hoger Onderwijs

Academiejaar

Laatste update gegevens: 7.6.2014

Historiek benaming van de opleiding

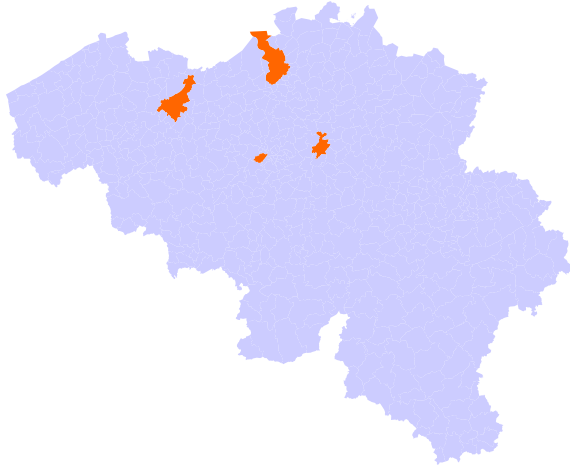
2007 - 2008:	Hogeschool Gent	MA drama
2008 - 2009:	Hogeschool Gent	MA drama
2009 - 2010:	Hogeschool Gent	MA drama
2010 - 2011:	Hogeschool Gent	MA drama
2011 - 2012:	Hogeschool Gent	MA drama
2012 - 2013:	Hogeschool Gent	MA drama
2013 - 2014:	Hogeschool Gent	MA drama

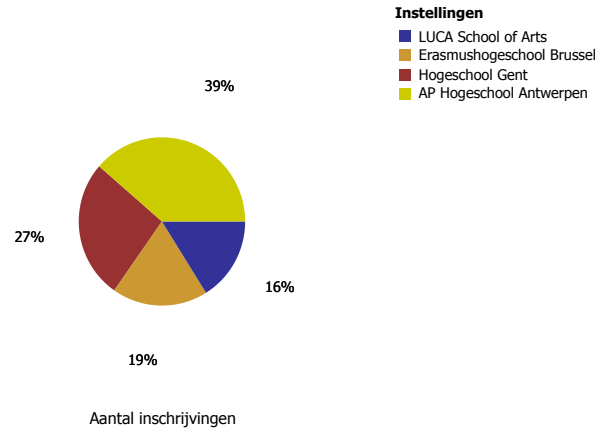
Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Academiejaar 2013 - 2014

Geografische spreiding inrichtende instellingen per vestiging

Proportioneel marktaandeel van de inrichtende instellingen

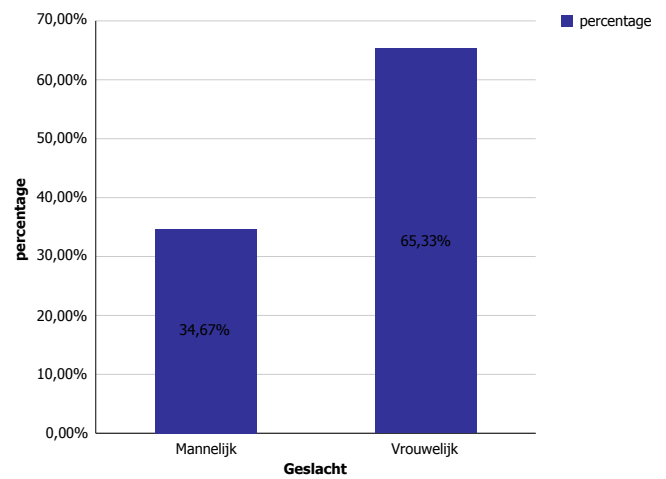

Aantal inschrijvingen instellingen

Instelling	GEMT_NM	Aantal inschrijvingen
AP Hogeschool Antwerpen	Antwerpen	29
Hogeschool Gent	Gent	20
Erasmushogeschool Brussel	Anderlecht	14
LUCA School of Arts	Leuven	12

Aantal inschrijvingen

Verdeling geslachten

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Kengetallen

Aantal inschrijvingen en diploma's

Cijfers voor niet afgesloten academiejaren betreffen de status op 7.6.2014

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie- studenten	Beurs- studenten	Werk- studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	3	11	5	9	0	2	0	6	5	0	0	4	5	14
Academiejaar 2009 - 2010	3	18	6	15	0	5	0	4	8	0	0	6	7	21
Academiejaar 2010 - 2011	3	24	10	17	0	8	0	10	13	0	0	7	7	27
Academiejaar 2011 - 2012	1	23	8	16	0	5	0	10	11	0	0	7	6	24
Academiejaar 2012 - 2013	1	17	5	13	0	3	0	8	10	0	0	6	2	18
Academiejaar 2013 - 2014*	2	18	8	12	0	nvt	0	0	0	0	0	0	20	20

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Alle instellingen

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie- studenten	Beurs- studenten	Werk- studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	17	23	16	24	0	9	0	27	10	0	0	10	20	40
Academiejaar 2009 - 2010	16	23	15	24	0	6	0	15	11	2	0	12	14	39
Academiejaar 2010 - 2011	15	34	15	34	0	12	0	22	20	1	0	12	16	49
Academiejaar 2011 - 2012	14	40	17	37	0	8	0	24	23	0	0	10	21	54
Academiejaar 2012 - 2013	19	35	13	41	0	8	0	30	29	0	0	13	12	54
Academiejaar 2013 - 2014*	33	42	26	49	0	nvt	0	3	0	0	0	0	75	75

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Kengetallen: percentages

Aantal inschrijvingen en diploma's

Cijfers voor niet afgesloten academiejaren betreffen de status op 7.6.2014

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie-studenten	Beurs-studenten	Werk-studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere **	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	21,43%	78,57%	35,71%	64,29%	0,00%	14,29%	0,00%	42,86%	35,71%	0,00%	0,00%	28,57%	35,71%	14
Academiejaar 2009 - 2010	14,29%	85,71%	28,57%	71,43%	0,00%	23,81%	0,00%	19,05%	38,10%	0,00%	0,00%	28,57%	33,33%	21
Academiejaar 2010 - 2011	11,11%	88,89%	37,04%	62,96%	0,00%	29,63%	0,00%	37,04%	48,15%	0,00%	0,00%	25,93%	25,93%	27
Academiejaar 2011 - 2012	4,17%	95,83%	33,33%	66,67%	0,00%	20,83%	0,00%	41,67%	45,83%	0,00%	0,00%	29,17%	25,00%	24
Academiejaar 2012 - 2013	5,56%	94,44%	27,78%	72,22%	0,00%	16,67%	0,00%	44,44%	55,56%	0,00%	0,00%	33,33%	11,11%	18
Academiejaar 2013 - 2014**	10,00%	90,00%	40,00%	60,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	20

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

Alle instellingen

	Voltijds	Niet-voltijds	Mannelijk	Vrouwelijk	Generatie-studenten	Beurs-studenten	Werk-studenten	Diploma behaald	Herkomst ASO**	Herkomst TSO**	Herkomst BSO**	Herkomst KSO**	Herkomst Andere**	Totaal aantal inschrijvingen
Academiejaar 2008 - 2009	42,50%	57,50%	40,00%	60,00%	0,00%	22,50%	0,00%	67,50%	25,00%	0,00%	0,00%	25,00%	50,00%	40
Academiejaar 2009 - 2010	41,03%	58,97%	38,46%	61,54%	0,00%	15,38%	0,00%	38,46%	28,21%	5,13%	0,00%	30,77%	35,90%	39
Academiejaar 2010 - 2011	30,61%	69,39%	30,61%	69,39%	0,00%	24,49%	0,00%	44,90%	40,82%	2,04%	0,00%	24,49%	32,65%	49
Academiejaar 2011 - 2012	25,93%	74,07%	31,48%	68,52%	0,00%	14,81%	0,00%	44,44%	42,59%	0,00%	0,00%	18,52%	38,89%	54
Academiejaar 2012 - 2013	35,19%	64,81%	24,07%	75,93%	0,00%	14,81%	0,00%	55,56%	53,70%	0,00%	0,00%	24,07%	22,22%	54
Academiejaar 2013 - 2014	44,00%	56,00%	34,67%	65,33%	0,00%	0,00%	0,00%	4,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	75

* = Cijfers voor niet afgesloten academiejaren. Status op 7.6.2014

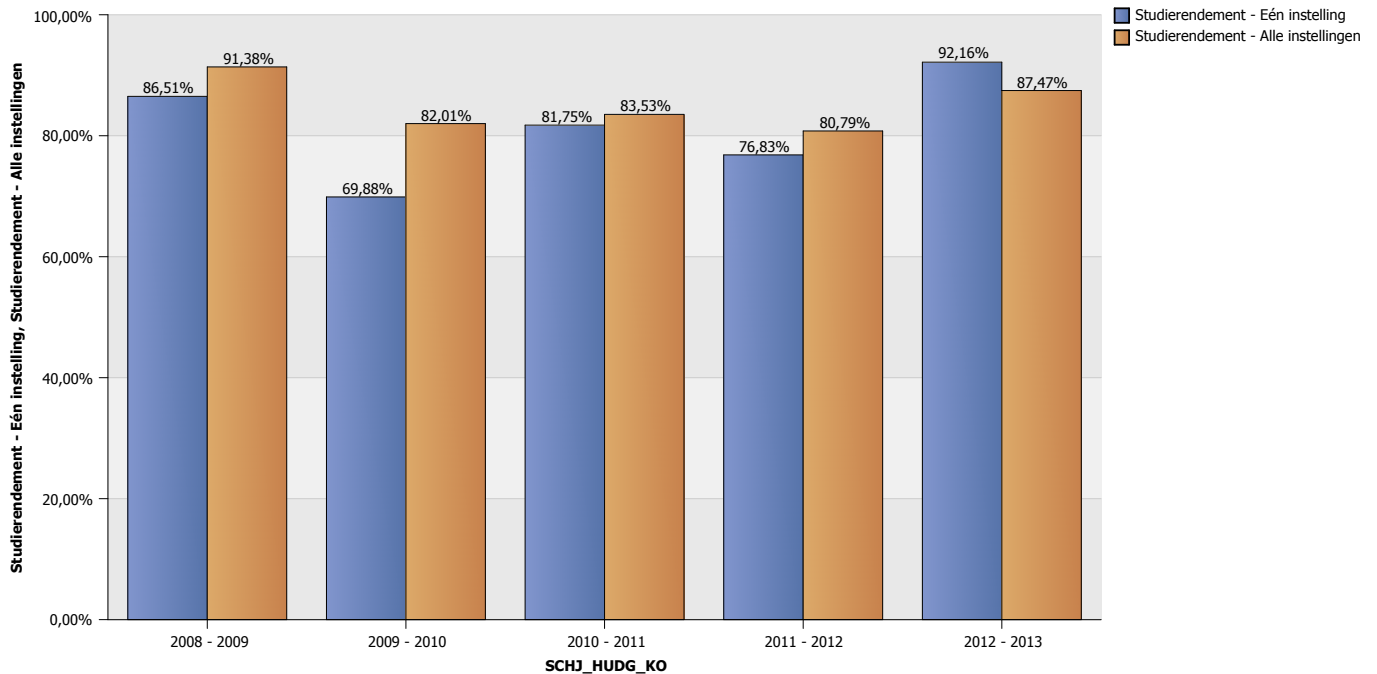
** =Aangezien in de database deze informatie pas op het einde van het academiejaar wordt opgeladen, zijn de cijfers voor het huidige academiejaar niet correct

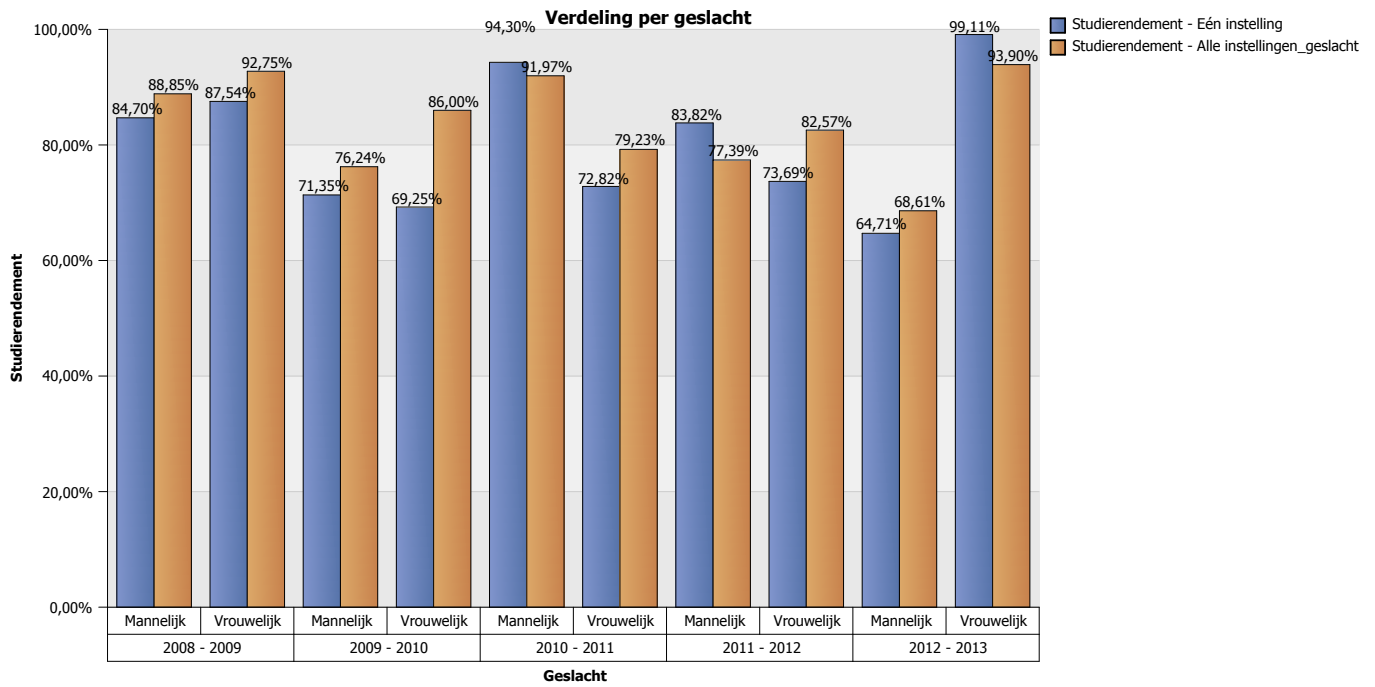

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Studierendement

Totale evolutie alle beschikbare academiejaren

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Studieduur (Time-to-graduation) Instroomcohortes

Aantal afgestudeerden per studieduur

Aantal gediplomeerden per instroomcohortes		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2008	4	2	1		1	8
	2009	2	5	3	1		11
	2010	3	5	3			11
	2011	2	3				5

Aantal trajectstarters	
2008	11
2009	17
2010	12
2011	8
2012	8

Alle instellingen

Aantal gediplomeerden per instroomcohortes		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2008	19	3	1		1	24
	2009	12	7	3	1		23
	2010	13	9	3			25
	2011	12	10				22

Aantal trajectstarters	
2008	31
2009	30
2010	31
2011	31
2012	34

Percentage afgestudeerden per studieduur

Time-to-graduation ratio instroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2008	36,36%	18,18%	9,09%		9,09%	72,73%

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Studieduur (Time-to-graduation) Instroomcohortes

Percentage afgestudeerden per studieduur

Time-to-graduation ratio instroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2009	11,76%	29,41%	17,65%	5,88%		64,71%
	2010	25,00%	41,67%	25,00%			91,67%
	2011	25,00%	37,50%				62,50%

Alle instellingen

Time-to-graduation ratio instroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van start traject	2008	61,29%	9,68%	3,23%		3,23%	77,42%
	2009	40,00%	23,33%	10,00%	3,33%		76,67%
	2010	41,94%	29,03%	9,68%			80,65%
	2011	38,71%	32,26%				70,97%

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Laatst gekende inschrijving zonder diploma

Aantal niet-gediplomeerde studenten per eerste academiejaar traject en jaren tot eventuele uitstroom.

Alle instellingen

	Aantal trajectstarters
2011	31
2012	34

Percentage niet-gediplomeerde studenten per academiejaar en jaren tot eventuele uitstroom

Ratio		Aantal academiejaren tot laatste inschrijving zonder diploma				
		1	2	3	4	5
Academiejaar van start traject	2012					
	2011	25,00%				
	2010	8,33%				
	2009		11,76%	17,65%		
	2008	18,18%	9,09%			

Alle instellingen

Ratio		Aantal academiejaren tot laatste inschrijving zonder diploma				
		1	2	3	4	5
Academiejaar van start traject	2012					
	2011	16,13%				
	2010	12,90%	6,45%			
	2009	3,33%	6,67%	10,00%		
	2008	6,45%	16,13%			

Profiel opleiding drama MA - Instelling: Hogeschool Gent

Studieduur (Time-to-graduation): Uitstroomcohortes

Aantal afgestudeerden per studieduur

Aantal gediplomeerden per uitstroomcohort		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009	4	2				6
	2009 - 2010	2	2				4
	2010 - 2011	3	5	1	1		10
	2011 - 2012	2	5	3			10
	2012 - 2013		3	3	1	1	8

Alle instellingen

Aantal gediplomeerden per uitstroomcohort		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009	19	8				27
	2009 - 2010	12	3				15
	2010 - 2011	13	7	1	1		22
	2011 - 2012	12	9	3			24
	2012 - 2013	15	10	3	1	1	30

Percentage afgestudeerden per studieduur

Time-to-graduation ratio uitstroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009	66,67%	33,33%				100,00%
	2009 - 2010	50,00%	50,00%				100,00%
	2010 - 2011	30,00%	50,00%	10,00%	10,00%		100,00%
	2011 - 2012	20,00%	50,00%	30,00%			100,00%
	2012 - 2013		37,50%	37,50%	12,50%	12,50%	100,00%

Alle instellingen

Time-to-graduation ratio uitstroom		Aantal academiejaren tot diploma					Totaal
		1	2	3	4	5	
Academiejaar van diploma	2008 - 2009	70,37%	29,63%				100,00%
	2009 - 2010	80,00%	20,00%				100,00%
	2010 - 2011	59,09%	31,82%	4,55%	4,55%		100,00%
	2011 - 2012	50,00%	37,50%	12,50%			100,00%
	2012 - 2013	50,00%	33,33%	10,00%	3,33%	3,33%	100,00%

Bijlage 9

Omvang van het ingezette personeel volgens categorie van aanstelling

Tabel 1b: omvang van het ingezette personeel, ingedeeld naar categorie van aanstelling (professionele en kunstopleidingen)

Ambt	Naam personeelslid ¹	Korte omschrijving vak-inhoudelijk expertise-domein	Onderwijs-opdracht in de opleidingen uitgedrukt in studiepunten ²	Globaal opdrachtvolume in instelling, uitgedrukt in VTE ³	Eventuele andere functies binnen de opleiding ⁴	Hoogst behaalde diploma	S/CS
ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP)							
hoofddocent (artistiek)	1. VANDEKERKHOVE Henk	Film	9	100%		Diploma HKO 2de graad	S
docent	1. VANDAMME Sofie	Cultuurwetenschappen	3	70%		Docor in the Medical Humanities	S
docent (artistiek)	1. BARTOLETTI Paola	Dans	15	50%		Master of Arts in het Drama	S
	2. COOLS Francky	Spreektraining	6	50%		Meester in dramatische kunst	S
	3. DEGRYSE Luc	Animatiefilm	9	100%		Diploma HKO 2de graad	S
	4. DERKS Peter	Grafische vormgeving	9	100%		Diploma HKO 2de graad	S
	5. DEWEERDT Herwig	Drama	24	50%		Licentiaat in de Germaanse filologie	S
	6. VAN BEECK Martien	Fotografie	4	100%		Diploma HKO 2de graad	S
	7. VAN KERCKHOVEN Anne-Mie	Multimediale vormgeving	4	20%		Diploma HKO 2de graad	S
assistent	1. HUYGHE Philip	Beeldhouwkunst	3	100%		Meester Beeldende Kunst	S
	2. MARTENS Renzo	Videokunst	4	100%		Meester Beeldende Kunst	S
	3. SOMERS Dominique	Fotografie	4	100%		Meester Beeldende Kunst	S
assistent (artistiek)	1. MONBALIU Jean-Paul	Grafiek	9	100%		Diploma HKO 2de graad	S
	2. VAN ISACKER Carl	Animatiefilm	9	80%		Diploma HKO 2de graad	S
	3. VERCAEMER Geert	Beeld&installatie	9	100%		Diploma HKO 2de graad	S
	4. VERMOERE Willem	Fotografie	9	100%		Diploma HKO 2de graad	S
praktijkassistent	1. CLIERIECK Martine	Literatuur	38	100%		Licentiaat in de taal- en letterkunde	S
Doctor-assistent	1. D'HAEYERE Hilde	Film	4	100%		Doctor in de audiovisuele kunst	S
	2. VAN DIENDEREN An	Film	4	70%		Doctor in de Vergelijkende Cultuurwetenschap	S
Lector	1. DE TEMMERMAN Wim	Filosofie	3	100%		Licentiaat in de wijsbegeerte	S
	2. LIEVENS Bauke	Drama	9	70%	Onderzoeksproject	Bachelor in de kunstwetenschappen	C
	3. VIAENE Patrick	Kunstgeschiedenis	4	80%		Licentiaat in de kunstgeschiedenis	S
	4. WESTERDUIN Saskia	Communicatie	4	70%		Diploma HKO 2de graad	C
GASTPROFESSOREN (GP)6							
	1. BELLANGER Sven	Tekenen	3	50%		Meester in de beeldende kunst	C
	2. BELPAEME Geert	Drama	21	30%		Master Germaanse talen, Master in het drama	C
	3. BROUWERS Anke	Filmgeschiedenis	3	20%		Doctor in de letteren	C
	4. CUSIMANO Antonella	Drama	6	10%		Diploma HKO 2de graad	C
	5. DAENEN Johan	Scenografie	3	5%		Toneelacademie Maastricht: Uitvoerend Drama van het Theateronderwijs	C

Ambt	Naam personeelslid ¹	Korte omschrijving vak-inhoudelijk expertise-domein	Onderwijs-opdracht in de opleidingen uitgedrukt in studiepunten ²	Globaal opdrachtvolume in instelling, uitgedrukt in VTE ³	Eventuele andere functies binnen de opleiding ⁴	Hoogst behaalde diploma	S/CS
	6. DEBAETS Isabelle	Textiel	4	10%		Licentiaat in de kunstwetenschappen	C
	7. DE BOODT Ria	Kunstgeschiedenis	4	50%		Doctor in de archeologie en kunstwetenschappen	C
	8. DOUMEN Bjorn	Drama	3	10%		Diploma Logopedie en audiologie	C
	9. DE PREESTER Helena	Kunstfilosofie	7	60%		Doctor in de Wijsbegeerte	C
	10. DE KEERSMAEKER Jolente	Drama	12	20%		Meester in dramatische kunst	C
	11. DE VUYST Hildegard	Drama	3	10%		Licentiaat in de germaanse filologie	C
	12. DELECLUSE Fabrice	Drama	33	85%	Coördinatie bachelor	Meester in dramatische kunst	C
	13. DEMETS Paul	Literatuur	3	50%		Licentiaat in de Germaanse filologie	C
	14. DEWULF Bernard	Drama	6	20%		Licentiaat in de Germaanse filologie	C
	15. ENGELS Tom	Drama	3	10%		Master of Arts in de Kunstwetenschappen	C
	16. GYSELINCK Wannes	Literatuur	23	30%		Doctor in taal- en Letterkunde Latijn & Grieks	C
	17. HENDRICKX Sébastien	Theatergeschiedenis	3	10%		Master in de kunstwetenschappen	C
	18. JANS Erwin	Theatergeschiedenis	6	20%		Licentiaat Germaanse Filologie en Licentiaat kunstwetenschappen	C
	19. KUSTERS Liesbeth	Kunstgeschiedenis	4	20%		Meester in beeldende kunst	C
	20. LE ROY Frederik	Drama	20	20%	Coördinatie master	Doctor in de Kunstwetenschappen	C
	21. METTEN Philippe	Beeldhouwkunst	9	70%			C
	22. PLATEL Alain	Drama	12	20%		Geaggregeerde Nederlands- Duits	C
	23. RAMON Mieke	Drama	6	10%		HSO	C
	24. STEEN Jan	Drama	24	80%		Meester in het Drama	C
	25. VANDE VEIRE Frank	Filosofie	7	50%		Licentiaat in de wijsbegeerte	C
	26. VANDENBUSSCHE Jorre	Drama	3	30%		Master in dramatische kunst	C
	27. VANDERBEKE Katrien	Drama	6	40%		HSO, trainingcourse for teachers of the Frederick Matthias Alexander technique	C
OVERIGE⁷							
Wetenschappelijk medewerker	1. DEBUYSERE Stoffel	Communicatie	4	100%		Licentiaat in de communicatiewetenschappen	C
Senior Fellow in Artistic Research	2. PAIRON Lukas	Muziektheorie	8	100%		Master Sciences de l'Education mention Générale	C
Diensthooft	3. VUYLSTEKE VANFLETEN Katrien	Drama	3	100%		Doctor in de geesteswetenschappen	S

Ambt	Naam personeelslid ¹	Korte omschrijving vak-inhoudelijk expertise-domein	Onderwijs-opdracht in de opleidingen uitgedrukt in studiepunten ²	Globaal opdrachtvolume in instelling, uitgedrukt in VTE ³	Eventuele andere functies binnen de opleiding ⁴	Hoogst behaalde diploma	S/CS
------	---------------------------------	---	--	--	--	-------------------------	------

1 Vermeld in deze kolom de namen van alle personeelsleden die actief zijn in de opleiding, alfabetisch geordend per ambt. De niet-ingevoerde ambten in de opleiding mogen uit de tabel worden verwijderd. Voeg in het geval van gezamenlijk georganiseerde opleidingen of opleidingsvarianten met andere hogeronderwijsinstellingen een kolom toe waarin voor de betrokken personeelsleden wordt aangegeven aan welke instelling zij primair verbonden zijn. Indien een personeelslid meerdere ambten heeft (bijv. als lid van het OP en het ATP), dient het meermaals te worden vermeld.

2 De onderwijsopdracht van personeelsleden wordt uitgedrukt in studiepunten van de opleidingsonderdelen (op curriculumniveau) die door hen verzorgd worden. Indien het opleidingsonderdeel aan parallelgroepen wordt gegeven binnen de opleiding, worden de studiepunten van dat opleidingsonderdeel slechts 1 maal ingevuld. Van een opleidingsonderdeel dat door meerdere onderwijsgeveenden wordt verzorgd worden de studiepunten bij elk personeelslid volledig vermeld.

3 VTE betreft het percentage aanstelling van het betrokken personeelslid zoals dat contractueel is vastgelegd op het moment van de peiling.

4 Met functie wordt verwezen naar één van de drie volgende soorten activiteiten naast de onderwijsopdracht; (1) onderzoeksopdracht; (2) opdracht inzake maatschappelijke dienstverlening en (3) organisatorische en administratieve taken (met vermelding van de algemene opdrachtomschrijving, bijv. kwaliteitszorg, internationalisering, studietrajectbegeleiding...). Een personeelslid kan meerdere functies hebben. In dit geval worden alle functies vermeld. Indien het personeelslid geen andere functies heeft dan een onderwijsopdracht, mag deze kolom blanco worden gelaten.

5 Noteer in deze kolom een S indien het betreffende personeelslid behoort tot de categorie statutair personeel, noteer een C indien het betreffende personeelslid in contractueel dienstverband is aangesteld.

6 Inclusief de zelfstandige gastprofessoren.

7 'Overige' omvat onder meer het administratief en technisch personeel dat ingeschakeld wordt voor het (geheel of gedeeltelijk) verzorgen van opleidingsonderdelen.

Tabel 2b: omvang van het ingezette personeel naar geslacht en leeftijd (professionele en kunstopleidingen)

	Geslacht		Leeftijdscategorie					Totaal
	M	V	20-29	30-39	40-49	50-59	60-65	
Onderwijzend personeel	14	8	1	1	7	7	6	22
Gastprofessoren	17	11	1	12	6	9	0	28
Overige	2	1	0	1	1	1	0	3

Vergelijk totalen ter controle		
Geslacht	Leeftijdsc.	Verschiil
22	22	0
28	28	0
3	3	0

Deze tabel wordt niet afgedrukt.
A.d.h.v. deze tabel kan u controleren of de getallen juist werden ingevuld.
Indien het 'verschil' verschillend is van 0, zit er een fout in de (hoofd)tabel.

Bijlage 10

Artistieke praktijk van
de docenten betrokken
bij de opleiding

Jan Steen (°1966) is actief als acteur en regisseur (ATDC, NTGent, ZUIDPOOL,...), is auteur van publicaties (Documenta, MER,...), maakt deel uit van diverse onderzoeksgroepen (Postdramatische Esthetiek UGent, Performance as Research Group, American Society of Theatre Research,...) Daarnaast zetelt hij in de raad van bestuur van diverse theatergezelschappen (Tibaldus en andere hoeren, Corpus Ca,...) en organisaties als A.pass en het Schrijverspodium. In september 2014 verdedigde hij met succes zijn graad van doctor in de kunsten met een proefwerk L'être et le jouant – Het zijn in het spelen.

Alain Platel is (mede-)oprichter en regisseur bij het Gentse danstheater gezelschap les ballets C de la B. Werk(te) heel graag samen met andere regisseurs (Eva Bal, Arne Sierens, Frank Van Laecke ...) musici (Roel Dieltiens, Sylvain Cambreling, Fabrizio Cassol, Steven Prengels, Jan Vandenhouwe ...), acteurs (Benjamin Verdonck, Griet Debacker, Elsie de Brauw, Wim Opbrouck, Chris Theys ...) en vooral een hele reeks fantastische dansers (Lisi Estaras, Romeu Runa, Bérengère Bodin, Juliana Neves, Quan Bui Ngoc, Elie Tass, Fumiyo Ikeda, Ross Mc Cormack, Rosalba Torres Guerrero, Hendrik Lebon, Kaori Ito, Pieter Ampe, Mélanie Lomoff, Hyo Seung Ye, Mathieu Desseigne Ravel, Ido Batash, Serge-Aimé Coulibaly, Romain Guion, Daisy Ransom, ...) en uiteraard ook de licht- geluidstechniekers en de vele mensen achter de schermen van producties. Verder werd hij gevormd door (onder andere) mensen als Dirk Pauwels, Michel Uytterhoeven, Isnelle da Silveira, Pascale Platel, Lieven Thyrion en Herwig Onghena, Christine De Smedt, Hans Van den Broeck, Koen Augustijnen, Sidi Larbi Cherkaoui, Frie Leysen, Jan Goossens, Jan Steen, Hildegard Devuyt en Gerard Mortier ...

Tania Van der Sanden (°1962) is in 1984 afgestudeerd aan het Conservatorium van Antwerpen en heeft sindsdien gespeeld bij tal van gezelschappen (De witte kraai, Globe Eindhoven, Toneelgroep Amsterdam, Ntg, Kvs, De Roovers, Walpurgis, Theater Malpertuis, De Bloedgroep, Theater Antigone, Het Paleis, De Toneelschuur Haarlem, De Tijd, De Werf, De Kempvader, Het Vernieuwd Gents Volkstoneel, Ceremonia, Studio Orka). Op televisie was zij vier jaar 'Mammie' uit Vaneigens en speelde mee in 'In de gloria', 'Het eiland', 'De ronde', 'Duts', 'Alles kan beter en 'Achter de feiten'. Daarnaast heeft ze stemmen ingesproken voor animatiefilms (Ice Age en The Simpsons). Samen met Magda Vandewalle vormt ze een duo 'Les Poupées Passionnées'. Ze is ook gastprofessor aan het Kask in Gent en aan het Rits in Brussel.

Geert Belpaeme (°1984) is theatermaker en performer in het collectief l'hommmm. Daarnaast werkt(e) hij ook samen met o.a. Les Ballets C de la B, Corpus Ca, Alexander Vantournhout (P.A.R.T.S.) en Jeroen Serruys (Toneelacademie Maastricht).

Jef Van gestel (°1981) is artistiek kernlid van het theatergezelschap Tuning People. Hij is daar actief als regisseur en als acteur. Daarnaast is hij freelancer en is als acteur, theatermaker of regisseur betrokken geweest in België bij De Kopergieterij, fABULEUS, kinderenvandevilla en tmg Lap en in Nederland bij tg Max (nu Maas), Het Lab, Het RO theater, Het Veemtheater, Het Huis van Bourgondië, Growing Up In Public. Ook is hij deel van een team dat viewpointcursus geeft aan collega's in het vak.

Frank Cools is Master in Drama. Hij studeerde aan de conservatoria van Gent en Antwerpen. Na enkele seizoenen bij Theater Malpertuis gewerkt te hebben, werd hij presentator en programmamaker bij de VRT. Voor Radio 1 was hij 10 jaar lang de stem van verschillende programma's, o.m. het cultuurprogramma 'Heldenmoed'. De drang om opnieuw zelf te gaan spelen werd eind jaren '90 bijzonder groot. Daarom richtte hij een productiehuis op. Het zou een plek worden waar hij eigenzinnig z'n ding kan doen. Soms alleen, soms in uitstekend gezelschap: Ineke Nijssen, Frans Van der Aa, Raf Walschaerts, Wouter Deprez...

Katrien Vuylsteke Vanfleteren is sinds 2013 diensthoofd onderzoek aan de School of Arts, KASK – Conservatorium. Vanuit die hoedanigheid geeft ze verschillende gastcolleges over onderzoek in de kunsten. Tussen 1998 en 2005 was ze als assistent verbonden aan de afdeling podiumkunsten van het RITS, Erasmushogeschool Brussel. In 2005 promoveerde ze aan de Universiteit van Amsterdam tot doctor in de Geesteswetenschappen met haar onderzoek "Drama en Verlangen. Een lacaniaanse kijk op de politieke dimensie van het hedendaagse theater". Daarna was ze nog tot 2007 als docent verbonden aan het RITS. In 2007 startte ze als postdoctoraal onderzoeker aan Conservatorium, HoGent. In haar onderzoek 'Acteer de cesuur' focuste ze zich op de postdramatische esthetiek in relatie tot het hedendaagse theater(onderwijs) en de dramaturgie. Ze publiceert over theater, beeldende kunst, film en video vanuit een psychoanalytisch perspectief.

Jorre Vandenbussche (°1975) is acteur, theatermaker en docent. Als acteur speelt hij bij grote en kleine gezelschappen in Vlaanderen en Nederland, (oa De Tijd, Het Zuidelijk Toneel, Toneelgroep Amsterdam, Het Toneelhuis, Braakland/zhebuilding, De Werf, De Parade, Sermoen, Toneelgroep Maastricht, HetPaleis, Malpertuis, Crew.) Daarnaast schrijft, maakt en speelt hij eigen werk (oa samen met Jobst Schnibbe, Sara Vertongen, Thomas Janssens, Jurgen Delnaet) en coacht en adviseert makers en gezelschappen (oa Christophe Meyerhans, Piet Arfeuille, Nathalie Teirlinck, Larf!, Fabuleus). Hij speelt geregeld in film en tv-series en verzorgt stemmenwerk. Naast spreektraining aan het KASK, geeft hij ook speltraining en teksttraining aan LUCA film & drama.

Fabrice Delecluse (°1974) acteert in theater-en televisie producties (NTG, 4Hoog, ZUIDPOOL, de Werf, VRT, Woestijnvis, ...), regisseert theatervoorstellingen (de Werf, 4Hoog, ...) en is actief als regie-assistent (NTGent, les ballets C de la B, Kopergieterij,...). Daarnaast zetelt hij in de raad van bestuur van diverse theatergezelschappen (Tibaldus en andere hoeren, Hammertime, ...).

Frederik Le Roy (°1980) is naast inhoudelijk coördinator van de master Drama postdoctoraal onderzoeker bij het onderzoekscentrum Studies in Performing Arts and Media aan de vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen van de UGent. Zijn huidig onderzoek spitst zich toe op twee domeinen: 1) artistieke creatieprocessen in de podiumkunsten, 2) geschiedfilosofische reflecties in en doorheen theater en performance. Daarnaast werkt(e) hij onder andere als 'theoriecoach' aan de Brusselse dansschool P.A.R.T.S. (2012-2013); moderator van Residency and Reflection (Kunstenfestivaldesarts); moderator 'Come together' tijdens WE LIVE HERE (2013, Frascati, Amsteram); observator en rapporteur Laboratory on Feedback in Artistic Processes (2014, Uferstudios & HZT Berlin); vertaler van catalogi (Wiels); *outside eye* voor theater- en dansprojecten (Thomas Bellinck, Grace Ellen Barkey, Simon Allemeersch).

Sébastien Hendrickx was in 2010-2011 artistiek leider van Bâtard Festival en lid van de artistieke staf van KVS. Als dramaturg werkt(e) hij voor verschillende podiumkunstenaars, waaronder Benjamin Verdonck, Thomas

Bellinck, Jozef Wouters, Heike Langsdorf, Simon Allemeersch en Ula Sickle. Sinds juni 2014 maakt hij deel uit van de redactie van het podiumkunsttijdschrift Etcetera.

Bauke Lievens (°1985) is actief als dramaturge, met een grote liefde voor locatietheater en hedendaags circus. (Cie un loup pour l'homme, Cie Oktobre, Circus Ronaldo, Alexander Vantourhout) Ze is vast redactielid bij CircusMagazine en Etcetera en zetelt in de Raad van Bestuur van Festival miramirO (Gent). Ze is tevens verbonden als extern medewerker aan het Gentse theaterbureau Frans Brood Productions. Op dit moment voert Bauke een vierjarig onderzoeksproject aan KASK School of Arts naar de methodes voor artistiek onderzoek in de hedendaagse circuscreatie.

Wannes Gyselincx (°1980) behaalde in 2008 zijn graad van doctor in de Oud-Griekse letterkunde (een onderzoek naar ironie en metafictionaliteit in retorische teksten in de 2de eeuw na Christus). Sinds 2012 is hij actief als dramaturg (Villanella, LOD, Hof van Eede), librettist (LOD, Joris Blanckaert, Thomas Smetryns), co-auteur van theaterteksten (Hof van Eede: Het Weiss-effect, 2014), vertaler van theaterteksten naar het Engels (Hof van Eede, De Koe) en publicist over muziek voor diverse cultuurhuizen en gezelschappen (o.a. Rosas, Handelsbeurs, Ictus-ensemble, de Bijloke, Concertgebouw Brugge). Daarnaast maakt en speelt hij (muziek)theater (Kopergieterij, BRONKS, LOD) en is hij vast redactielid theater bij Rekto:verso.

Katrien Vanderbeke (° 1966). Videoinstallatie : Underneath the Surface, waarvan het eerste deel (Looking at the world, Part 1) wordt in september 2014 getoond werdd in Galerie Square 42, Oostende.

Helena De Preester (°1977) is gespecialiseerd in de filosofie van de psychologie en het onderwerp van belichaming. Daarnaast schrijft ze over hedendaagse kunstfilosofie en kunstenaarsteksten. Recente publicaties zijn o.m. *Not a Day Without a Line. Understanding Artists' Writings* (Gent: Academia Press) and *Moving Imagination, Explorations of gesture and inner movement in the arts* (Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing).

Paul Demets is actief als dichter, biograaf van de dichter, proza-auteur en schilder Paul Snoek, als poëzierecensent voor *De Morgen*, Cobra.be, *Awater*, *Poëziekrant* en *Ons Erfdeel* en als publicist over theater voor *Etcetera*, *Documenta* en *Ons Erfdeel*. Hij is lid van de adviescommissie voor podiumkunsten van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Nikol Wellens (°1963) is projectverantwoordelijke van VTi, steunpunt voor de podiumkunsten. In gesprekken en teksten reikt ze informatie aan kunstenaars, kunstorganisaties en beleidsverantwoordelijken over kunstzaken, duurzame ontwikkeling en participatie

Bijlage 11

Lijst van recent genomen verbeteracties en -suggesties n.a.v. vorige visitatiecommissie

ACTIEPLAN 2011-2015 DRAMA				ACTIE	VERANTWOORDELIJKE	TIMING	REALISATIE
STRATEGISCHE & OPERATIONELE DOELSTELLING		VERBETERDOEL					
STRATEGISCHE DOELSTELLING 1							
KWALITEITSVOL ONDERWIJS AANBIEDEN							
Operatonele doelstelling 2	er is een geactualiseerd beroeps- en opleidingsprofiel op basis van elementen aangebracht door afgestudeerden en door vertegenwoordigers uit het beroepenveld	de visie, doelstellingen en competenties zijn getoetst bij het (internationale) werkveld	samenkomst resonantiec commissie	OC-leden	OC-leden	voorjaar 2012	gerealiseerd
Operatonele doelstelling 7	Vanaf het eerste studiejaar wordt een realistisch en representatief beeld gegeven van de toekomstige beroepsuitoefening	versterken van interdisciplinaire expertise in relatie tot beroepspraktijk	interdisciplinaire samenwerkingen structureel inbouwen in de School of Arts	OC-vergaderingen	OC-vergaderingen	continu	gerealiseerd
Operatonele doelstelling 9	de studie- en studentenbegeleiding optimaliseert de vaardigheden van de gemotiveerde studenten	individueel traject van elke student is zichtbaar in het portfolio	opstarten van het in kaart brengen van het individueel parcours doorheen de opleiding met inbegrip van de reflectie- en de waarderingsverslagen	OC-vergaderingen	OC-vergaderingen	continu	gerealiseerd
Operatonele doelstelling 10	de totale studielast wordt beheerst en evenwichtig verdeeld over de verschillende studiejaren, studieperiodes en opleidingsonderdelen	de verhouding tussen de theoretische en praktijkgerichte opleidingsonderdelen zijn in evenwicht	evalueren van doorgevoerde programma wijzigingen	OC-vergaderingen	OC-vergaderingen	continu	continu
Operatonele doelstelling 11	de leerinhoud, de werkvormen en de toetsing worden afgestemd op de doelstellingen van elk opleidingsonderdeel	betere afstemming in begeleiding van de masterproeven	overleg met alle theorie- en praktijkmentoren wordt georganiseerd (masterjids)	coördinator master	coördinator master	voorjaar 2012	gerealiseerd
Operatonele doelstelling 13	internationalisering	het werkveld sterker betrekken bij de beoordeling van de bachelorproef	bevraging van werkveld en alumni die de voorstellingen of dramaprojecten bijgewoond hebben	titularis dramaprojecten	titularis dramaprojecten	bij voorstellingen en dramaprojecten	Gebaart informeel
		internationalisering is ingebed in het programma	screening van alle opleidingsonderdelen op het criterium 'internationalisering'	alle docenten	alle docenten	voorjaar 2012	Gerealiseerd maar niet geldig wegens te lage respons
STRATEGISCHE DOELSTELLING 8							
INTEGRALE KWALITEITZORG BEVORDEREN							
		meten van de tevredenheid van de bachelorstudenten	studentenbevestigingen over de kwaliteit van de opleiding - opleidingsonderdelen alle bachelorjaren volgens meerjarenplan	kwaliteitszorg coördinator	kwaliteitszorg coördinator	Januari / Juni 2012	gerealiseerd
Operatonele doelstelling 2	de kwaliteitszorg en -bewaking is een herkenbaar en vast onderdeel van het beleid. Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken	meten van tevredenheid van de alumni	bevestigingen van alle afgestudeerden van de laatste 3-4 jaar	kwaliteitszorg coördinator	kwaliteitszorg coördinator	voorjaar 2012	gerealiseerd
		evalueren van de master	studentenbevestigingen over de kwaliteit van de opleiding	coördinator master	coördinator master	eind Juni 2012	gerealiseerd
		werkveld bevragen	opstart van bevraging verder systematisch ontwikkelen	coördinator master	coördinator master	continu	Gebaart via jury's en resonantiec commissie
Operatonele doelstelling 3	de continuïteit in de uitvoering van de verbeterdoelen is gegarandeerd	betere rapportering over opvolging van geplande verbeteracties	rapportering over overleg over de opvolging van de geplande verbeteracties	oc-voorzitter	oc-voorzitter	continu	lopend

VERBETERPLAN 1

Academische bachelor--- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: De verhouding tussen de theoretische en praktijkgerichte opleidingsonderdelen zijn in evenwicht

betreft onderwerp Programma (facet 1.2, 2.1, 2.2, 2.6, 2.8)

ACTIE: [Bijsturen studieprogramma vanaf academiejaar 2010---2011](#)

stappen/acties	Verantwoordelijken		periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	uitvoering	Eindverantwoordelijke				
een nadrukkelijker onderscheid maken tussen de bacheloropleiding en masteropleiding	Opleidings--- commissie (OC)---leden	Voorzitter (VZ) Opleidingscommissie (OC)	Programma--- wijzigingen in academiejaar 2009---2010 Bijgestuurd programma gaat van start begin academiejaar 2010---2011		Programmawijzigingen zijn doorgevoerd	gerealiseerd
herzien van de verdeling van de componenten van de masteropleiding	OC---leden	VZ OC				gerealiseerd
groter evenwicht tussen de breedte van het opleidingsprofiel en de noodzakelijke diepgang	OC---leden	VZ OC				gerealiseerd
sterker afstemmen van de theoretische component op de praktijkgerichte opleidingsonderdelen	OC---leden	VZ OC				gerealiseerd
aanscherpen van de visie met betrekking tot de manier waarop de academische competenties dienen bij te dragen tot de vorming van het kunstenaarschap	OC---leden	VZ OC				gerealiseerd (luik reflectie)
uitwerken van het interdisciplinaire aspect van de theoretische opleidingsonderdelen en meer richten op de zelfstandige theatermaker---speler	OC---leden	VZ OC				gerealiseerd
aansluiten van het didactisch concept van het theoretisch onderwijs met de visie, doelstellingen en de praktijkaspecten van de opleiding	Theorie--- docenten en OC---leden	VZ OC				Gerealiseerd
versterken van de interdisciplinaire expertise in relatie tot de beroepspraktijk	OC---leden	VZ OC				Lopend (minors, masterseminaries, dramaprojecten)

VERBETERPLAN 2a

Academische bachelor--- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: Het werkveld en alumni zijn structureel en systematisch betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding

betroft onderwerp Doelstellingen (facet 1.2) / Programma (2.7, 2.8) / Personeel (3.2) / Kwaliteitszorg (facet 5.3) / Resultaten (facet 6.1):

ACTIE: oprichten van een resonantiecommissie om de doelstellingen en resultaten systematisch af te toetsen aan de eisen van het (internationale) werkveld

stappen/acties	Verantwoordelijken		periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	uitvoering	eindverantwoordelijke				
resonantiecommissie samenstellen met leden uit het geïntendeerd en feitelijk betrokken beroepenveld, de natuurlijke partners op de campus en alumni	Opleidings---commissie (OC)---leden	Voorzitter (VZ) Vakgroep	Vanaf februari 2010			Gerealiseerd (RC alumni en RC werkveld samengesteld en bijeen geweest)
vragenlijst opstellen voor de leden van resonantiecommissie	Leden Vakgroep	VZ Vakgroep	Januari 2010	Vragenlijst wordt verstuurd	Vragenlijst is opgesteld	Weinig respons, werkgroep opgericht + keuze informeler contact
een 2 ^{de} vragenlijst versturen aan diegenen die de voorstellingen of dramaprojecten hebben bijgewoond waarmee een beeld kan worden gegeven van de kwaliteit, de inhoud en de artistieke vorm		VZ Vakgroep	Februari 2010	e-mailadressen worden verzameld, vragenlijst wordt verstuurd	Mogelijke vragen en criteria zijn op een long list geplaatst	Gebeurt maar informeel via directe dialoog

VERBETERPLAN 2b

Academische bachelor- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: Het werkveld en alumni zijn structureel en systematisch betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding

betreft onderwerp Doelstellingen (facet 1.2) / Programma (2.7, 2.8) / Personeel (3.2) / Kwaliteitszorg (facet 5.3) / Resultaten (facet 6.1):

ACTIE: beter afstemmen van de werkwijze van de (externe) mentoren bij de begeleiding van de masterproef via een meer gemeenschappelijke oriëntatie

stappen/acties	Verantwoordelijken		periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	uitvoering	eindverantwoordelijke				
uitschrijven infobundel voor co-promotoren met alle informatie over de studenten, de opleiding, de te verwerven competenties, het KASK etc. inbegrepen vragenlijst, waaruit de prioriteiten en doelstellingen van de opleiding blijken	OC --leden	VZ OC	vanaf mei 2010	Document beschikbaar	Ok, mastergids en ects-fichesC	gerealiseerd
organiseren van overlegvergaderingen met de mentoren per project + groepsmomenten (Sessies/master) peer assessment (DasArts), zodat ervaringen kunnen worden uitgewisseld	interne promotoren	Coördinator/master	Start februari/maart 2010	betere afstemming in begeleiding van de masterproeven		gerealiseerd

VERBETERPLAN 3a

Academische bachelor--- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: De omvang en de kwaliteit van de onderwijsruimtes zijn aangepast aan de doelstellingen en het profiel van de opleiding

betreft onderwerp 4 en facet 4.1 van visitatierapport

ACTIE: Uitrusten van de oefenruimtes en de theaterzaal volgens de hedendaagse normen

stappen/acties	verantwoordelijken			periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	uitvoering		eindverantwoordelijke				
	Directie Gebouwen en facilitair beheer	Voorzitter (VZ) Vakgroep					
Directie Gebouwen en facilitair beheer	VZ Vakgroep				Nog niet gerealiseerd wegens technisch niet mogelijk (andere mogelijkheden worden onderzocht)		
een vleugel (Studio 3 en Studio 4) van het Pauligebouw (= Bijloke, Jozef Kluykensstraat 2 kant L) renoveren en specifiek inrichten voor drama: met lichtbruggen, een zwevende houten vloer, goede geluidsisolatie en voldoende technische uitrusting (klank, licht, beeld, verduistering). Hierdoor ontstaan twee goed uitgeruste ateliers waar niet alleen kan worden gerepeteerd, maar ook gepresenteerd	Directie Gebouwen en facilitair beheer	VZ Vakgroep		aanvatten van de werken: mei 2010; oplevering: eind september 2010	In uitvoering Hogeschool Gent	Gerealiseerd m.u.v. geluidsisolerende deuren (verwacht najaar 2014) en verduistering (verwacht eind 2014)	
een opslagruimte voorzien voor rekwisieten en decorstukken	Directie Gebouwen en facilitair beheer	VZ Vakgroep		vanaf 8/2/2010		In onderhandeling	Niet gerealiseerd
aanschaffen van yogamatten en zafu--- meditatiekussens	Productieleider	VZ vakgroep			Geleverd en in gebruik genomen	Gerealiseerd december 2009	gerealiseerd

VERBETERPLAN 3b

Academische bachelor--- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: De omvang en de kwaliteit van de onderwijsruimtes zijn aangepast aan de doelstellingen en het profiel van de opleiding

betreft onderwerp 4 en facet 4.1 van visitatierapport

ACTIE: voorzien van voldoende autonomie om flexibel te kunnen inspelen op de ad---hoc noden in de opleiding

stappen/acties	verantwoordelijken		periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	Uitvoering	eindverantwoordelijke				
opstellen van driejarige investeringsplannen met prioriteitenlijst	VZ Vakgroep	Stafmedewerker financieel beheer		Uitgewerkt investeringsplan	Gerealiseerd (plan 2009-2011, 2012-2014, 2015-2017 in ontwikkeling)	gerealiseerd
stapsgewijs uitvoeren van het investeringsplan	Productieleider en VZ Vakgroep	Stafmedewerker financieel beheer		Bestelbonnen, levering en/of installatie	gebeurd	gerealiseerd
gebruik maken van de centrale KASK-uitleendienst voor technisch materiaal	Productieleider	VZ Vakgroep	vanaf 8/2/2010	Inventaris van beschikbaar materiaal wordt gemaakd naar docenten en studenten	Gerealiseerd door inkanteling in KASK	Lopend (evolueert naar meer interactie)

VERBETERPLAN 3c

Academische bachelor--- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: De omvang en de kwaliteit van de onderwijsruimtes zijn aangepast aan de doelstellingen en het profiel van de opleiding

betreft onderwerp 4 en facet 4.1 van visitatierapport

ACTIE: de collectie van de bibliotheek op een effectieve manier ter beschikking stellen van studenten en docenten

stappen/acties	verantwoordelijken		periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	uitvoering	eindverantwoordelijke				
de collectie integreren in de bibliotheek van KASK	Medewerkers bibliotheek Conservatorium & KASK	BibliotheecariskASK	maart 2010	De collectie van Drama is consulteerbaar en uitleenbaar voor studenten en docenten	Concrete afspraken tussen de medewerkers van beide bibliotheken voor overheveling collectie	Gerealiseerd m.u.v. brochures die niet uitgeleend kunnen worden wegens kopie
specifieke collectie theaterteksten, toneelstukken en magazines, beheerd door de vakgroep	VZ Vakgroep	VZ Vakgroep	vanaf februari 2010	Theaterteksten, toneelstukken en magazines zijn zeer vlot beschikbaar met een eigen uitleensysteem van de vakgroep, ruimte, kasten en software zijn beschikbaar	De collectie wordt verzameld via oproep naar docenten en oud---docenten voor schenkingen	Deels ok, boeken zijn deel van de bib, werkbrochures nog niet

VERBETERPLAN 3d

Academische bachelor--- en masteropleiding in het DRAMA

VERBETERDOEL: De omvang en de kwaliteit van de onderwijsruimtes zijn aangepast aan de doelstellingen en het profiel van de opleiding

betroft onderwerp 4 en facet 4.1 van visitatierapport

ACTIE: **Uitbouw van infrastructuur**

stappen/acties	verantwoordelijken		periode	resultaten/indicatoren	STATUS van realisatie	EVALUATIE
	uitvoering	eindverantwoordelijke				
verderzetten van onderhandelingen door de hogeschool om een bestaande theaterzaal binnen de stad Gent te verwerven en het alternatief overwegen van de renovatie van een bestaand gebouwencomplex op de site van de Bijloke	Directie gebouwen en facilitair beheer	Algemeen Directeur HoGent		Compromis, akte	zoektocht naar potentiële locaties loopt	Niet gerealiseerd omwille van budget
verderzetten van de samenwerking met het werkveld wat betreft het gebruik van repetitie--- en presentatieruimtes: bv in 2009---2010 repetitie--- en presentatieruimte van NTGent, LOD, Les Ballets C de la B, Campo, de Vieze Gasten, de Vieze Gasten	Productieleider	VZ Vakgroep			Overeenkomsten met NTGent LOD, Les Ballets C de la B, Campo, de Vieze Gasten, De Kopergietery voor het gebruik van repetitie--- en presentatieruimtes	gerealiseerd
Delen materiaal met andere opleidingen	Vakgroep Audiovisuele Kunsten	Decaan	vanaf 8/2/2010	Verbouwing, aankopen installatie materiaal	In uitvoering	gerealiseerd

Bijlage 12

Onderwijs- en examenreglement

<http://hnet.hogent.be/themas/onderwijs/studentenaangelegenheden/>

Bijlage 13

Mastergids

Mastergids drama

Academiejaar 2014-2015

Belangrijke data en deadlines masterproef

Vóór 31 oktober 2014

- Nadenken over de masterproef, mentoren, het matervoorstel, masterplan
- Uitschrijven mastervoorstel
- Mogelijke mentoren contacteren (indien van toepassing, zie verder)

31 oktober 2014

- Indienen aanmeldingsformulier (zie bijlage)
- Indienen mastervoorstel (zie onder)
- Indienen masterplan (zie onder)

15 november 2014

- Deadline aanpassen definitief curriculum.

15 februari 2015

- Mogelijkheid tot update mastervoorstel (voor deeltijdse studenten, jaar 1).

15 mei 2015

- MP deel 2 moet vóór deze datum gepresenteerd worden voor intern en extern publiek en jury

Begin juni

- Indienen “Kritische reflectie op de masterproef” (eerste zit)
- Exacte datum wordt bekend gemaakt in examenrooster School of Arts

Eind juni

- Herneming masterproeven tijdens Graduation | DRAF

Belangrijk: afspraken en deadlines voor opleidingsonderdelen “Kunst in het werkveld” en “Masterseminaries” worden met respectievelijke titularissen gemaakt. Voor KihW is dat herwig.deweerd@hogent.be, voor Masterseminaries is dat ria.deboodt@hogent.be

Masterproef

De masterproef is het artistieke afstudeerproject waarbij de student als beginnend zelfstandig kunstenaar een vorm van dramatische kunst ontwikkelt, met een eigen artistieke taal en originele tekens, al dan niet multi- of interdisciplinair, alleen of in groep, als speler, regisseur, maker, auteur, schrijver of in een combinatie van deze rollen. De masterproef bestaat uit twee met elkaar verbonden opleidingsonderdelen: *Masterproef deel 1* (6 studiepunten) en *Masterproef deel 2* (20 studiepunten).

Masterproef deel 1 en deel 2

In het opleidingsonderdeel *Masterproef deel 1* ligt de nadruk op het maak- en onderzoeksproces dat leidt tot de masterproef. De student:

- ontwikkelt een artistiek onderzoek binnen en over het theater, van persoonlijke en/of maatschappelijke aard, zowel in het werkdoosier als in en doorheen de praktijk
- reflecteert over de eigen praktijk en communiceert hierover met mentoren, docenten en medestudenten

In *Masterproef deel 2* zet de student dit proces verder met de zelfstandige organisatie, creatie en presentatie van een dramaproject. Alle vormen van samenwerking worden aangemoedigd, ook met studenten van aanverwante opleidingen of van andere disciplines (beeldende kunsten, audiovisuele kunsten, muziek, nieuwe media, etc.). Het kunnen werken en creëren binnen een team of ensemble, zonder daarbij de individualiteit te verliezen, is eigen aan het domein drama. Dit proces is ook bij het realiseren van de masterproef van groot belang.

Opgelet: *Masterproef deel 1* en *Masterproef deel 2* vormen samen het masterproject van de student. De masterproef wordt in 2 onderdelen opgesplitst, mede om deeltijds studeren mogelijk te maken. In dat geval zal de student zich gedurende twee jaren inschrijven voor de masteropleiding (het eerste jaar deel 1; het tweede jaar deel 2).

De masterproef houdt de volgende elementen in:

1. De ontwikkeling van het **maak- en onderzoeksproces** van de masterproef, vanuit een artistiek onderzoeksvorstel, waarbij de inhoudelijke en artistieke aspecten worden uitgewerkt en verhelderd (al dan niet in een praktische voorstudie). Als onderdeel van dit proces kan de student ook deelnemen aan een interne of externe praktijkoefening die onderzoeksmatig aansluit bij het maak- en onderzoeksproces leidend tot de masterproef. De student ontwikkelt dit traject zelfstandig (ook als hij/zij samenwerkt met anderen) maar wordt hierbij begeleid door de mentoren en/of de begeleiders van de interne of externe praktijkoefening. Dit proces wordt beoordeeld als *Masterproef deel 1*. Het proces wordt uitgekristalliseerd en bestendigend in de *Masterproef deel 2*, i.e. een dramaproject met een eigen artistieke taal en originele tekens dat als **afstudeerproject** geldt. Ook hierin wordt de student begeleid door zijn mentor theorie en praktijk.
2. Het bijhouden van een **werkdossier** waarin het maak- en onderzoekstraject van de masterproef in de dramatische kunsten wordt gedocumenteerd. Het werkdoosier bevat elementen die relevant waren tijdens het ontwikkelingsproces van de masterproef,

bijvoorbeeld: werknooties en reflectieverslagen over de artistieke keuzes, repetities, gesprekken met de mentoren, feedbackmomenten; inhoudelijke en vormelijke inspiratiebronnen en referenties; lectuur- en kijknota's; etc. Het werkdossier ontsluit met andere woorden het werkproces. Het doet daarenboven dienst als 1) permanente rapportage, o.a. in de dialoog met de mentoren, 2) aanzet tot een verdere verdieping in reflectie in de *Kritische reflectie op de masterproef*. De omvang en vorm is afhankelijk van het gekozen project.

3. Tijdens **collectieve sessies** treedt de student in dialoog met de medestudenten over het artistieke onderzoek voor de masterproef en de eigen artistieke praktijk. Tijdens het creatieproces van de masterproef van elke student wordt minstens één feedbacksessie georganiseerd waarin de medestudenten (mogelijk samen met mentoren, docenten en experts) feedback formuleren.

Masterproef deel 1

Wie quoteert?

Dit opleidingsonderdeel wordt samen beoordeeld door beide mentoren (=quoting in consensus of rekenkundig gemiddelde van twee quotingen op /20) en/of de begeleider(s) van een praktijkoefening. Behalve als de student deeltijds studeert (en in zijn eerste jaar nog geen mentor theorie heeft) wordt dit opleidingsonderdeel enkel beoordeeld door de mentor praktijk. De mastercoördinator is titularis van dit opleidingsonderdeel. Dat wil zeggen dat hij verantwoordelijk is om samen met de mentoren en/of de begeleider(s) van een praktijkproject te komen tot een quoting (quoting op 20) en deze quoting in te voeren in de puntendatabase.

Wat wordt gquoteerd?

De quoting binnen *Masterproef deel 1* is enkel gebaseerd op een beoordeling van het proces. Dat wil zeggen dat het product (het artistieke werk) van de student hierin niet gquoteerd wordt; dit maakt immers deel uit van de beoordeling van *Masterproef deel 2*. De beoordeling van het proces kan tot stand komen na evaluatie van volgende elementen:

- Het initiatief dat de student binnen alsook buiten de mentorenbegeleiding heeft genomen tav het werken aan zijn masterproject.
- Het werkdossier zoals dit doorheen het jaar vorm heeft gekregen alsmede de voortgang in zijn artistiek proces en in zijn artistiek werk dat zijn weerspiegeling vindt in het werkdossier.
- Eventuele reflectieverslagen.
- De inbreng van de student in de feedback en voortgangsgesprekken.

Indien de student als deel van *Masterproef deel 1* een praktijkoefening doet, wordt ook de begeleider van dit project bij de beoordeling betrokken en kan ook het eindproduct mee in rekening worden gebracht bij de beoordeling.

Richtlijnen in quotatie

Om de mentoren te ondersteunen in het komen tot een exacte quotatie alsook om een zekere betrouwbaarheid te garanderen over alle beoordelaars heen, is er besloten dat alle

mentoren rekening zullen houden met de ECTS-ranking. De ranking is een ECTS-grading-scale die op Europees niveau werd ontwikkeld om ondermeer een gelijkaardige beoordeling over diverse Europese landen te garanderen. Omwille van de toepasbaarheid en bruikbaarheid tav het opleidingsonderdeel *Kritische reflectie op de masterproef* dienen deze richtlijnen bij quotatie in acht genomen worden. Zie bijlage.

Masterproef deel 2

Wie quoteert?

Er is permanente evaluatie van het artistieke proces in feedbackgesprekken met de mentoren en een eindevaluatie tijdens de examenperiode van het artistieke werk door een externe jury. De mastercoördinator van de afstudeerrichting is voorzitter van de jury en is verantwoordelijk voor de invoering van de quotering in de puntendatabase.

Wat wordt er gequoteerd?

De quotering binnen *Masterproef deel 2* focust op een beoordeling van het eindresultaat of product eerder dan het proces.

De organisatie en het verloop van de masterjury

De externe juryleden bezoeken de presentaties van de masterproef als toeschouwer. Indien mogelijk gaan de juryleden elk op een ander moment naar een voorstelling kijken. Voorafgaand aan de voorstelling zal aan de student gevraagd worden om een korte kadertekst te schrijven die aan alle externe juryleden bezorgd zal worden.

De jurybespreking van *Masterproef deel 2* vindt plaats in de examenperiode van mei/juni. Voorafgaand aan de (gesloten) jurybespreking, zal elke student uitgenodigd worden voor een ontmoeting met de externe jury in het bijzijn van de mastercoördinator. Tijdens deze **ontmoeting** wordt het afstudeerproject samen besproken. De jury kan bijkomende toelichting vragen, peilen naar de motivaties achter bepaalde artistieke keuzes en hun feedback geven op het project.

Verloop van de jurybespreking:

- De mentoren kunnen toelichting geven ten aanzien van de externe juryleden; dit best in het voordeel van de student.
- De externe jury overlegt en bepaalt een cijfer en motivering. Elk cijfer dient gemotiveerd te worden.
- De secretaris maakt hiervan verslag.
- Na beraadslaging van de externe jury is er een verder overleg met de mentoren waarbij het cijfer van de jury in consensus kan vastgelegd worden.
- Nadat alle masterproeven zijn besproken en gequoteerd wordt er door de externe jury een globale round-up gemaakt. Alle mentoren kunnen hierbij aanwezig zijn.

- **Opgelet:** De jury (inclusief de mentoren) geeft na afloop jurybespreking geen finale individuele feedback (of quoterings) aan de student. Dit kan immers pas gebeuren na de deliberatie van de examencommissie op het daarvoor voorziene feedbackmoment.

Verdere organisatorische aspecten:

- Er is geen mogelijkheid tot 2^e zitting.
- De mastercoördinator is verantwoordelijk voor de samenstelling van de externe jury. De samenstelling van de jury alsook de praktische organisatie gebeurt door opleidingscoördinator praktische zaken i.s.m. mastercoördinator. De samenstelling van de jury wordt ook afgetoetst bij de studenten. De samenstelling van de jury wordt definitief beslist door mastercoördinator en decaan.
- De mastercoördinator is voorzitter van de jury. Indien de mastercoördinator zelf mentor zou zijn van een specifieke student wordt voor deze student een voorzitter ad interim aangesteld.
- De mastercoördinator duidt een secretaris aan voor de jury.
- Alle studenten die hun masterproef presenteren voor een externe jury hernemen tevens hun werk op het einde van het academiejaar tijdens GRADUATION | DRAMA Festival, tenzij de student en de mastercoördinator anders overeenkomen.
- De mentoren dienen verplicht aanwezig te zijn op de jurybespreking. Ondanks het feit dat de mentoren zelf niet tot de externe jury behoren is het wel mogelijk dat zij door de leden van de externe jury bevraagd worden over de masterproef en de voortgang van de student. Tevens zijn mentoren betrokken bij de juryberaadslaging van de punten van hun studenten. De aanwezigheid van de mentoren op de jury van hun studenten is een evidentie. Afwezigheid dient formeel gewettigd te worden bij de decaan, tevens voorzitter van de examencommissie.

Kadertekst

Voorafgaand aan de première van de masterproef zal de student gevraagd worden om een korte kadertekst te schrijven die aan de externe jury zal worden bezorgd. In die tekst beschrijft de student de intenties van de voorstelling en zijn/haar rol in (het maakproces van) de voorstelling.

Bepalingen: lettergrootte 12; courant lettertype; minimum een halve A4-pagina; maximum 2 A4-pagina's.

Richtlijnen in quotatie

Om de jury te ondersteunen in het komen tot een exacte quotatie alsook om een zekere betrouwbaarheid te garanderen over alle beoordelaars heen, is er besloten dat alle mentoren rekening zullen houden met de ECTS-ranking. De ranking is een ECTS-grading-scale die op Europees niveau werd ontwikkeld om ondermeer een gelijkaardige beoordeling over diverse Europese landen te garanderen. Omwille van de toepasbaarheid en bruikbaarheid tav het opleidingsonderdeel *Kritische reflectie op de masterproef* dienen deze richtlijnen bij quotatie in acht genomen worden. Zie bijlage.

Masterclasses

Tijdens het academiejaar 2014-2015 worden al zeker drie masterclasses georganiseerd. Concrete informatie daarover wordt op tijd en stond meegedeeld.

- 22 tot 26 september 2014: Campo Summer School, i.s.m. Campo & RITS

Campo Summer School

During the Summer School, CAMPO Victoria is occupied by two artists a day. As a participant in the Summer School, you'll be immersed in the artistic research of these artists. They will take you on a trip through their work and through the ateliers of their minds.

The Summer School starts every morning at 10 am. At 8.30 pm, the doors of CAMPO Victoria open up, so that curious spectators can also have a look at what's going on at the Summer School.

Summer School day by day:

SEP 22: Honoré d'O / Peter Vermeersch

SEP 23: Lisbeth Gruwez & Voetvolk / Peter Verhelst

SEP 24: Florentina Holzinger & Vincent Riebeek / Diederik Peeters

SEP 25: Maatschappij Discordia / Jozef Wouters

SEP 26: Philippe Quesne / Charles & Sarah

Meer info over de Summer School en de artiesten: zie www.campo.nu.

- 19 januari tot 13 februari 2014: Eleanor Bauer (VS/BE)

Meer informatie over het opzet van de masterclass volgt nog. Een uitgebreide biografie van de in Brussel gebaseerde Amerikaanse choreografe Eleanor Bauer, met links naar documentatie van haar werk, is online te vinden: www.goodmove.be/people/eleanor-bauer-short-biography/.

- Elsie de Brauw: (onder voorbehoud, data nog te bevestigen)

Meer informatie over het opzet van de masterclass volgt nog. Traditiegetrouw werkt Elsie de Brauw met een klassieke tekst. Haar profiel op de NTGent-pagina geeft een goed overzicht van haar biografie: www.ntgent.be/persoon/elsie-de-brauw.

Wat wordt verwacht?

Studenten die zich inschrijven voor het opleidingsonderdeel *Masterclass*, kiezen *minstens één masterclassreeks uit bovenstaande overzicht en zijn uitaard aanwezig voor alle masterclasssessies van die reeks*. Naderhand schrijven ze een kort reflectieverslag van minimum 1, maximum 4 pagina's, getypt (interlinie 1, courant lettertype, bv. Times New Roman).

Quotering

Er wordt gezocht naar een evenwichtige quotering waarbij rekening wordt gehouden met het oordeel van de docent van de masterclass en de kwaliteit van het reflectieverslag.

Kritische reflectie op de masterproef

Wie quoteert?

Het opleidingsonderdeel *Kritische reflectie op de masterproef* wordt samen beoordeeld door beide mentoren. (quotering in consensus of rekenkundig gemiddelde van twee quoteringen op /20). De mastercoördinator is titularis van dit opleidingsonderdeel. Hij vraagt de mentor praktijk en theorie om de quotering (en bijhorende motivering) en voert deze in de puntendatabase in.

Wat wordt gequoteerd?

In de *Kritische reflectie op de masterproef* reflecteert de student over zijn/haar praktijk als theatermaker binnen de maatschappelijke en artistieke context waarin hij/zij werkt. De student levert een geschreven communicatie af waarin op een kritische, originele en eigenzinnige maar vooral overtuigende manier het werkproces (als speler, maker, schrijver, etc.) en het artistieke onderzoek dat werd ondernomen, wordt belicht.

De kritische reflectie kan verschillende vormen aannemen. Allereerst kan de kritische reflectie een grondige analyse zijn van het hele artistieke werk en van het dramaturgisch onderzoek (tekstanalyse, voorstellingsanalyse, acteermodellen, theatergeschiedenis, kritische reflectie). Daarbij doet de student beroep op de theoretische literatuur die hem/haar bij dit proces inspireerden of die helpen om het werk kritische te ontsluiten. De kritische reflectie overstijgt de loutere beschrijving van de masterproef: de eigen artistieke taal wordt verwoord, de artistieke beslissingen worden geduid en de masterproef wordt gesitueerd binnen het eigen artistieke parcours als beginnend podiumkunstenaar én

binnen de bredere artistieke context. Vervolgens is het ook mogelijk om, mits toestemming van de mastercoördinator en de betrokken mentoren, ook een meer algemene kwestie als onderwerp van de reflectie te presenteren. Voorwaarde is dat deze kwestie aan het eigen artistieke werk en onderzoek is gerelateerd. Daarbij kan de masterproef één van de besproken voorbeelden zijn. Idealiter wordt gezocht naar een mengvorm van reflectie op de masterproef als such en een breder artistiek onderzoek.

Richtlijnen in quotatie

Om mentoren te ondersteunen in het komen tot een exacte quotatie alsook om een zekere betrouwbaarheid te garanderen over alle beoordelaars heen, is er besloten dat alle mentoren rekening zullen houden met de ECTS-ranking. De ranking is een ECTS-grading-scale die op Europees niveau werd ontwikkeld om ondermeer een gelijkaardige beoordeling over diverse Europese landen te garanderen. Omwille van de toepasbaarheid en bruikbaarheid tav het opleidingsonderdeel *Kritische reflectie op de masterproef* dienen deze richtlijnen bij quotatie in acht genomen worden. Zie bijlage.

Aandachtspunten

- Net als bij de masterproef wordt ook bij de *Kritische reflectie op de masterproef* verwacht dat de student zelf voldoende initiatief neemt tot begeleiding.
- Van de (gekozen en goedgekeurde) mentoren wordt verwacht dat ze de student zo snel mogelijk voldoende achtzaam maken op het feit dat hij/zij ook een reflectie dient te schrijven.
- Het werkdocument kan een opstap zijn naar de kritische reflectie. Echter, de kritische reflectie is geen werkdocument of een loutere beschrijving van de masterproef.
- Voor het opleidingsonderdeel *Kritische reflectie op de masterproef* is ook een 2e zitting voorzien. De student kan dus zijn kritische reflectie afgeven zowel in juni als in augustus.
- De deadlines voor het indienen van de kritische reflectie worden bekend gemaakt via het School of Arts examenrooster en dienen strikt nageleefd te worden.
- De kritische reflecties worden in PDF -bestand per mail bezorgd aan beide mastercoördinatoren drama (inhoudelijk en praktisch) en de betrokken mentoren. Er wordt ook één papieren versie bij onthaal studentensecretariaat ingediend voor het archief.

Mentoren

Doelstelling van het mentorschap

In de masteropleiding drama staat artistiek onderzoek centraal. Dit onderzoek heeft de praktijk als onderwerp. De theorie speelt hierbij echter ook een belangrijke rol. Opdat de student voldoende slagkracht heeft om zich ten aanzien van het gekozen onderzoeksonderwerp en de context hiervan te verdiepen en te profileren, is er in

navolging van de masteropleiding beeldende en audiovisuele kunsten geopteerd voor een dubbel mentorschap.

De keuze om student-gecentreerd te werken waarbij de grens tussen praktijk en theorie vager wordt, ligt in het verlengde van het proces dat de student in zijn bacheloropleiding heeft afgelegd. Daar waar in de bachelor de verbreding en verdieping centraal staat (zowel in de atelierwerking, de diverse theorievakken alsook het aanverwant keuzepakket), zal de student in de master kiezen voor mentoren met een specifieke specialisatie. Vanuit deze gespecialiseerde ondersteuning zal de student zijn artistiek parcours en discours verder ontwikkelen. Daar waar de theorie in de bacheloropleiding vaak overzichtsgebonden is, wordt de theorie in de masteropleiding geënt op de keuzes die de student maakt in functie van zijn eigen artistiek onderzoek.

Meer nog dan in de bachelor dient de student in de masteropleiding **zijn eigen proces te sturen**. Het is de student die (in overleg) zijn eigen begeleiding kiest in de vorm van twee mentoren. Hierbij wordt de student geadviseerd door zijn docenten en de mastercoördinator. Dit mentorschap heeft als doel om nog meer kansen te geven aan de student om zichzelf als theatermaker of creërend speler te oriënteren en te profileren t.a.v. enerzijds de opleiding maar anderzijds (en dit is nog relevanter) t.a.v. het werkveld.

Het dubbel mentorschap (één mentor theorie en één mentor praktijk) waarbij de mentoren samen én de masterproef én de kritische reflectie begeleiden, moet een boeiende en doorgedreven wisselwerking teweeg brengen ten voordele van de student. Daar waar in de bacheloropleiding **theorie en praktijk** aanvankelijk (verbonden maar) parallel verlopen wordt in de masteropleiding een interessante synergie beoogd die de student nieuwe perspectieven biedt. Het geeft tevens een sterk kader waarin de student academische competenties verwerft en vertrouwd geraakt met artistiek onderzoek.

Hoe verloopt de begeleiding met de mentoren?

- Vanuit de visie dat theorie en praktijk gekoppeld worden, is het belangrijk dat beide mentoren bij zowel masterproef als de kritische reflectie betrokken worden. 3 sessies (bij de opstart, halverwege het academiejaar alsook in de laatste rechte lijn) waarbij de student samen met beide mentoren de voortgang bespreekt t.a.v. masterproef en scriptie lijkt hierbij een absoluut minimum.
- Student en mentoren spreken bij de start van het academiejaar een structuur van begeleiding af. Het spreekt voor zich dat deze structuur afhankelijk zal zijn van de aard van het project. Overleg kan periodiek zijn (bijvoorbeeld: tweewekelijks een korte ontmoeting; maandelijks een uitgebreide ontmoeting van een aantal uren; het bijwonen van repetities of toonmomenten; etc.) of geconcentreerd zijn over een aantal dagen tijdens bepaalde cruciale periodes tijdens de voorbereiding of het repetitieproces. Ter indicatie: een student kan rekenen op minstens 40 contacturen met een mentor verspreid over verschillende momenten doorheen het hele werk- en presentatieproces).

- De mentor kan materiaal aanreiken (in de vorm van tentoonstellingen, theater, literatuur...) aan de student en daar waar zinvol worden gezamenlijke activiteiten met beide mentoren en student voorzien (bv. samen bezoeken van tentoonstelling of voorstelling) in de begeleiding.
- **Wie neemt initiatief?** Er wordt van mentoren verwacht dat ze bij de opstart duidelijk hun verwachtingen (t.a.v. overleg en periodiciteit van de begeleiding) aan de student meegeven. Verder in het proces is het de student die initiatief neemt in de begeleiding. Indien nodig sturen mentoren bij of wijzen ze de student er op indien hij op vlak van dit initiatief niet aan de verwachtingen voldoet.

Hoe zoek je een mentor?

Studenten worden vanaf het einde van de derde bachelor aangespoord om na te denken over mogelijke mentoren in de masteropleiding (mei/juni). Vanaf dan tot eind oktober van het volgende academiejaar kunnen ze contacten leggen met mentoren. De artistieke plannen voor de masterproef zullen natuurlijk mee bepalen wie een geschikte mentor zou kunnen zijn. Alle theori docenten, uit alle School of Arts gent-opleidingen, kunnen als mogelijke mentor theorie optreden. Omdat de staf van de opleiding drama eerder beperkt is en om specifieke begeleiding mogelijk te maken, kan mogelijks ook beroep gedaan worden op een mentor uit het tot nog toe opgebouwde mentorennetwerk (mentoren praktijk uit andere opleidingen of mentoren die niet noodzakelijk jaarlijks in dienst zijn als docent bij de School of Arts). Voorstellen voor extra mentoren ter uitbreiding van dit mentorennetwerk zijn welkom. Hierbij geldt dat mentoren uit het mentorennetwerk enkel mogelijk zijn op basis van een omstandige motivering en de nodige budgettaire ruimte.

Mentor praktijk

Een mentor praktijk is een persoonlijke begeleider op vlak van de masterproef en de kritische reflectie. De opleiding stelt een lijst ter beschikking van mogelijk mentoren praktijk. Deze mentor zal tevens de *Masterproef deel 1* en de *Kritische reflectie op de masterproef* mee beoordelen. In eerste instantie is het de bedoeling dat een mentor praktijk gekozen wordt binnen de drama opleiding. Mits goed geargumenteed en goedgekeurd door de mastercoördinator kan er ook een mentor praktijk gekozen worden uit andere opleidingen van de School of Arts Gent of uit het mentorennetwerk drama.

Mentor theorie

Een mentor theorie is een persoonlijke begeleider op vlak van de masterproef en de kritische reflectie. De opleiding stelt een lijst ter beschikking van mogelijk mentoren theorie. De mentor theorie is tevens de titularis voor het opleidingsonderdeel *Kritische reflectie op de masterproef*.

Derde mentor

Naast de mentor praktijk en de mentor theorie kan de student eventueel een derde mentor aanvragen. Deze derde mentor kan een externe mentor zijn. Een externe mentor werkt

onbezoldigd en wordt enkel aanvaard mits goedkeuring door de andere mentoren en de mastercoördinator.

Collectieve mentor praktijk

Theater steunt per definitie op samenwerking en als opleiding moedigen we studenten aan om samen aan een masterproef te werken. Wanneer een aantal studenten besluiten om niet individueel maar gezamenlijk een masterproef te maken, dan bestaat de mogelijkheid om in overleg met de mastercoördinator een collectieve mentor praktijk aan te trekken. Alle studenten hebben dan dezelfde mentor praktijk die gedurende een langere tijd (langer dan wanneer het een individuele mentor betreft) het creatieproces opvolgt. Dit kan zinvol zijn voor bijvoorbeeld (maar niet alleen) studenten die zich als collectief op spel willen richten en daarbij een mentor zoeken die het proces opvolgt. De collectieve mentor neemt echter niet de rol van regisseur op: hij/zij blijft de begeleider van een project *van* en *door* de studenten. Aangezien de tijdsinvestering van een collectieve mentor groter is, is het belangrijk dat studenten hun intentie tot samenwerking en het voorstel voor een specifieke collectieve mentor praktijk tijdig voorleggen. Dit is zeker nodig wanneer iemand uit het werkveld aangetrokken wordt.

=> **Lijst met mogelijke mentoren praktijk en theorie is vanaf begin academiejaar te vinden op www.schoolofartsgent.be (of op Chamilo).**

=> **Mentorennetwerk Drama 2014-15: Benjamin Vandewalle, Benjamin Verdonck, David Helbich, Elsie De Brauw, Kris Verdonck, Marc Vanrunxt, Marijke Pinoy, Oscar Van Rompay, Stefaan Van Brabandt, ... (extra voorstellen kunnen ook met de mastercoördinator besproken worden)**

Aandachtspunten:

Het is erg belangrijk dat de mentor praktijk of theorie niet te snel affirmatief reageert op een vraag tot mentorschap maar dat student en mogelijke mentor een **inhoudelijk gesprek** aangaan t.a.v. de bedoelingen en doelstellingen van de student in de masterproef en kritische reflectie. Op basis van dit gesprek beslissen de mentor en student of het mentorschap in deze een juiste keuze is. Naast het gesprek en het voorleggen van artistiek werk door de student, dienen ook volgende documenten betrokken te worden bij het gesprek:

- Elke student is verplicht om een mastervoorstel (cf. supra) te schrijven tegen het einde van oktober. Dit mastervoorstel omvat minstens een blauwdruk van de inhoudelijke en praktisch-organisatorische opstart van de masterproef, zoals de student deze ziet. Het is erg belangrijk dat de mentor zich hier alvast in kan vinden.
- Het eindresultaat van het opleidingsonderdeel *Dossier* (3^e bachelor), kan een interessant aanknopingspunt zijn voor een gesprek m.b.t. het mentorschap.
- Indien de student al begonnen is aan zijn/haar werkdossier kan ook dat voorgelegd worden.

Indien een mentor potentieel ziet in een mogelijk mentorschap maar het voorliggende mastervoorstel nog niet voldoende sterk vindt, is het een goed idee om vooraleer toe te

zeggen de student te vragen het **mastervoorstel verder uit te werken**. Het verder uitwerken van het mastervoorstel (en een eventueel 2^e gesprek) kan definitief uitsluitel geven over het feit of student en mentor op dezelfde lijn zitten. Dit biedt extra kansen op een sterke opstart van het masterproces.

Tijdens het gesprek met de student wordt ook de **keuze die hij maakt ten aanzien van de andere mentoren** (mentor theorie / mentor praktijk / eventueel 3^e mentor) besproken. Indien nodig kan een mentor een student die nog twijfels heeft bij de keuze van een tweede mentor, ondersteunen in het zoekproces.

Ook indien de mentor samen met de student tot de bevinding komt dat een samenwerking minder opportuun is, is het van belang om de student verder feedback te geven **welke docenten of andere mentoren een sterke meerwaarde kunnen zijn** voor het masterproject. Indien de docent/mentor hier niet onmiddellijk zicht op heeft kan de student ook steeds terecht bij de mastercoördinator van de afstudeerrichting.

Een student die **deeltijds studeert** en de masteropleiding dus over 2 jaar spreidt, kan in zijn 1^e jaar nog geen mentor theorie hebben. Dit mentorschap zal officieel pas starten vanaf het 2^e masterjaar. Ook al zou de faculteit graag gerealiseerd krijgen dat ook de deeltijdse studenten 2 jaar begeleid worden door beide mentoren is dit momenteel praktisch organisatorisch niet haalbaar. Echter, tijdens het 1^e jaar kan de student wel al een gesprek opstarten met een mentor theorie.

Studenten die geen mentor(en) vinden, melden dit aan de mastercoördinator en de trajectbegeleider; zij zullen de student hieromtrent adviseren en ondersteunen. Indien een student tegen 30 oktober van het jaar waarin de masterproef wordt afgewerkt geen mentor heeft gevonden, zal het dossier worden doorgegeven aan de mastercoördinator die in overleg met ander docenten en basis van het mastervoorstel voorstellen zal doen van mentoren waaruit de student kan kiezen. Mogelijk zal de mastercoördinator ook vragen om het mastervoorstel te herschrijven.

Collectieve sessies

Collectieve sessies

Op gezette tijden worden 'collectieve sessies' georganiseerd o.l.v. de mastercoördinator waarbij alle masterstudenten betrokken worden. Voorbeelden van collectieve sessies: de voorstelling en collectieve bespreking van het 'mastervoorstel'; collectieve feedbacksessies tijdens het maakproces; collectieve discussiemomenten rond de persoonlijke praktijk van de studenten; terugkoppelend naar actualiteit in veld en reflectie; voorstellingsbezoek of bezoek aan tentoonstellingen of lezingen.

Feedbacksessies

Minstens één maal tijdens het creatieproces van *Masterproef deel 2* wordt een collectieve feedbacksessie georganiseerd waarop medestudenten, mentoren, docenten en (indien wenselijk) experts uit het veld aanwezig zijn. Voor de feedback wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van een methode die gebaseerd is op de feedback methodologie die ontwikkeld werd in DasArts. Deze methode bestaat uit een aantal geformaliseerde en gemodereerde feedbackoefeningen die als doel hebben het formuleren van precieze en productieve feedback die bruikbaar is voor het verdere werkproces. De feedbacksessie vertrekt steeds vanuit een specifieke vraag van de student(en) die aan hun masterproef werken. Idealiter is de feedback ook nuttig voor de feedback-gevers (de medestudenten). Voor hen is het een oefening in het formuleren van specifieke evaluaties, vertrekkend vanuit een bewustzijn over het eigen kijkperspectief en de eigen waardemeters. Hoewel de feedbackmethode vooral gericht is op feedback *voor* en *door* peers, kan de participatie van docenten, mentoren en andere specialisten ook vruchtbaar zijn.

Werkdossier

In het werkdossier maakt de student zijn artistiek proces binnen de masterproef zichtbaar. Het bevat alle elementen die relevant waren voor het ontwikkelingsproces van de masterproef. Het werkdossier documenteert de artistieke keuzes, bronnenmateriaal, thematische en stilistische referenties, inspiratiebronnen, nota's over input van mentoren of feedback-momenten, etc.

Het werkdossier kan een instrument zijn om met de mentoren de voortgang van het artistiek proces te bespreken. De mentoren moeten er dan ook op toezien dat de student dit werkdossier ook ter harte neemt. Omdat het werkdossier sterk gelinkt is aan het proces is dit één van de elementen die mentoren in rekening kunnen nemen bij de quotering van de masterproef. Een werkdossier is echter geen doel op zich maar in eerste instantie een middel om zicht te krijgen op het eigen artistieke proces en van daaruit zelf mogelijkheden tot verdieping en/of bijsturing te ontdekken. Het werkdossier kan dan ook een uitstekende opmaat zijn voor de *Kritische reflectie op de masterproef*.

Aanmeldingsformulier

Alle masterstudenten drama dienen ten laatste op 31 oktober 2014 een aanmeldingsformulier in te vullen. Op dit formulier duiden studenten aan of ze al dan niet deeltijds willen studeren en verstrekken ze informatie over opleidingsonderdelen die ze volgen (Kunst in het werkveld, Masterseminaries, Masterclasses,). Ook kunnen ze vermelden wie hun mentoren zijn (indien die al vastliggen). Het aanmeldingsformulier wordt per e-mail verstuurd naar de mastercoördinator (frederik.leroy@hogent.be) en coördinator praktische zaken (fabrice.delecluse@hogent.be). Belangrijk: de informatie op het aanmeldingsformulier is ter informatie voor beide coördinatoren. Studenten moeten

zich nog altijd officieel inschrijven voor de te volgen opleidingsonderdelen bij het studentensecretariaat.

Naast het aanmeldingsformulier worden ook de volgende documenten bezorgd aan beide coördinatoren (frederik.leroy@hogent.be en fabrice.delecluse@hogent.be):

- Het mastervoorstel (zie verder)
- Het masterplan (zie verder)

Mastervoorstel

Toegevoegd aan het aanmeldingsformulier formuleert elke student bij de start van het academiejaar een mastervoorstel.

Het mastervoorstel omschrijft het startpunt van het artistiek onderzoek dat de student wil aangaan in de masterproef. Het is tevens het document bij uitstek waarmee masterstudenten bij potentiële mentoren polsen over een mogelijk mentorschap. Daarenboven kan het document dienen als een eerste, prille aanzet tot de reflectie over de masterproef. In dit document geeft de student ook aan hoe *Masterproef deel 1* en *Masterproef deel 2* zich tot elkaar idealiter zullen verhouden.

Hoe ziet een mastervoorstel er uit?

Het mastervoorstel is een doorlopende, gestructureerde tekst van minimaal anderhalve en maximaal 4 A4-pagina's, getypt (interlinie 1, courant lettertype, bv. Times New Roman). De tekst bevat:

- werktitel
- namen praktijk- en theoriementor (voorstel of definitief)
- een concrete omschrijving van het uit te voeren project
- een uiteenzetting over de verhouding tussen *Masterproef deel 1* en *Masterproef deel 2*
- een persoonlijke motivering vanuit de eigen historiek als student
- eventueel bijlagen: geschreven tekst, werkplannen, schetsen, lijst met referenties (bv. bibliografie, teatrografie, referenties aan inspiratiebronnen, etc.).

Wanneer en hoe dien ik het mastervoorstel in?

Elke student dient het mastervoorstel in samen met het aanmeldingsformulier voor 31 oktober 2014. Dat gebeurt via e-mail naar frederik.leroy@hogent.be & fabrice.delecluse@hogent.be.

Wie dient het mastervoorstel in?

Studenten die ingeschreven zijn voor *Masterproef deel 1* en/of *Masterproef deel 2*, zijn verplicht om een mastervoorstel in te dienen. Schakelstudenten die bijvoorbeeld ingeschreven zijn voor een aantal onderzoeksseminaries maar nog niet aan hun

masterproef beginnen hoeven geen mastervoorstel in te dienen. Ze dienen wel een aanmeldingsformulier in.

Studenten die deeltijds studeren dienen elk jaar een mastervoorstel in. Het mastervoorstel in het tweede jaar is een geüpdatet versie van het eerste mastervoorstel. Indien een student enkel *Masterproef deel 1* aflegt, is hij/zij niet verplicht om de mentoren definitief vast te leggen, al kan het wel. Indien de mentoren nog niet vastliggen, kan de student wel al suggesties doen of gesprekken opstarten met/over de mentoren (zie verder).

Wat als mijn project nog in de kinderschoenen staat?

Het spreekt voor zich dat het mastervoorstel slechts een 'voorstel' is, een (eerste) aanzet dus. Het uiteindelijke project zal ongetwijfeld verder evolueren. Studenten die deeltijds studeren en in jaar 1 zitten, kunnen in februari een update van het mastervoorstel indienen.

Masterplan

Toegevoegd aan het aanmeldingsformulier formuleert elke student bij de start van het academiejaar een masterplan.

In het masterplan geeft de student een overzicht van de praktische en organisatorische aspecten van het mastertraject. Dit overzicht bevat bijvoorbeeld een kalender met repetitieperiodes, *Kunst in het Werkveld*, *Masterclasses*, eventuele speeldata van *Masterproef deel 1* en/of *Masterproef deel 2*.

Aandachtspunten:

- Het masterplan is louter informatief. Afspraken over het reserveren van lokalen, speeldata en dergelijk moeten nog steeds met Fabrice en Leo besproken worden.
- De masterproef wordt minimaal vijf maal gepresenteerd voor publiek van ongeveer 45 personen. In overleg kan de voorstellingsreeks korter of langer zijn afhankelijk van bvb de publiekscapaciteit, aard van de voorstelling,
- De 'deadline' voor het presenteren van de masterproef voor publiek en jury is 15 mei 2015.
- De masterproef wordt op het einde van het academiejaar hernomen tijdens GRADUATION | DRAMA Festival.

Bijlage 14

Lijst van titels van afstudeerwerken van de laatste drie jaar

Masterproeven afgelopen 5 jaar

ac. jaar	titel	student	/20
2013-14	Over de terrorist die ...	Gytha Parmentier	13
	Het Weiss Effect	Ans Van den Eede	17
	Transit	Dorien De Clippel	13
	(zijns)Brokken	Leo Van Cleynenbreugel	15
	Sunny	Hanne Vandersteene	11
	De Loopgravenoperette	Linde Carrijn	15
	De Vrijetijds mens studie#2	Mats Van Herreweghe	16
	De Vrijetijds mens studie#2	en Yinka Kuitenbrouwer	17
2012-13	Blik	Kirsten Mariën	11
	Een Lied	Anemone Valcke	16
	Lilith	Darya Gantura	11
	Enkele Steden - en wat we er nog van weten	Silke Huysmans (deel 2)	14
	Manger de l'O	Silke Huysmans (deel 1)	14
	Uden	Delfine Bafort	16
2011-12	Relaas van Hoop	Brecht Vermeersch	11
	Boskamp	Britt Bakker	17
	Golden Vanity	Caroline Petrick	10
	Vergiet	Freek Mariën	16
	We all need some	Katrien Valckenaers	17
	Het verlangen een Indiaan te worden	Laura Vroom	16
	Mitsein	Lieve Vercauteren	11
	We all need some	Maxim Storms	18
	Vergiet	Sarah Van Overwaele	15
	Report on the party and the guests	Lieselotte De Keyzer	16
	MAART 2012 (wanneer de paarden sterven)	Hans Mortelmans	17
2010-11	Ballerina	Anne-Charlotte Bisoux	16
	GAT	Elien Hanselaer	14
	GAT	Seppe Cosyns	12
	GAT	Michaël Ghekier (Canto Minjauw)	12
	Il va pleurer, het gaat regenen	Jeroen Serruys	11

ac. jaar	titel	student	/20
	Il va pleurer, het gaat regenen	Loes Carrette	14
	Kwest#1	Nele Van den Broeck	17
	Omtrent Othello	Timeau De Keyser	17
	Omtrent Othello	Simon De Winne	17
	Audience	Tiemen Van Haever	12
2009-10	Onstilbaar Zwijgen	Maya Wuytack	16
	Korte analyse van de lafheid	Rilke Eyckermans	14
	l'Hommm	Geert Belpaeme	18

Bijlage 15

Artistieke activiteiten van studenten en alumni in het werkveld

Artistiek werk van studenten dat doorstroomde naar het werkveld

- L'Hommm (Geert Belpaeme, Mats van Herreweghe, Yinka Kuitenbrouwer) De *Vrijetijds mens Studie #1* op TAZ, *Vrijetijds mens Studie #2* korte tournee in Vlaanderen
- Anemone Valcke werd met *Een Lied* opgepikt door NTGent in het kader van Generatie Nu #1
- Ballet dommage (Katrien Valckenaers en Maxim Storms) *Graag hadden we iets gemaakt ...* op TAZ 2011, *We all need some* werd opgepikt door CAMPO
- Gytha Parmentier haar masterproef '*Over de terrorist die ...*' was een voorstudie voor de voorstelling '*Wij/Zij*' van BRONKS (2014)
- De Nietjesfabriek (Freek Mariën en Sarah Van Overwaelle) en Maxim Storms kenden een grote tournee door Vlaanderen met *Vergiet*
- Masterproef van Hanne Vandersteene *Sunny* met o.a. Linde Carriijn en Loes Carrette (beiden alumni) maakt een korte tournee in Vlaanderen en Nederland
- Masterproef van Linde Carijn *De Loopgravenoperette* wordt verder uitgewerkt bij Theater Malpertuis
- *Krocht* van Lobke Leirens (Theater Aan Zee)
- *The Goldberg Chronicles* van Lisaboa Houbrechts wordt hernomen
- *Lab* van Adrian Sack, tournee in Vlaanderen en Nederland
- *Vrijetijds mens studie #1* van Mats Van Herreweghe
- Masterproef van Ans Van den Eede, *Het Weiss-effect* gaat op tournee (2014)

Biotekstjes alumni DRAMA Gent

Jelle Marteel (°1984) is actief als acteur (*De Nietjesfabriek, JAN*) maar creëert als theatermaker vooral eigen voorstellingen voor een jong publiek. Daarvoor werkte hij samen met *De Werf, 4Hoog, Vrijstaat O. en Krokusfestival Hasselt*. Dit parcours ontstond met *Viskop (TAZ#2009)* en evolueerde verder met *Wanikan, Boomjong, HUIS en Burcht*. Daarnaast maakt hij ook deel uit van *BRANDUNG* dat beeldende locatievoorstellingen maakt.

Liesa Naert is actief als actrice. In 2006 werd ze laureate op *Theater aan Zee*. In hetzelfde jaar zette ze haar eerste stappen in de televisiewereld bij productiehuis *Woestijnvis*. Daarna speelde ze mee in voorstellingen van *4Hoog, Bronks, Het Paleis, Villanella en Antigone*. Verder schreef en speelde ze twee voorstellingen voor *De Werf Brugge*. Voor televisie vertolkt(e) zij rollen in *Witse, Aspe, De zonen van Van As, Quiz me Quick, Code 37, Connie&Clyde, Achter de feiten, Eigen Kweek, Nieuw Texas* ea. Ook in de langspeelfilms *Offline* en *Brabanconne* is zij te zien. Zij wordt regelmatig gevraagd voor kortfilms, stemopdrachten of werkt mee achter de televisieschermen.

Na haar afstuderen speelde **Lien Wildemeersch** (°1983) mee in de voorstelling '*Underground*' van Johan Simons. Datzelfde jaar volgde de voorstelling '*De slag bij Dobor*' (*het PALEIS*) in een regie van Mieja Hollevoet. Sinds seizoen 2010-2011 is ze vast actrice bij *NTGent*. Ze werkte o.a. samen met regisseurs Susanne Kennedy, Marijke Pinoy, Michel Schröder, Luk Perceval, Ivo van Hove (TGA), Johan Simons, Peter Verhelst. Samen met Tom van der Velde, Saskia Verstiggel en Sofie van den Bossche richtte ze het jonge gezelschap '*Corpus Ca.*' op. Ze speelde mee in de voorstelling '*Het is alweer een jaar geleden dat het een jaar geleden was*' (regie Paola Bartoletti). Op dit moment speelt ze de monoloog '*4.48 Psychosis*' geregisseerd door Jan Steen. Komend seizoen speelt ze '*Elektra*' (regie Julie van den Berghe) en '*Hotel Malaria*' (regie Peter Verhelst). Vanaf juni 2015 zal ze vaak samenwerken met Johan Simons, die terugkeert naar *NTGent*.

Gilles De Schryver ('84) studeerde af in 2009 en is een Belgisch film-, tv- en theateracteur, -maker en -schrijver. Gilles De Schryver is artistiek leider van het in Gent gebaseerde structureel ondersteunde theatercollectief *het KIP*. De Schryver speelt voornamelijk in het Nederlands, Engels en Frans. Hij speelde in Franstalige producties voor *het Théâtre National* en *de Koninklijke Muntchouwburg*. In de producties van *het KIP* is hij te zien binnen en buiten Europa in het Engels zowel als in het Frans. De Schryver was voor zich autonoom te profileren in eigen theaterstukken te zien in theaterregies van Luk Perceval, Johan De Smet, Koen De Sutter, Piet Arfeuille, en in filmregies van Hans Van Nuffel, Nic Balthazar, Jakob Verbruggen, Jan Matthys, Tim Mielants, en Geoffrey Enthoven. De Schryver produceert film en televisie voor de nationale zenders en filmfondsen via zijn productiehuis *De Wereldvrede*, waarvan hij zaakvoerder is. De Schryver is bij het grote publiek voornamelijk bekend door beide internationaal erkende vertolkingen in de televisiereeks '*Code 37*' en langspeelfilm '*Hasta la Vista*'.

Actrice **Rilke Eyckermans** behaalde in 2010 haar master diploma drama aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent.

Op televisie maakte Rilke haar debuut als kind in de dramareeks 'Terug Naar Oosterdonk' in de rol van Elzake Mees.

Recenteer was ze dit seizoen te zien in de tv-reeks 'Quiz me Quick' als Tamara, in de 'Zonen van Van As' als Linde en in de EEN-reeks 'In Vlaamse Velden' als Godelieve.

Ook speelde ze diverse gastrollen in reeksen zoals o.a. 'Code 37', 'Sara' en 'Vermist'.

Volgend jaar zal ze te zien zijn in de nieuwe langspeelfilm 'Brabançonne' van Vincent Bal, de nieuwe reeks 'Altijd Prijs' en het derde seizoen van 'De zonen van Van As'.

Ook is Rilke actief binnen het theater. Zo was ze te zien in stukken als 'U DIKKE MA – een voetbalopera' van het KIP, 'Paard: een Opera' van Tibaldus en andere hoeren, 'Zaterdag Zondag Maandag' in een regie van Dirk Tanghe, 'Levin Sketch' in een regie van Galin Stoev en 'Buikbaby' van Tom Van Bauwel. Als Masterproef maakte ze in eigen beheer samen met Eva Binon de voorstelling 'Korte Analyse van de Lafheid'. Hiervoor werden ze gecoacht door Eric De Volder.

Afgelopen jaar was ze te zien in de voorstelling 'Gone' samen met Eva Binon en Arend Pinoy en 'Qui a peur de Regina Louf' van het KIP.

Theatermaker-Dichter **Maya Wuytack** (1987) studeerde af als Master in Drama aan het KASK in Gent. Ze schrijft, maakt en regisseert theater met cross-overs naar dans en geluidskunst. In haar monoloog *Onstilbaar zwijgen* ging Maya op zoek naar de grenzen van de zintuiglijke taal en het sprekende lichaam. Deze voorstelling werd geselecteerd door *Aanbod Podium NIEUW TALENT (2012)*. Ook haar volgende voorstelling *Ademlozing* waarin ze haar beeldtaal, 'lichteratuur' verder ontwikkelde, werd opgenomen in de nieuwe selectie *NIEUW TALENT (2013)*. De dans-muziekvoorstelling *URBAN NOMADS*, waarvoor ze de dramaturgie en coaching deed, werd gelauwerd als 'The Director's choice' op het *International Canterbury Art Festival (2012)*. Ze schreef en co-regisseerde de solo *WAER BIST DU BLEVEN* van Serena Wuytack (*WITH Festival en KONNECT happening van Platform K, SPECIAL ARTS FESTIVAL*), met in de hoofdrol een danser-acteur met een beperking (2014). Na succes van *WAER BIST DU BLEVEN* werkt ze nu mee aan de gelijknamige film als scenarist-regisseur (2015).

De biografie, *Persona non Grata*, die ze eveneens samen met Serena schreef, werd opgenomen in de toptien non-fictie van De Morgen (2007).

Ook haar poëzie viel meermaals in de prijzen: *Internationaal goud bij Académie Européenne des Arts*, winnaar poëziewedstrijd *Spectraal*, *laureaat Jeugd en poëzie*, *Top 100 Turingen Gedichtenwedstrijd*, *winnaar TXT-on Stage bij Kunstbende*,...

Op dit ogenblik legt ze de laatste hand aan haar dichtbundeldebuut.

Met haar poëzieperformance *Ontbreekbaar* toert ze op festivals door België en Nederland, waaronder het *Gedichtenbal* in Amsterdam (*Brakke Grond*), *Poëziefestival La Ville Perdue*, *de Spreekende Ezels*, *Oemta Dell' Arte Festival*, *Girn'ART Festival*, *Poëzieroute en binnenkort het Poëzie Slam Kampioenschap (2014-2015)*.

Haar nieuwe theatervoorstelling, *Vergeten Straat* naar Louis Paul Boon, is een artistieke samenwerking met Serena Wuytack, Servé Hermans en NTGent. Deze voorstelling wordt een grootpodiumproductie met 15 acteurs met een beperking op scène, gecoproduceerd door *vzw Kompas*. Ze gaat in april 2015 in première op het grote podium van de NTGent schouwburg.

Met het *POST.TRAUM.Collectiv* (België) en *The Instrument* (Berlijn) voert Maya momenteel een radicale research naar *Instant Composition* waarbij woord en beweging op podium gecreëerd worden. Gedreven door de obsessie voor het 'momentum' en het diepgaand verscherpen van het performance-instinct (2014-2015).

Anne-Charlotte Bisoux (°1983) is momenteel actief als danseres bij *Lisbeth Gruwez/ Voetvolk*. Zij was actief als actrice bij verschillende groepen zoals *Eric De Volder/ Toneelgroep Ceremonia, Toneelgroep Nunc, De Queeste* in België, en ook in Nederland bij *Productiehuis Brabant* met een productie van Leen Braspenning *We are the world*. Zij was ook te zien *In de Vlaamse Velden* in de rol van Nathalie. Zij maakte haar eigen solo "*Ballerina*" die te zien was op *Theater Aan Zee en bij Campo*.

Elien Hanselaer (*1989) werkt momenteel voornamelijk in Londen (Verenigd Koninkrijk) als actrice en wordt daar vertegenwoordigd door het agentschap *Montague Associates*. Elien speelde in verschillende zalen in *London Fringe (Battersea Arts Centre)* en *West-End (Cockpit, Criterion)*, ze speelde mee in de Amerikaanse serie *Crossing Lines* en vertolkt de sleutelfiguur in twee kortfilms van de Iranese Regisseur Dornaz Hajiha waarvan de recentste geselecteerd is voor de BAFTA's. Op internationaal Europees vlak werkte Elien met vooraanstaande theatergezelschappen zoals *Song of The Goat* en *Odin Teatret*. Dit najaar werkt ze aan twee tekst-gebadeerde stukken. "*The Hundred We Are*" in regie van James Harper speelt vanaf oktober een maand lang in the yard theatre. "*Colette*", waar Elien de hoofdrol in vertolkt, in regie van Harry Burton speelt vanaf november in the Park Theatre.

Loes Carrette (°1985) studeerde in 2011 met grote onderscheiding af als master in de dramatische kunsten in het KASK. Sindsdien is zij actief als freelance actrice bij verschillende jonge theatercollectieven. Ze werkte samen met oa. *Renée Goethijn (Two things to do and two more things to do), L'hommm (It says nothing to me about my life), Tibaldus en andere hoeren (Paard: een opera 2013), Under Construction ("Sunny")*, ... Daarnaast is zij eveneens theaterdocent voordracht en toneel binnen het DKO.

Nele Van den Broeck (°1985) is actief als actrice (*KVS, Kaaitheater, Kopergietery, Tristero, Nevski Prospekt, De Kolonie*), auteur en regisseur (*De Vieze Gasten, Walpurgis, Larf!*) en radio- en televisiepresentatrice (*Radio 1, één, Canvas, Acht*). Sinds 2011 werkt ze aan de *KWEST*-reeks, een reeks van theateraal-wetenschappelijke lezingen met telkens een ander wetenschappelijk thema als onderwerp. *KWEST#1: Het Brein* (over neurologie) ging in april 2011 in première bij *De Vieze Gasten*, *KWEST#2: De Kosmos* (over fysica) ging in oktober 2012 in première bij *Kunstencentrum De Werf in Brugge*. Voorts maakt Van den Broeck deel uit van de artistieke kern van het Belgisch-Oostenrijkse theatergezelschap *motschnik*, waarmee ze in 2010 de Oostenrijkse *Jung Wild Förderpreis* won. Maar bovenal is Nele frontvrouw van de band *Nele Needs A Holiday*, die in 2008 muzieklareaat werd op *Theather Aan Zee* en in 2010 de finale van *Humo's Rock Rally* haalde. Hun debuutalbum *It's My Party*, dat uitkomt via LC Music, productie Koen Gisen en op 19 september 2014 voorgesteld in de Ancienne Belgique. Nele woont en werkt momenteel in Londen.

Timeau De Keyser (1988) maakte met zijn compagnie *Tibaldus en andere hoeren* de laatste jaren projecten als *Maart 2012 (wanneer de paarden sterven)* een voorstelling ondersteunt door *NTGent, les Ballets C de la B* en *kunstencentrum De Werf*; *4 : 3* een voorstelling met mentaal gehandicapte acteurs in coproductie met *Theater Stap; Paard : een opera* i.s.m. *De Kopergietery* en *Persona* een coproductie met *kunstencentrum De Werf (Brugge)*. Het werk van Timeau De Keyser werd gepresenteerd in o.a. het *NTGent, kunstencentrum De Werf (Brugge), cc De Spil (Roeselare), De Kopergietery (Gent), Campo (Gent), Scheld'apen en Monty (Antwerpen), kunstencentrum België (Hasselt), de Budascoop (cc Kortrijk), theater Stap en de Warande (Turnhout)* en werd getoond op festivals als *Het jonge harten festival (Groningen), Theater aan zee (Oostende) en het No*

Limits Festival (Berlijn). In Nederland werd zijn werk getoond in Amsterdam, Utrecht en Groningen. Volgend seizoen trekt *Tibaldus ...* naar Berlijn voor een residentie in *kunstencentrum Ballhaus Ost* en een presentatie van nieuw werk. Voor zijn masterproef ontving *Timeau de prijs van de stichting Horlait-Dapsens*.

Sinds 2013 werkt *Timeau De Keyser* aan een langspeelfilm voor productiehuis *Lunanime* (Lumière group). Hiervoor ontving hij een *schrijfbeurs van het VAF*.

Britt Bakker (1988) werkte na haar afstuderen als actrice en theatermaker in Nederland en België bij o.a. *De Peergroup*, *Grand Theatre*, *KC nOna/Renée Goethijn* en *Over het IJ Festival*.

Ze maakte een reeks voorstellingen met Marjolein Roeleveld en speelde hun werk op *Festival 5D*, *Villanella* en *Over het IJ Festival*.

Ze gaf les aan de vooropleiding theater De Noorderlingen. Tevens initieerde en regisseerde ze daar *UTOPIA*; een voorstelling op FestivalderAa die ze met 4 jongeren van de vooropleiding en 4 Senegalese jongeren ontwikkelde in Senegal en Nederland.

Verder had ze een gastrol in *In Vlaamse Velden* (tv) en speelt ze in diverse kortfilms. Ze is spelcoach bij het Boudewijn Seapark.

En ze heeft een vaste residentie als maker/actrice bij het Grand Theatre in Groningen, waar ze deze winter met Anemone Valcke en Charlotte de Bruyne weer aan een voorstelling werkt.

Freek Mariën (Gent, 1988) is theatermaker en schrijver. Hij studeerde in 2012 met grote onderscheiding af als Master in het Drama aan KASK Gent. Hij speelde bij o.a. *HETPALEIS* en *De Maan*. In 2009 richtte hij samen met Sarah Van Overwaelle het jeugdtheatergezelschap *De Nietjesfabriek* op. Met hun eerste voorstelling 'Derwazeens' werden ze geselecteerd voor *Theater Aan Zee* en het *BRONKSfestival*. Ook hun tweede voorstelling, 'Vergiet' werd geselecteerd voor *Theater Aan Zee*. Al zijn theaterteksten vielen al in de prijzen. Zo won 'Vergiet' de internationale *Kaas&Kappesprijs* die de beste jeugdtheatertekst uit Nederlands-Duits taalgebied bekroond, en stond hij met 'Altijd tijd voor taart' op de shortlist van de *Auteursprijs*. In 2013 werd 'Vergiet' gepubliceerd bij *De Nieuwe Toneelbibliotheek*, en verscheen zijn kortverhaal 'Zeelucht' in de bundel 'Verre Vrienden' bij *Davidfonds*. Momenteel is hij gastdocent schrijven aan *LUCA Drama*, schrijft hij een tragedie voor kunstenwerkplaats *detheatermaker*, maakt hij met *De Nietjesfabriek* en *Ballet Dommage* de jeugdvoorstelling 'Wachten en andere heldendaden', en werkt hij aan een kinderboek voor *Davidfonds*.

Katrien Valckenaers (Leuven, 1989) studeerde in 2012 af met grootste onderscheiding aan de drama-opleiding van het KASK (Gent). Katrien staat zowel als actrice, maker en docent in het werkveld. Samen met studiegenoot Maxim Storms richtte ze het theatercollectief *Ballet Dommage* op. Ze creëerden samen reeds bijzondere projecten waaronder "VOLK: Fragment 1" in samenwerking met *CAMPO*. Daarnaast werkt ze nauw samen met *fABULEUS*, voor wie ze onder andere dit jaar de kindervoorstelling "Snipperdagen" creëerde. Deze voorstelling werd geselecteerd voor het *Theaterfestival 2014*. Dit jaar vertolkte ze ook een hoofdrol in de Franse versie van "Jacobsneus" van *Studio Orka*, waarmee ze in 2014-2015 op tournee gaat door Frankrijk.

Simon De Winne (°1989) is mede-oprichter van het collectief *Tibaldus en andere hoeren* (Simon De Winne, *Timeau De Keyser*, Hans Mortelmans)

Sinds zijn afstuderen (2011) creëerde dit collectief reeds vijf voorstellingen met steun van de Vlaamse overheid.

Verder is hij actief als acteur bij o.a. *Hof Van Eede*, *Het KIP*, *Nevski Prospekt*, *De Kopergietery* en zal hij te zien zijn in de nieuwe voorstelling van *Kabinet K*.

Op televisie was Simon De Winne o.a. te zien in *'In Vlaamse Velden'* (één) en *'Amsterdam en Vele anderen'* (Nederland 2).

Anemone Valcke (1990) debuteerde met haar filmrol in *'Aanrijding in Moscou'* van Christoph van Rompaey. Ze speelde in de film *'Bo'* van Hans Herbots. Ze was naast o.a. Marie Vinck en Wouter Hendrickx te zien in *'Adem'* van Hans Van Nuffel. Voor deze rol kreeg ze de prijs voor *'beste actrice in bijrol'* op het *Filmfestival te Oostende*. In het najaar van 2012 vertolkte ze de hoofdrol in de langspeler *'Offline'* (regie: Peter Monsaert) waarvoor ze in het *festival van Amiens* de prijs kreeg voor *beste actrice*. Ze speelde gastrollen voor televisie in *'Code 37'*, *'Aspe'*, *'Zone Stad'* en *'Witse'* en speelde 'vaste' rollen in *'Loslopend Wild'*, *'Zingaburia'* en de hoofdrol in de fictiereeks *'Vriendinnen'* die vanaf 2015 wordt uitgezonden. Op theater speelde ze in 2014 in het stuk *'Wijven'* (regie: Alexander Devriendt) van het collectief *Ontroerend Goed*. Met dit stuk won de cast *"the acting excellence"* award op het *International Fringe festival in Edinburgh*. Ze was te zien in *'Under the Influence'*, tevens een stuk van *Ontroerend Goed*.

Delfine Bafort (1979)

Sinds haar zeventiende bouwde Delfine een internationale carrière als model op. Ze liep modeshows en werd het gezicht van exclusieve merken zoals *Balenciaga*, *Versace*, *D&G*, *Jean Paul Gaultier*, *Loewe*, *Cacharel*, *Calvin Klein*, *Moschino*, *DKNY*,... Ze stond op de cover van internationale magazines, o.a. *Vogue*, *Harper's Bazaar*, *Marie-Claire*, *Elle* en *Dazed & Confused*.

Ze speelde de vrouwelijke titelrol in de cultfilm *'Steve + Sky'* van Felix Van Groeningen. In 2008 speelde ze naast Vincent Gallo in diens film *'Promises Written in Water'*, die in september 2010 in première ging op het 67e *Filmfestival van Venetië* en er meedong naar de *Gouden Leeuw (Leone d'Oro)*. Ze is mede oprichtster van *'Gouvernement'*, een micro-artistieke werkplaats en cultureel platform in het centrum van Gent. Een project gestart door drie mensen met een verschillende achtergrond en een gedeelde gedrevenheid: een omgeving creëren waar beginnende en opkomende artiesten kunnen proberen, falen en opnieuw proberen.

Enerzijds kunnen artiesten er autonoom werken in 5 studioruimtes, anderzijds wordt er een multidisciplinaire ruimte ter beschikking gesteld waar werk gepresenteerd kan worden.

Bovendien wil *Gouvernement* een aanvulling zijn op het bestaande artistiek aanbod in Gent. D.m.v. een doorgedreven samenwerking met de gevestigde cultuurhuizen streven ze naar een eigen programatie "in de marge".

Er wordt gemikt op een variatie aan mensen en disciplines zoals beeldende kunst, muziek, theater, met de klemtoon op onderlinge kruisbestuiving en het onverwachte.

Silke Huysmans (°1989) afgestudeerd in 2013 als master in het drama aan KASK (Gent). Actief als theatermaakster. Theateractiviteiten 2014: 1. kindervoorstelling *GEWIJ* (maakster en speelster, productie van vzw Artforum, coach Jef Aerts (winnaar Boekenleeuw 2014), tournee 2014 - 2016). 2. Residentie in De Werf te Brugge in het kader van Jong Wilt. 3. *Safe Havens*, een locatie-voorstelling gemaakt voor Over Het IJ Festival te Amsterdam. 4. Theaterworkshop voor kunsthumaniora Brussel in Beursschouwburg Brussel. Daarnaast speelster in performances en kortfilm van o.a. Tom Callemin en Tim Thielemans.

In 2011 studeerde **Tiemen Van Haver** in Gent af als Bachelor in het Drama aan de School of Arts/Kask Gent. Tijdens zijn opleiding maakte hij de voorstellingen *EXIT MUNDI*, een vrije associatie op een einde van de wereld, en het multimediale *De Geoffrey Show* over waanzin, liefde en televisie; *De Geoffrey Show* werd uitgenodigd voor het Nederlands/Vlaams theaterfestival *Straffe Madammen & Makke Mannen* in Eindhoven.

Alvorens in 2013 zijn master te behalen, speelde Tiemen enkele jaren bij het Gentse theatergezelschap *Ontroerend Goed* en toerde Europa rond met onder andere de voorstellingen *Audience* en *A Game of You*. Daarnaast speelde hij ook een belangrijke rol in het langspeelfilm debuut *Quixote's Island* van veelvuldig bekroond documentairemaker Didier Volckaert.

Tiemen werkt momenteel als freelance acteur in theater, televisie, en als freelance stemacteur. Daarbovenop schrijft hij korte proza en werkt aan zijn nieuwe voorstelling en regiedebuut *of Paul had er niet moeten zijn*.

Bijlage 16

Opleidingsplan, docenten, begeleiders en leden resonantiecommissies

Opleidingsonderdeel	Studiepkt.	Modeltraject	Titularis	Andere docenten
Atelier Drama I	12	B1	Geert Belpaeme	Alain Platel, Jolente De Keersmaeker, Jef Van Gestel
Atelier Drama II	12	B1	Jan Steen	Herwig Deweerdt, Fabrice Delecluse
Stemtraining 1	3	B1	Katrien Vanderbeke	
Spreektraining 1	3	B1	Frank Cools	
Conditietraining en lichaamsbeheersing 1	3	B1	Mieke Ramon	Antonella Cusimano
Dans en lichaamstaal 1	3	B1	Paola Bartoletti	
Creatief schrijven 1	3	B1	Pieter De Buysser	
Theatergeschiedenis 1	3	B1	Erwin Jans	
Inleiding tekstanalyse drama	3	B1	Paul Demets	
Onderzoek en reflectie 1	3	B1	Wannes Gyselinx	Katrien Vuylsteke Vanfleteren
Inleiding tekstanalyse proza en poëzie	6	B1	Martine Clierieck	
Overzicht van de wijsbegeerte	3	B1	Wim De Temmerman	
Overzicht van de kunsten: avant-garde tot heden	3	B1	Thijs De Ceuckeleire	
Atelier Drama III	12	B2	Jan Steen	Tania Van der Sanden, Herwig Deweerdt
Atelier Drama IV	12	B2	Willem De Wolf	Fabrice Delecluse
Stemtraining 2	3	B2	Katrien Vanderbeke	Björn Doumen
Spreektraining 2	3	B2	Frank Cools	Jorre Vandenbussche
Conditietraining en lichaamsbeheersing 2	3	B2	Mieke Ramon	Antonella Cusimano
Dans en lichaamstaal 2	3	B2	Paola Bartoletti	
Creatief schrijven 2	3	B2	Bernard Dewulf	
Theatergeschiedenis 2	3	B2	Erwin Jans	
Voorstellingsanalyse	3	B2	Hildegard De Vuyst	
Onderzoek en reflectie 2	3	B2	Bauke Lievens	
Initiatie theatertechniek	3	B2	Timme Afschrift	
Psychologie en theater	3	B2	Helena De Preester	
Literatuur 1	3	B2	Martine Clierieck	
Literatuur 2	3	B2	Martine Clierieck	
Dramaproject I	12	B3		Adva Zakai, Fumiyo Ikeda, Simon Allemeersch,
Dramaproject II	12	B3		Marijke Pinoy, Marc Vanrunxt, Joachim Robbrecht
Dramaproject III	12	B3	Mieja Hollevoet	
Dossier	3	B3	Tom Engels	
Minor te kiezen voor 12 studiepunten	12	B3	Diversen	
Productie dramaturgie	3	B3	Bauke Lievens	
Theater en maatschappij	3	B3	Sebastien Hendrickx	
Initiatie werkveld drama	3	B3	Fabrice Delecluse	Nikol Wellens
Masterproef deel 1	6	Ma	Frederik Le Roy	+ interne of externe mentoren
Masterproef deel 2	20	Ma	Frederik Le Roy	+ interne of externe mentoren
Kritische reflectie op de masterproef	7	Ma	Frederik Le Roy	
Masterclass	3	Ma	Frederik Le Roy	Campo Summerschool, Eleanor Bauer, Elsie De Brauw
Seminaries te kiezen voor 12 studiepunten	12	Ma	Diversen	
Te kiezen voor 12 studiepunten:				
→ Kunst in het werkveld I	9	Ma	Herwig Deweerdt	
→ Kunst in het werkveld II	6	Ma	Herwig Deweerdt	
→ Kunst in het werkveld III	3	Ma	Herwig Deweerdt	
→ Kunst in het werkveld IV	12	Ma	Herwig Deweerdt	
→ Opleidingsonderdelen binnen AUGent	12	Ma	Diversen	
Scenografie	3	Keuzevak	Johan Daenen	
Minor Drama	9	Keuzevak	Fabrice Delecluse	Paola Bartoletti, Geert Belpaeme

Lijst begeleiders dramaprojecten

In het verleden werden dramaprojecten reeds begeleid door makers als Lukas Smolders, Simon Allemeersch, Marijke Pinoy, Alain Platel, Elie Tass, Jan Steen, Davis Freeman, Elsie De Brauw, Sam Bogaerts, Arend Pinoy, Marc Vanrunxt, Johan Knuts, Koen Augustijnen, Quan Bui Ngoc, Benjamin Vandewalle en Jef Van Gestel. In 2014-2015 zullen de verschillende projecten worden ingevuld door Adva Zakai, Simon Allemeersch, Fumiyo Ikeda, Marc Vanrunxt, Joachim Robbrecht en Marijke Pinoy.

Lijst van begeleiders masterclasses

Honoré d'O, Maatschappij Discordia, Lisbeth Gruwez, Florentina Holzinger & Vincent Riebeek, Diederik Peeters, Philippe Quesne, Sarah & Charles, Peter Verhelst, Peter Vermeersch en Jozef Wouters.

Samenstelling resonantieverenigingen werkveld en alumni

De resonantievereniging **werkveld** bestond in 2014 uit Barbara Raes (programmatriece Vooruit), Cindy Godefroi (programmatriece Kopergieterij), Marika Ingels (CAMPO), Stefan Tanghe (TAZ/De Grote Post), Steven Heene (NTGent) en Wouter Hillaert (recensent).

De resonantievereniging **alumni** bestond in 2014 uit Eva Binon, Freek Mariën, Katrien Valckenaers, Laura Vroom, Lieselot De Keyzer, Maxim Storms, Timeau De Keyser en Tom Van Der Velde.

Bijlage 17

Beoordelingsverslag toelatingsproef

Voornaam **Achternaam**

° **Geboorteplaats** **xx / xx / 19xx**

- Persoonlijke presentatie: "Ode aan de jeugd."**
- Hunker/begeerte** (Sarah Kane, fragment).
- De Engel van de Vertwijfeling:** fysieke vertaling
- De Engel van de Vertwijfeling:** tekst.

Algemene commentaar:

Voornaam geeft in zijn persoonlijke presentatie blijk van een zekere intelligentie en engagement. Hij weet wat hij zegt en brengt hierdoor de inhoud tot bij het publiek. Hij toont een grote mate van concentratie. Het geheel lijkt vooral te vertrekken vanuit een rationele en minder van uit een fysieke impuls. In het fragment uit Hunker/begeerte (met Jari) gaat hij in het hier en nu op zoek naar een oprechte verhouding tussen hem en zijn medespeler. Lichame-lijk blijft het stroever en moeilijker gaan. Toch zorgt zijn intrigerende persoon-lijkheid voor een spannend spel.

criteria waargenomen? (0 = niet 1 = nauwelijks 2 = beperkt 3 = waargenomen 4 = duidelijk 5 = zonder twijfel)		
inhoudelijke kwaliteit?		4
vormelijke kwaliteit?		2
originele persoonlijkheidskenmerken die tot sterk drama kunnen leiden?		4
kunsthouding?		3
emotionele expressie en communicatie?		3
dramatische lichaamsexpressie?		2
vallen denken/spreken en impulsen/actie samen?		3
in staat om 'hier en nu' te spreken en te beseffen wat wordt gezegd?		4
voldoende stem- spraak- en lichaamsmogelijkheden voor kunstvormen van drama?		4
goede attitude (o.a. stiptheid, aandacht voor anderen, tekstkennis, voorbereiding)?		4
<i>om te slagen voor fase 1 moet de kandidaat minstens 30/50 behalen</i>	totaal op 50:	33
geslaagd voor de 1e fase		

Jan Steen, dramadocent

Mieja Hollevoet, dramadocent

Fabrice Delecluse, dramadocent

Geert Belpaeme, praktijkassistent

Saskia Verstiggel, praktijkassistent

Louise Van den Eede, extern lid

toelatingsproef 'bachelor in het drama' 2014

beoordeling artistieke en technische aspecten en motivatie

Gent, 22 februari 2014

kandidaat student: Voornaam Naam (° Geboorteplaats xx/xx/19xx)

juryleden:

voorzitter: Wim De Temmerman, vertegenwoordigd door Jan Steen (drama docent en onderzoeker); extern: Louise Van den Eede; intern: Mieja Hollevoet en Fabrice Delecluse; (vakdocenten) en Geert Belpaeme en Saskia Verstiggel (praktijkassistenten).

Er werd tijdens de **eerste fase** gepeild naar originele persoonlijkheidskenmerken en eigenschappen als kunstzinnigheid, emotionele expressie, communicatie, dramatische expressie met het lichaam. Er werd een inschatting gemaakt van de mogelijkheden van de kandidaat wat betreft stem, spraak en conditie (kracht, soepelheid, uithoudingsvermogen). Ook de attitude en de inhoudelijke en vormelijke kwaliteiten om *drama* te beoefenen, werden beoordeeld. Het resultaat was positief, de details zijn te lezen in het waarderingsverslag van de eerste fase.

Tijdens de **tweede fase** werd verder naar eigenschappen en startcompetenties gepeild, en aan de hand van een schriftelijk beantwoorde vragenlijst werd tijdens een gesprek gekeken naar o.a. de motivatie en de onderzoeksvaardigheden van de kandidaat.

motivatie: *Voornaam* geeft meer dan duidelijk blijk van een kunstzinnige bagage en noodzaak. Hij is er nog niet over uit welke opleiding best bij zijn parcours zou aansluiten.;

verbale communicatie: het gesprek met *Voornaam* verloopt vlot. Hij praat open en eerlijk. Het gesprek laat een duidelijke kunstzinnige en emotioneel intelligente persoonlijkheid zien, zowel ratio als emotie worden waargenomen tijdens het gesprek;

onderzoeksvaardigheden: *Voornaam* bouwt vlot redeneringen op met oog voor de context. Hij is in staat om eigen meningen te nuanceren waar nodig;

stem: goede resonantie, goede basishouding, goede ademsteun en voldoende gebruik van articulatiespieren;

spraak: veel Antwerpse klanken;

lichaamsconditie: energiek en voldoende mogelijkheden;

lichaamsexpressie: *Voornaam* is duidelijk en krachtig aanwezig zonder daarbij op een opdringerige manier alle aandacht naar zich toe te trekken. Hij probeert heel wat verschillende mogelijkheden tijdens de bewegingsoefening. Hij lijkt lichamelijk heel vrij te zijn;

samenspel: Hij begeeft zich op de vloer met overduidelijk spelplezier en met oog voor de groep en

zijn medespelers. Hij zoekt met vele anderen contact. Hij slaagt erin zowel initiatief te nemen als zich over te geven aan de ander of de gebeurtenis. Hij stelt zich dienstbaar op tijdens het spelen, laat de ander toe zonder zichzelf en zijn eigenheid te verliezen;

dramatische spanning: het samenvallen van spelplezier, intensiteit, energie, vrijheid en concentratie zorgt ervoor dat *Voormaam* de aandacht van zijn publiek vasthoudt. Hij slaagt er in een groot en eigen, persoonlijk universum te delen met medespelers en publiek. Hij durft risico's te nemen en is niet bang om te falen;

samenhang denken/spreken en impulsen/actie: Hij heeft duidelijk voeling met tekstmateriaal en weet wat hij zegt. *Voormaam* vertrouwt op zijn impulsen. Hij lijkt trefzeker zonder de waarheid in pacht te willen hebben. Hij geeft zich ten volle over aan het spelen, de gebeurtenis en de ander. Hij beleeft en ervaart zichtbaar in het hier en nu;

attitude: open, positief en sensitief ingesteld;

slotcommentaar: *Voormaam* toont zich duidelijk een eigenzinnig en kunstzinnig persoon. Hij stelt zich eerlijk, open en nieuwsgierig op ten opzichte van de wereld rondom hem. Hij geeft blijk van een fysieke en emotionele verbeelding en intelligentie. Hij laat zowel kracht als kwetsbaarheid zien, zowel ernst als speelsheid. De jury is er unaniem van overtuigd dat *Voormaam* alles bij zich heeft om zich verder te ontwikkelen tot een autonoom drama kunstenaar.

Deze peiling leidde tot de conclusie **geslaagd**.

Jan Steen

Saskia Verstiggel

Mieja Hollevoet

Geert Belpaeme

Fabrice Delecluse

Louise Van den Eede

Bijlage 18

Overzicht stageplaatsen

Overzicht stageplaatsen 'Kunst in het werkveld'

Sinds de oprichting van dit opleidingsonderdeel gingen de studenten op de volgende stageplaatsen aan de slag:

2013-2014: speelster bij Abattoir Fermé, als dramaturge en kijkstage bij Compagnie Cecilia, speelster bij Theater Luxemburg, kijkstage bij Jan Martens, regisseur bij een amateur theater, theatermaker en speler bij theatergezelschap L'HOMMMM, dramaturg bij Theater Antigone, speler en maker bij Gruppo Carota

2012-2013: speelsters bij theatergezelschap 't KIP, kijkstage en speelster bij Compagnie De Koe

2011-2012: dramaworkshops voor jongeren in Roemenië, speler en maker bij theatergezelschap Tibaldus en andere hoeren, hoofdrol in de film 'Offline' van Peter Monsaert, speelster bij kindertheaterproductie 'César, mijn broer is een paard' bij Fabuleus, speelster bij theater gezelschap Nevski Prospekt (regie: Yves Theuwis), speelster in jongerenvoorstelling met Tom Cornu en Hilde Maris, speelster in 'Les Enfants du Paradis' bij het Bostheater

2010-2011: kijkstage bij NTGent, speler bij Onroerend Goed, speler bij VRT, kijkstage Kopergieterij, speler bij Luxemburg.